

การหาประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
ในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ปริญญานิพนธ์

ของ

อรรถัย สุนทรกิจวิทยา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา

มีนาคม 2542

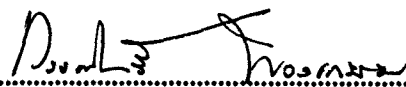
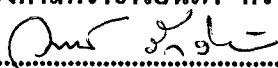
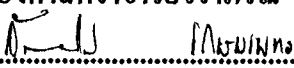
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
การประถมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

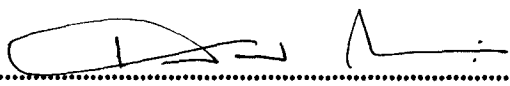
คณะกรรมการควบคุม

 ..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ พวงเกษม)
 ..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์)

คณะกรรมการสอบ

 ..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ พวงเกษม)
 ..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์)
 ..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์วราภรณ์ รักวิจัย)
 ..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

 ..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)
วันที่ ...10...เดือน...มีนาคม..... พ.ศ.2542

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือ และอุปการะคุณจากบุคคลหลายฝ่ายด้วยกัน คือ รองศาสตราจารย์กรรมการ พวงเกษม ประธานกรรมการ รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รวมทั้ง รองศาสตราจารย์วราภรณ์ รักวิชัย และผู้ช่วยศาสตราจารย์ลดาวัลย์ เกษมเนตร ที่กรุณาเป็นกรรมการเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่า ปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้อันเป็นการส่งเสริมให้ผู้วิจัยได้มีความก้าวหน้าทางการศึกษา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ คุณพงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข อาจารย์กีฬาลี วรรณจิย และอาจารย์จรูญ ชิตประสงค์ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบคุณผู้อำนวยการทัศนีย์ ตั้งแต่ง คณะครู และนักเรียนโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา ผู้อำนวยการธันวา จิวตระกูล คณะครูและนักเรียนโรงเรียนพระยามนธสุริยราชศรีพิจิตร สังกัด กรุงเทพมหานคร ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการใช้สถานที่ทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณ พ.อ.อ.บุญชูร เจือดี ที่ให้ความช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

ท้ายนี้ขอขอบคุณ อาจารย์กอบศักดิ์ สุทธิธรรมานนท์ คุณแสงชัย สุนทรกิจวิทยา ญาติพี่น้อง และเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัยครั้งนี้

อนึ่ง คุณงามความดีและประโยชน์อันพึงมีของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องกราบบูชาพระคุณบิดา - มารดา ที่คอยเป็นกำลังใจและให้ความสนับสนุนแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

อรรถัย สุนทรกิจวิทยา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	6
ความสำคัญของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา.....	40
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเขียน.....	46
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน.....	54
หลักจิตวิทยาและหลักเกณฑ์ในการเลือกกิจกรรมที่ใช้ในการสร้างชุดการสอน	64
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน.....	67
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน	69
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	73
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	73
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	73
การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	74
วิธีดำเนินการทดลอง.....	79
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	79

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	85
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	85
สมมติฐานในการวิจัย.....	85
วิธีดำเนินการวิจัย.....	85
สรุปผลการวิจัย.....	86
อภิปรายผล.....	86
ข้อเสนอแนะ.....	88
บรรณานุกรม.....	90
ภาคผนวก.....	99
ภาคผนวก ก.....	100
ภาคผนวก ข.....	105
ภาคผนวก ค.....	120
ภาคผนวก ง.....	200
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	202

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การทำงานของสมองทั้งสองซีก	18
2 เปรียบเทียบกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ของทอเรนซ์, วอลลาซ์, ออสเบิร์น, แอนเดอร์สัน และจุงส์	21
3 แสดงพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็กที่มีอายุ 6 - 12 ปี (ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 - 6)	26
4 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองโดยจำแนกตาม องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์	83
5 ผลการเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียนในแต่ละชุด การสอน	84
6 เปรียบเทียบคะแนนความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และ ความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง	101
7 เปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบความสามารถในการเขียนก่อนและหลัง การเรียนในแต่ละชุดการสอน	103

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้สื่อความหมายที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ มนุษย์รู้จักประดิษฐ์คิดค้นวิธีสื่อความหมาย ตลอดจนมีการถ่ายทอด เรียนรู้สืบต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ โดยมุ่งประโยชน์เพื่อจะสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจระหว่างกันในการพูด และการเขียน สำหรับการสอนทักษะการเขียนในระดับประถมศึกษา นับว่าเป็นงานยากและสลับซับซ้อนยิ่งกว่าการอ่านและการพูด เพราะต้องอาศัยการฝึกฝนมากกว่าทักษะอื่น เนื่องจากการเขียนเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ อารมณ์ ประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เขียน เพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นได้เข้าใจให้ตรงตามที่ต้องการ โดยใช้สัญลักษณ์หรือตัวอักษรเพื่อสื่อความหมาย จากความหมายของการเขียนจะเห็นได้ว่า กระบวนการทางความคิด และความสามารถในการใช้ภาษาเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ได้

การที่ผู้เขียนจะเกิดความคิดและสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ ประสบการณ์ อารมณ์ทัศนคติของตนมาถ่ายทอดสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้นั้น จะต้องอาศัยประสบการณ์ และการเรียนรู้ที่ได้รับจากการจัดกระบวนการเรียนการสอนจากโรงเรียนที่ถูกต้องและเหมาะสมสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างทักษะทางภาษาทั้งสี่ด้าน คือ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งในจำนวนการฝึกทักษะทั้งสี่ด้านนั้นทักษะที่ครูภาษาไทยมักจะประสบปัญหาในการจัดการเรียนการสอนมากที่สุดนั่นคือ ทักษะการเขียน ฃรงคฤทธิ์ ตักดาฃรงคฺ กล่าวว่ ครูภาษาไทยกำลังถูกตำหนิว่าสอนอย่างไรคนไทยจึงไม่เก่งภาษาไทย สอนอย่างไรภาษาไทยจึงดกสมัย สอนอย่างไรนักเรียนจึงเขียนภาษาไทยไม่ได้เรื่อง เขียนบรรยายไม่ได้ เขียนไม่ครอบคลุมเนื้อหาแยกประเด็นไม่ได้ ตลอดจนไม่สามารถจัดระบบความคิดอย่างเป็นขั้นตอน (ฃรงคฤทธิ์ ตักดาฃรงคฺ. 2537 : 61) จนมีคำกล่วว่ การเขียนเรื่องของนักเรียนมีลักษณะเป็น “โทรเลข” คือ ขาดการจัดลำดับความที่ดี ใช้ภาษาห้วนขาดความมีสุนทรียภาพทางภาษา ใช้ภาษาไม่ถูกต้องกับกาลเทศะและบุคคล (อิจฃรฯ ชีวพัณั. 2535 : 3)

ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้เนื่องจากการเขียน เป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นว่ายากเป็นงานหนัก เพราะว่าการเขียนนั้นนอกจากจะต้องเรียบเรียงข้อความให้สละสลวยเหมาะสมได้ใจความตามที่ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายแล้ว ข้อเขียนนั้น ๆ ยังเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นแนวความคิด ภูมิปัญญา ความรู้ และประสบการณ์ของผู้เขียนอีกด้วย คนส่วนใหญ่จึงไม่ชอบเขียนเพราะไม่มั่นใจในสิ่งที่ตนเองเขียนไปว่าจะถูกหรือไม่ ตรงกับความคิดเห็นของผู้อื่นหรือไม่ และข้อเขียนของตนจะน่าอ่านหรือไม่เพียงใด (จันทร์ศรี นิธิยุทษ์. 2525 : 1) นอกจากเจตคติที่ไม่ดีต่อการเขียนของบุคคลแล้ว การจัดการเรียนการสอนเขียน ตลอดจนการสอนที่ครูใช้มักจะเน้นการเขียนที่เน้นความจำ การเขียนตามแบบมีกฎเกณฑ์และยึดหลักภาษาเป็นส่วนใหญ่ไม่มีการใช้ข้อความ หรือสถานการณ์ที่ยั่วเยาะและกระตุ้นให้นักเรียนตอบ ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าการเขียนเป็นเรื่องที่ยาก เกิดความเบื่อหน่ายในการเขียน มีความรู้สึกไม่เป็นอิสระ ไม่สามารถเขียนได้ตามจินตนาการและไม่มีความคิดในการเขียน

การพัฒนาทักษะการเขียนจึงเสมือนกับการพัฒนาเครื่องมือในการสื่อสารถ่ายทอดพัฒนาความมีเหตุผลการแสดงออกซึ่งสุนทรียภาพ การเสริมสร้างสติปัญญา การใช้จินตนาการทางสร้างสรรค์ของผู้เรียน ในปัจจุบันการสอนทักษะการเขียน จึงพยายามที่จะส่งเสริมให้มีลักษณะเป็นการเขียนเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น กล่าวคือเป็นการเขียนซึ่งมีลักษณะของการคิดริเริ่มและมีอิสระในการแสดงความคิดโดยที่ผู้เขียนจะต้องใช้จินตนาการ และประสบการณ์ของตนมาเชื่อมโยงความคิดในการเขียน ซึ่งรูปแบบการสอนนี้จัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะพัฒนาทางด้านศักยภาพทางความคิดของนักเรียน อันจะเป็นผลดีแก่นักเรียน ดังที่ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า “ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ตามแนวทางที่เหมาะสมกับโอกาส แล้วจะทำให้เด็กเป็นคนมีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงความคิด ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กในอนาคต” (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. 2527 : 129 - 130) และทัศนะที่มีต่อการเขียนของประมวญ ดิดินสัน (2539 : 152) กล่าวว่า เราจะไม่เล็งผลของการเขียนแค่การสื่อความหมายเท่านั้น แต่การเขียนยังมีคุณประโยชน์ยิ่งไปกว่านั้น เพราะเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

1. ช่วยให้ความคิดอ่าน สะท้อนลึกซึ้งยิ่งขึ้น
2. ช่วยให้เกิดการกำหนดรู้ มีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอ
3. ช่วยให้ไวต่อความรู้สึก

4. ช่วยให้เกิดการมองโลกรอบ ๆ คนด้วยสายตาอันคมยิ่งขึ้น

5. ช่วยให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ ในตนเองให้มองเข้ามาดูตนเอง เห็นความคิดอ่านและความรู้สึกของตนเอง เห็นตนในตน

ดังนั้น การเขียนที่จะทำให้ผู้เขียนได้รับความบันเทิงและความพึงพอใจนั้นจะต้องยึดหลัก 5 ประการ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เพราะการเปิดโอกาสให้ผู้เขียนได้พัฒนาความคิดในระดับที่ผู้เขียนทำได้ จะก่อให้เกิดสภาวะจิตใจที่เต็มไปด้วยความรู้สึกพอใจ เต็มใจ สนใจ และอยากที่จะทำกิจกรรมนั้น ๆ ฉะนั้นการสร้างความรู้สึกที่ดีต่อการเขียน จึงมีความหมายต่อการพัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์

อนึ่งในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์นั้น ลุตตัน (Lutton) และมายেসกี (Mayesky) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นธรรมชาติที่มีอยู่ในตัวเด็กทุกคน และเป็นทักษะที่ละเอียดอ่อนง่ายต่อการถูกทำลาย สามารถกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ โดยการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม (โรจณี กิมสูงเนิน. 2537 : 5 ; อ้างอิงมาจาก Mayesky. 1985)

ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่จะช่วยพัฒนาความคิดและสติปัญญาให้กับผู้เรียนจึงควรคำนึงถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสื่อและกิจกรรมของครูและเด็ก ทั้งนี้เนื่องจากการมี ปฏิสัมพันธ์ในทุก ๆ ด้านจะก่อให้เกิดการบูรณาการไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย เป็นกระบวนการเรียนเพื่อให้เด็กแสดงออกด้านความคิด ความรู้สึกของตนเอง ไม่ใช่เรียนจากสื่อเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างชุดการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพราะการเขียนแบบสร้างสรรค์นั้นเป็นทักษะที่ต้องมีการฝึกฝน ถ้าเด็กได้รับการฝึกฝนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาแล้ว จะช่วยส่งเสริมการเขียนแบบต่าง ๆ ในระดับสูงต่อไปด้วย ลิกอน (Ligon) กล่าวว่า เด็กวัย 6 - 8 ขวบพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์กำลังพัฒนา เด็กวัยนี้จะมี ความอยากรู้อยากเห็นและจินตนาการทางสร้างสรรค์ของเด็ก จะเปลี่ยนไปสู่ความเป็นจริงมากขึ้น เด็กพยายามจะพิสูจน์ที่เขาได้พบเห็นออกมาแม้ในขณะที่เขาเล่น เด็กจะรักการเรียนรู้มาก ดังนั้นถ้าได้มีการจัดประสบการณ์ที่ทำท่ายและสนุกสนานให้เด็กวัยนี้ ย่อมช่วยพัฒนาความอยากรู้อยากเห็นให้แก่เด็ก และส่งเสริมให้ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กยังคงอยู่และพัฒนาต่อไป (อารี รังสินันท์. 2527 : 53 ; อ้างอิงมาจาก Ligon. 1957)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดขอบข่ายการเขียนไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) โดยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ให้ฝึกเขียน อธิบายภาพ เขียนเล่าเรื่อง เขียนแสดงความคิดเห็นและเขียนเรื่องจากจินตนาการ เพื่อให้มีทักษะในการเขียน เขียนได้ถูกต้อง สวยงาม สื่อความได้ สามารถคิดลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เขียนได้ และกำหนดสมรรถภาพด้านการเขียนไว้ในคู่มือของการประเมินผลการเรียน (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) ว่าต้องเขียนได้ถูกต้อง สวยงาม เขียนลำดับความคิดเหตุการณ์ได้อย่างต่อเนื่อง เขียนแสดงความคิดอย่างเสรีเชิงสร้างสรรค์ เชิงวิเคราะห์วิจารณ์และเขียนอย่างมีวิจารณญาณได้ (กองวิชาการ. 2536 : 3 - 4)

จากรายงานการประเมินความสามารถในการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จัดทำโดยกองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2536 ได้วิเคราะห์ข้อบกพร่องในการเขียนเรียงความ โดยแบ่งนักเรียนแต่ละชั้นออกเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ และให้เขียนเล่าเรื่องราวจากภาพ พร้อมทั้งตั้งชื่อเรื่อง พบว่าในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้านการสื่อความ นักเรียนทั้งกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำเขียนสื่อความไม่ชัดเจน ประมาณร้อยละ 11 การสื่อความไม่สอดคล้องกับภาพ กลุ่มสูงบกพร่องร้อยละ 4 กลุ่มต่ำร้อยละ 7 แต่ในเรื่องไม่มีสาระกลุ่มสูงบกพร่องร้อยละ 1 กลุ่มต่ำบกพร่องร้อยละ 15 ด้านการใช้ภาษากลุ่มสูงและกลุ่มต่ำบกพร่องในร้อยละที่ใกล้เคียงกันทุกราย เรียงตามลำดับคือ เลือกใช้คำที่สื่อความหมายไม่ถูกต้อง ใช้คำซ้ำ ผูกประโยคไม่ได้ความหมาย และสะกดคำผิด ประมาณร้อยละ 12 ด้านการลำดับความคิด ทั้งกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำบกพร่องเรื่องเสนอความคิดไม่ตามลำดับเนื้อเรื่อง ร้อยละ 10 และ 17 แต่การเขียนข้อความวกวนหรือซ้ำข้อความทั้งสองกลุ่มบกพร่องร้อยละ 6 ด้านความคิดสร้างสรรค์กลุ่มสูงบกพร่องสูงกว่ากลุ่มต่ำ เพราะกลุ่มต่ำส่วนหนึ่งเขียนไม่ได้เลย จึงพบข้อบกพร่องน้อย (กองวิชาการ. 2536 : 276)

จากผลการวัดและประเมินผลความสามารถในการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 นี้ เป็นตัวชี้บอกถึงข้อบกพร่องของการจัดการเรียนการสอน ด้านทักษะการเขียนว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งคณะทำงานการประเมินผลความสามารถในการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ร่วมอภิปรายถึงการจัดการเรียนการสอน ที่อาจเป็นสาเหตุของข้อบกพร่องในการเขียนของนักเรียนไว้ดังนี้

1. การไม่เข้าใจขอบข่ายความหมายของจุดประสงค์ด้านทักษะการเขียน ที่เป็นการเขียน แสดงความคิดอย่างเสรีและเชิงสร้างสรรค์ หรือการเขียนอย่างมีวิจารณ์ญาณ เป็นต้น การขาดความ ชัดเจนดังกล่าว ทำให้ครูไม่สามารถกำหนดพฤติกรรมแสดงออกของนักเรียนหรือพฤติกรรมซึ่งบ่ง ที่ต้องการสังเกตได้ชัดเจน ซึ่งมีผลทำให้การจัดการเรียนการสอนและการประเมิน ตลอดจนการนำ ผลประเมินไปใช้พัฒนาการเรียนการสอน ขาดความชัดเจนไปด้วย

2. กิจกรรมการเรียนการสอนตามคู่มือการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษาหลักสูตร พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และกิจกรรม ไว้มาก เพื่อให้ครูใช้ฝึกประสบการณ์ทางภาษาให้แก่นักเรียน ครูต้องเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งตาม ความเหมาะสมกับระยะเวลาในการสอน ซึ่งครูส่วนใหญ่เลือกใช้กิจกรรมอื่น นอกจากกิจกรรม การเขียนเรียงความที่ใช้เวลาในการฝึกมากกว่า และวิธีการยากกว่ากิจกรรมอื่น นักเรียนจึงมีโอกาส ฝึกฝนในเรื่องนี้น้อยลง

3. การเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ยังคงเน้นเพียงการอ่านออกและสะกด คำได้ตามจำนวนคำพื้นฐาน แต่จุดมุ่งหมายของหลักสูตรตามจุดประสงค์ ป.02 กำหนดให้นักเรียน ในระดับนี้ต้องเขียนเล่าเรื่องแสดงความคิดโดยลำดับความคิดและเหตุการณ์ได้ การเรียนการ สอนและการประเมินจุดประสงค์นี้ในชั้นเรียนจึงควรให้ความสำคัญเท่าเทียมกับการสะกดคำ

4. ในการสอนเขียน ครูใช้เวลามากกับการให้นักเรียนฝึกเขียนคำยาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็น คำศัพท์ที่ไม่จำเป็นต้องการใช้ในชีวิตประจำวัน มากกว่าการฝึกให้เขียนเป็นประโยคหรือเรื่องราว ต่าง ๆ ดังเช่นการเขียนเรียงความ แต่จากการตรวจเรียงความนักเรียนทุกชั้นทุกเขตการศึกษา ส่วนใหญ่ใช้คำง่าย ๆ ในชีวิตประจำวันมาผูกประโยคเป็นเรื่องราว การแบ่งเวลามาใช้สำหรับการ ฝึกเขียนเรียงความจึงน่าจะเป็นประโยชน์ และให้ความหมายแก่นักเรียนมากกว่า

5. สื่อ แบบฝึกสำหรับการใช้สอนและการซ่อมเสริมการเขียนมีน้อยมาก สื่อที่มีอยู่ ส่วนใหญ่เป็นสื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ ครูเองไม่มีเวลาคิดหรือเตรียมแบบ ฝึกใหม่ ๆ เนื่องจากมีภาระกิจเกี่ยวกับงานธุรการหรืองานนโยบายมาก นอกจากนี้ยังขาดทักษะ ในการวาดภาพสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อการผลิตสื่อ ตลอดจนไม่ได้รับการพัฒนาหรืออบรมเกี่ยวกับการ เขียนโดยเฉพาะ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงคิดว่าน่าที่จะหาวิธีการช่วยพัฒนาทักษะการเขียนของนักเรียน โดยใช้สื่อการสอนที่น่าสนใจและเหมาะสมกับเนื้อหา เพื่อช่วยส่งเสริมกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และมีความรู้สึกลึกซึ้ง คลาย สนุกสนานกับการเรียนมากขึ้น ดังนั้นหากจะใช้นวัตกรรมที่ช่วยเสริมสร้างให้เกิดบรรยากาศในการเรียนการสอนดังกล่าว มาดำเนินการทดลองสอนการเขียนที่เป็นทักษะที่ค่อนข้างยาก อาจจะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการสอนทักษะการเขียนได้

ด้วยเหตุและผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิธีการและทดลองสร้างชุดการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ขึ้น เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะการเขียนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ชุดการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพ
2. เป็นแนวทางในการผลิตชุดการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนให้แก่ นักเรียนชั้นอื่น ๆ ในระดับประถมศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2541 โรงเรียนพระยามนธราธุราชศรีพิจิตร สำนักงานเขตบางบอน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 260 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2541 โรงเรียนพระยามนธราธุราชศรีพิจิตร สำนักงานเขตบางบอน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 ใช้เวลาในการทดลอง 15 ครั้ง ๆ ละ 40 นาที ภายในระยะเวลา 3 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ทำการทดลองด้วยตนเอง

4. เนื้อหา เนื้อหาที่ใช้ในการสร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในการเขียนนี้ ใช้เนื้อหาวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เล่ม 1 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) บทที่ 3 และ 4 เรื่อง หมีใหญ่กับหมาป่าและสองพี่น้อง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ชุดการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน หมายถึง สื่อการสอนที่สร้างขึ้นโดยใช้สื่อประสมเพื่อใช้ประกอบในการสอนการเขียน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์และสามารถถ่ายทอดความคิดออกมาสู่การเขียนทำให้ได้งานเขียนที่แปลกใหม่ มีลักษณะเฉพาะตัว ซึ่งการใช้ชุดการสอนมีลำดับขั้นตอนดังนี้

- 1.1 ทดสอบก่อนเรียน
- 1.2 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน
- 1.3 ชั้นประกอบกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.4 ชั้นสรุปผลการเรียน
- 1.5 ทดสอบหลังเรียน

2. สื่อประสม หมายถึง สื่อการเรียนหลายชนิดประกอบกัน ได้แก่ รูปภาพ เทปเสียง บัตรคำ แบบฝึก คำอธิบาย และการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ การสอนโดยการอภิปรายและการสอนโดยให้นักเรียนเรียนด้วยตนเอง แบ่งเป็นกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ตามความเหมาะสมของกิจกรรม

3. ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) หมายถึง ความสามารถภายในตัวของนักเรียนที่แสดงออกผ่านกระบวนการทางการคิด ซึ่งตามแนวคิดของกิลฟอร์ด (Guilford) ผลการคิดที่ได้นี้จะมีลักษณะเป็นความคิดอเนกนัยที่ประกอบด้วย

3.1 ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดหาคำตอบได้อย่างคล่องแคล่ว และมีคำตอบที่มากในเวลาจำกัด

3.2 ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ความสามารถในการหาคำตอบได้หลายประเภท หลายทิศทาง

3.3 ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดสิ่งแปลกใหม่ แตกต่างไปจากความคิดง่าย ๆ ธรรมดา และแตกต่างจากบุคคลอื่น

4. ความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการคิดหลายทิศทางเป็นการคิดที่มีลักษณะของความคิดริเริ่ม และมีอิสระในการแสดงความคิดโดยอาศัยประสบการณ์และจินตนาการของผู้เรียนเองรวมทั้งความสามารถทางด้านความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาศักยภาพทางความคิดสามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียนออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจในรูปของ คำ ประโยค ข้อความ หรือเรื่องราวที่มีความแปลกใหม่ และแสดงลักษณะเฉพาะตัว

5. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน หมายถึง แบบทดสอบที่สร้างขึ้นโดยอาศัยแนวทางการสร้างจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาตามทฤษฎีของกิลฟอร์ด (Guilford) ที่ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 ความคล่องในการใช้คำ ฉบับที่ 2 ประโยชน์ของสิ่งของ ฉบับที่ 3 คำที่มีความหมายคล้ายกัน ฉบับที่ 4 การสร้างคำจากอักษรในคำที่กำหนดให้ ฉบับที่ 5 ผลที่ตามมา ฉบับที่ 6 ภาพสื่อความหมาย ซึ่งเนื้อหาที่ใช้สร้างแบบทดสอบตรงตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533)

6. ประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชาภาษาไทย หมายถึง ชุดการสอนที่มีคุณภาพสามารถช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน ซึ่งสามารถพิจารณาได้จาก

6.1 ผลการประเมินความแตกต่างของคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนก่อนและหลังจากการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

6.2 ผลการประเมินความแตกต่างของคะแนนจากการสอบด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน ก่อนและหลังการทดลอง โดยยึดเกณฑ์ว่าหลังการทดลอง นักเรียนจะได้คะแนนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเพื่อสร้างชุดการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำ
เสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์
  - 1.1 ความหมายของความคิดสร้างสรรค์
  - 1.2 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์
  - 1.3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์
  - 1.4 ลักษณะกระบวนการความคิดสร้างสรรค์
  - 1.5 พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์
  - 1.6 การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์,
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทย
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเขียน
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน
5. หลักจิตวิทยาและหลักเกณฑ์ในการเลือกกิจกรรมที่ใช้ในการสร้างชุดการสอน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ได้มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาให้นิยามของความคิดสร้างสรรค์ไว้หลายท่าน ดังนี้

กิลฟอร์ด (Guilford. 1959 : 380) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิด เป็นความคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) คือความคิดหลายทิศทางหลายแง่มุมที่จะนำไปสู่การประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ และแนวทางในการแก้ปัญหา ตลอดจนนำความคิดไปประยุกต์ใช้กับงานต่าง ๆ

ทอร์เรนซ์ (Torrance. 1963 : 47) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์คือ ความสามารถของบุคคลในการคิดแก้ปัญหาด้วยการคิดอย่างลึกซึ้งที่นอกเหนือไปจากลำดับขั้นของการคิดอย่างปกติธรรมดา เป็นลักษณะเฉพาะภายในตัวบุคคลที่จะสามารถคิดได้หลายแง่หลายมุม ผสมผสานจนได้ผลใหม่ซึ่งถูกต้องสมบูรณ์กว่า

วอลเลซ และโคแกน (Wallach & Kogan. 1965 : 34) เชื่อว่าความคิดสร้างสรรค์หมายถึง ความคิดโยงสัมพันธ์ได้ คนที่มีความคิดสร้างสรรค์คือคนที่สามารถคิดอะไรได้อย่างสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ เช่นเมื่อเห็นคำว่า ปากกา ก็นึกถึงกระดาษ ดินสอ ฯลฯ ยิ่งคิดได้มากเท่าไรยิ่งแสดงถึงศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์มากเท่านั้น

แอนเดอร์สัน (Anderson. 1970 : 90 - 93) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคิดแก้ปัญหาด้วยการคิดอย่างลึกซึ้งที่นอกเหนือไปจากความคิดธรรมดา เป็นความคิดใหม่ที่ตรงกันข้ามกับความคิดเดิม โดยใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาสร้างรูปแบบความคิด หรือผลผลิตใหม่ที่สมบูรณ์แบบ

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรหม (2522 : 754) ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่าคือ ความคิดที่เป็นอิสระ เป็นของตนเองในการสร้างสิ่งแปลกใหม่ต่าง ๆ ที่มีคุณค่า รู้จักปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แยกแยะ สรุป ตีความ สิ่งที่ได้พบได้เห็น ได้รู้จัก แล้วสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ ขึ้นมา นอกจากนั้น ยังหมายรวมถึงการรู้จักคิดแก้ปัญหาได้หลาย ๆ วิธีการอีกด้วย

อารี รังสินันท์ (2529 : 29) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความคิดจินตนาการ ประยุกต์ที่สามารถนำไปสู่สิ่งประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ทางเทคโนโลยี เป็นความคิดในลักษณะที่คนอื่นคาดคิดไม่ถึง หรือมองข้าม เป็นความคิดหลากหลาย กว้างไกล เน้นทั้งปริมาณและคุณภาพ อาจเกิดจากการคิดผสมผสานเชื่อมโยงระหว่างความคิดใหม่ ๆ กับประสบการณ์เดิม ให้เกิดสิ่งใหม่ที่แก้ปัญหาและเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

สุนทรีย์ สราญชาติ (2533 : 8) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของสมอง ในการคิดผสมผสานและคัดแปลงจากความรู้ประสบการณ์แล้วแปรความคิดออกมาใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของการกระทำหรือผลผลิตที่แปลกใหม่ออกไปจากเดิม

ดวงเดือน วังสินธุ์ (2534 : 1) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ โดยมีสิ่งเร้าเป็นตัวกระตุ้นทำให้เกิดความคิดใหม่ต่อเนื่องกันไป

พรณี เกษกมล (2534 : 75 - 76) ได้สรุปความหมายของความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองที่คิดได้หลายทิศทาง หลายแง่มุม และเป็นความคิดแปลกใหม่ของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า เป็นความคิดแบบอนกนัย ปูรังแต่งความคิดเดิมผสมผสานจนเกิดเป็นความคิดใหม่ รวมทั้งการประดิษฐ์ค้นพบสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการคิดทฤษฎี หลักการได้สำเร็จ ความคิดสร้างสรรค์รวมทั้งสิ่งที่เป็นไปได้ สิ่งที่เป็นเหตุเป็นผลและความคิดจินตนาการ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญทำให้เกิดความแปลกใหม่ แต่ต้องควบคู่ไปกับการพยายามด้วยจึงจะเกิดผลสำเร็จได้นั้นคือต้องทำผลงานอันเกิดจากจินตนาการให้เป็นจริงได้

จากความหมายของความคิดสร้างสรรค์ที่ได้กล่าวมา สรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นสมรรถภาพด้านหนึ่งของสมองมนุษย์ ที่คิดได้หลายทิศทางหลายแง่มุม และเป็นความคิดแปลกใหม่ของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า แล้วบุคคลนั้นจะแปลงความคิดออกมาเป็นผลผลิตอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป็นการกระทำที่เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยใช้ความรู้หรือประสบการณ์เดิมเป็นองค์ประกอบสำคัญ ก่อให้เกิดความคิดแบบหลายทิศทาง และการคิดแบบโยงความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์เดิมของตนกับสิ่งเร้าต่าง ๆ จนเกิดความคิดแปลกใหม่ ความคิดสร้างสรรค์จะมีอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งสามารถส่งเสริมและพัฒนาได้โดยอาศัยการเรียนรู้และการจัดบรรยากาศที่เอื้ออำนวย

ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ (Theory of Creativity)

ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์มีมากมาย แต่ละทฤษฎีจะอธิบายกระบวนการเกิด และกระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

1. เดวิส (Davis) ได้รวบรวมแนวความคิดเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของนักจิตวิทยา เป็นทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์โดยแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ 4 กลุ่ม (กรมวิชาการ. 2535 : 6 - 7 ; อ้างอิงมาจาก Davis. 1983)

1.1 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงจิตวิเคราะห์ (Psychology Analysis Theory)

1.2 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงพฤติกรรมนิยม (Behaviorism Theory)

1.3 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงมานุษยนิยม (Humanism Theory)

1.4 ทฤษฎีออตา (AUTA Theory)

1.1 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงจิตวิเคราะห์

นักจิตวิทยาทางจิตวิเคราะห์หลายคน เช่น ฟรอยด์ (Freud) และคริส (Kris) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการเกิดของความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นผลมาจากความขัดแย้งภายในจิตใต้สำนึกระหว่างแรงขับทางเพศ (Libido) กับความรู้สึกผิดชอบทางสังคม (Social Conscience) ส่วนคูบี (Kubie) และรัก (Rugg) ซึ่งเป็นนักจิตวิเคราะห์แนวใหม่กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์นั้นเกิดขึ้นระหว่างการเรียนรู้สติกับจิตใต้สำนึก ซึ่งอยู่ในขอบเขตของจิตส่วนที่เรียกว่า จิตก่อนสำนึก

1.2 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงพฤติกรรมนิยม

นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ มีแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ โดยเน้นที่ความสำคัญของการเสริมแรง การตอบสนองที่ถูกต้องกับสิ่งเร้าเฉพาะหรือสถานการณ์ นอกจากนี้ยังได้เน้นความสัมพันธ์ทางปัญญา คือ การโยงความสัมพันธ์จากสิ่งเร้าหนึ่งไปยังสิ่งต่าง ๆ ทำให้เกิดความคิดใหม่หรือสิ่งใหม่เกิดขึ้น

1.3 ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์เชิงมานุษยนิยม

นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้มีแนวความคิดว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มนุษย์มีติดตัวมาแต่กำเนิด ผู้ที่สามารถนำความคิดสร้างสรรค์ออกมาใช้ได้คือ ผู้ที่มีสัจจการแห่งตน คือ รู้จักตนเอง พอใจตนเอง และใช้ตนเองเต็มตามศักยภาพของตน มนุษย์จะสามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ของตนออกมาได้อย่างเต็มที่นั้น ขึ้นอยู่กับการสร้างสภาวะหรือบรรยากาศที่เอื้ออำนวย ซึ่งบรรยากาศที่สำคัญในการสร้างสรรค์นั้น ประกอบด้วย ความปลอดภัยในเชิงจิตวิทยา ความมั่นคงของจิตใจ ความปรารถนาที่จะเล่นกับความคิด และการเปิดกว้างที่จะรับประสบการณ์ใหม่

มาสโลว์ (Maslow) และโรเจอร์ส (Rogers) นักจิตวิทยาเชิงมานุษยนิยม มีแนวความคิดว่า ผู้มีความคิดสร้างสรรค์เป็นผู้ที่รู้จักตนเองตามสภาพที่เป็นจริง เข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง ในส่วนบกพร่องและส่วนดี รู้ทั้งจุดอ่อน และตระหนักในความสามารถของตน พึ่งตนเอง ริเริ่มและนำตนเองได้ สามารถพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่ มีอิสระในความคิด ตัดสินใจเลือกทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน มองเห็นศักดิ์ศรีและคุณค่าของตนเอง และสามารถสร้างสรรค์ตนเองและสังคมให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.4 ทฤษฎีออทา (AUTA)

เป็นทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ล่าสุด ซึ่งสร้างโดย เดวิส (Davis) และ ซัลทิลิแวน (O'Sullivan) ได้เสนอขึ้นในปี ค.ศ. 1980 ทั้งสองมีแนวความคิดว่า ความคิดสร้างสรรค์นั้นมีอยู่ในมนุษย์ทุกคน และสามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามรูปแบบของโมเดล AUTA ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้น ดังนี้

1.4.1 การตระหนัก (Awareness) คือ ตระหนักถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ที่มีต่อตนเองและสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

1.4.2 ความเข้าใจ (Understanding) คือ มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์

1.4.3 เทคนิควิธี (Techniques) คือ การรู้เทคนิควิธีในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทั้งที่เป็นเทคนิคส่วนบุคคล และเทคนิคที่เป็นมาตรฐาน

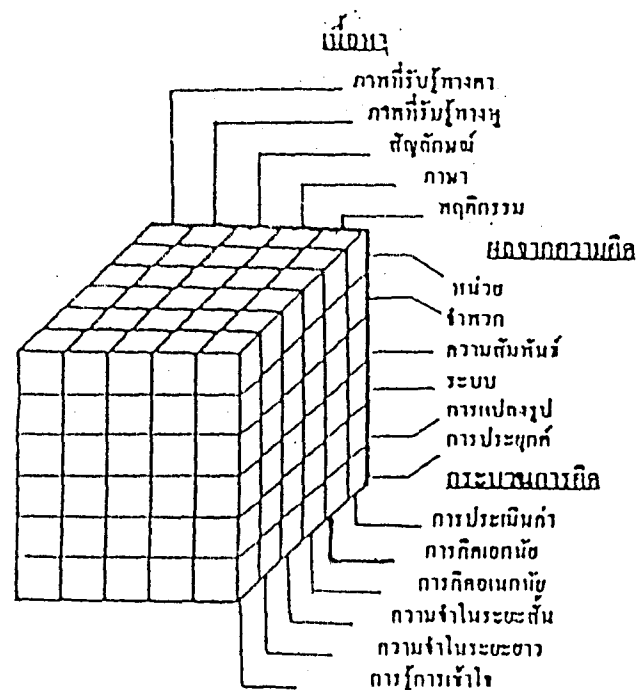
1.4.4 การตระหนักในความจริงของสิ่งต่าง ๆ (Actualization) คือ การรู้จักหรือตระหนักในตนเองอย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งการเปิดกว้างรับประสบการณ์ต่าง ๆ โดยมีการปรับตัว

ได้อย่างเหมาะสม การตระหนักถึงเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การผลิตผลงานด้วยตนเอง และการมีความยึดหยุ่นเข้ากับทุกรูปแบบของชีวิต

องค์ประกอบทั้ง 4 นี้ จะผลักดันให้บุคคลสามารถดึงศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของตนเองออกมาใช้ได้

2. ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา หรือทฤษฎีโครงสร้างทางสมรรถภาพทางสมองของ กิลฟอร์ด (Guilford)

กิลฟอร์ด เป็นนักจิตวิทยาคนแรกๆ ที่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ ได้เสนอรูปแบบของโครงสร้างทางสติปัญญา (The Structure of Intellect Model : SOI) เพื่ออธิบายถึงความสามารถทางสมองของมนุษย์ เป็นแบบจำลอง 3 มิติ (Three Dimensional Model) ดังภาพ

ภาพประกอบ 1 โครงสร้างทางสติปัญญาของ Guilford (1988)

อารี รังสินันท์ (2528 : 23 - 28) และคิลล คิลกานนท์ (2534 : 14 - 16) ได้กล่าวถึง โครงสร้างทางสติปัญญาของ Guilford ซึ่งสรุปได้ว่า โครงสร้างทางสติปัญญาประกอบด้วย 3 มิติ คือ

2.1 มิติที่ 1 กระบวนการการคิด (Operation) มิติที่แสดงถึงลักษณะกระบวนการทำงานของสมอง แบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ (ปี ค.ศ. 1988 Guilford ได้เปลี่ยนแปลงองค์ประกอบด้านความจำ เป็นความสามารถในการสะสมความรู้และข้อมูลต่าง ๆ ไว้ได้และสามารถระลึกทบทวนได้ แบ่งออกเป็นความจำระยะยาวและความจำระยะสั้น)

2.1.1 การรู้การเข้าใจ (Cognition) หมายถึง ความสามารถในการตีความของสมอง เมื่อเห็นสิ่งเร้า แล้วเกิดการรับรู้เข้าใจในสิ่งนั้น และบอกได้ว่าเป็นอะไร เช่น เมื่อเห็นของเด็กเล่นรูปร่างกลม ทำด้วยยางฟิวราบ ก็บอกได้ว่าเป็นลูกบอล

2.1.2 ความจำในระยะยาว (Memory Retention)

2.1.3 ความจำในระยะสั้น (Memory Recording)

2.1.4 การคิดอเนกนัย (Divergent Production) หรือการคิดหลายทิศทาง เป็นความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้หลายรูปแบบหลายแง่หลายมุมแตกต่างกันออกไป เช่น หนังสือพิมพ์ทำอะไรได้บ้าง ให้บอกมาให้มากที่สุด ผู้ที่คิดได้มาก แปลก มีเหตุผล คือผู้ที่มีความคิดอเนกนัย และกิลฟอร์ด (Guilford) ได้อธิบายว่าความคิดอเนกนัยก็คือความคิดสร้างสรรค์นั่นเอง

2.1.5 การคิดเอกนัย (Convergent Thinking) หรือความคิดรวมเป็นความสามารถในการคิดหาคำตอบที่ดีที่สุด จากข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่กำหนดและคำตอบที่ถูกต้องมีเพียงคำตอบเดียว

2.1.6 การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง ความสามารถในการประเมินผลของการคิด เพื่อหาข้อสรุปโดยอาศัยเกณฑ์ที่ดีที่สุด

2.2 มิติที่ 2 เนื้อหา (Content) หมายถึง มิติที่แทนเนื้อหา ข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เป็นสื่อในการคิดที่สมองรับเข้าไปคิด แบ่งเป็น 5 ลักษณะ (ปี ค.ศ. 1977 Guilford ได้เปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมมิติด้านเนื้อหาในส่วนของภาพ ซึ่งบุคคลสามารถรับรู้ และทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดได้ตามรูปที่เห็น แบ่งเป็นภาพที่รับรู้ทางตา และเสียงที่รับรู้ทางหู)

2.2.1 ภาพที่รับรู้ทางตา (Visual)

2.2.2 เสียงที่รับรู้ทางหู (Auditory)

2.2.3 สัญลักษณ์ (Symbolic) หมายถึงข้อมูลที่อยู่ในรูปเครื่องหมายต่าง ๆ เช่น อักษร ตัวเลข โน้ตดนตรี รวมทั้งสัญลักษณ์ต่าง ๆ ด้วย

2.2.4 ภาษา (Semantic) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปของถ้อยคำที่มีความหมายต่าง ๆ กัน สามารถใช้ติดต่อสื่อสารได้ เช่น พ่อ แม่ เพื่อน ชอบ โกรธ รัก และเสียใจ เป็นต้น ซึ่งคำพูดเหล่านี้เมื่อพูดออกไปแล้วจะสื่อความหมายได้

2.2.5 พฤติกรรม (Behavioral) หมายถึงข้อมูลที่แสดงออกด้วยกิริยาอาการเป็น การกระทำที่สามารถสังเกตเห็น รวมทั้งทัศนคติ การรับรู้ การคิด เช่น การยิ้ม การหัวเราะ การสั่นศีรษะและการแสดงความพอใจ หรือการแสดงความโกรธ เป็นต้น

2.3 มิติที่ 3 ผลจากการคิด (Product) หมายถึง มิติที่แสดงถึงผลที่ได้จากการทำงานของสมอง เมื่อสมองได้รับข้อมูลจากมิติที่ 2 และใช้ความหมายในการตอบสนองต่อข้อมูล หรือ สิ่งเร้าที่ได้รับในมิติที่ 1 ผลที่ได้ออกมาเป็นมิติที่ 3 หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างว่า ผลของการคิดเกิดจากการทำงานของมิติที่ 1 และมิติที่ 2 นั้นเอง ซึ่งแบ่งได้เป็น 6 ลักษณะ คือ

2.3.1 หน่วย (Unit) สิ่งที่บอกลักษณะเฉพาะตัวและแตกต่างไปจากสิ่งอื่น ๆ เช่น คน แมว สุนัข

2.3.2 จำพวก (Classes) หมายถึง ประเภทหรือจำพวกหรือกลุ่มของหน่วยที่มีคุณสมบัติหรือลักษณะเหมือนกันหรือคล้ายกัน เช่น สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ได้แก่ คน สุนัข ช้าง ประเภทผลไม้ ได้แก่ เงาะ กล้วย ลำไย ลิ้นจี่ เป็นต้น

2.3.3 ความสัมพันธ์ (Relation) หมายถึง ผลของการเชื่อมโยงความคิดเกี่ยวกับ สิ่งของประเภทหรือหลายประเภทเข้าด้วยกัน โดยอาศัยลักษณะบางประการเป็นเกณฑ์ ความสัมพันธ์นี้อาจอยู่ในรูปของหน่วยกับหน่วย จำพวกกับจำพวก และระบบกับระบบก็ได้ เช่น คนคู่กับคน คนคู่กับบ้าน นกคู่กับรัง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งมีชีวิต และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับที่อยู่อาศัย

2.3.4 ระบบ (System) หมายถึง การจัดประเภทของสิ่งเร้าต่าง ๆ ให้เป็นระบบที่เป็นแบบแผน เช่น ระบบจำนวนเลขที่เป็นเลขคี่ เช่น 1, 3, 5, 7 เป็นต้น

2.3.5 การแปลงรูป (Transformation) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุง หรือองค์ประกอบของสิ่งเร้า หรือข้อมูลให้อยู่ในรูปใหม่

2.3.6 การประยุกต์ (Implications) หมายถึง ความเข้าใจในการนำข้อมูลไปใช้ เพื่อขยายความหรือการพยากรณ์ หรือคาดคะเนข้อความในตรรกวิทยา ประเภท “ถ้า...แล้ว...”

3. ทฤษฎีความคิดสองลักษณะ เป็นทฤษฎีที่เกิดจากการค้นคว้าทดลองเกี่ยวกับการทำงานของสมองซีกของมนุษย์เป็นเวลากว่า 15 ปี นักวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันสามารถสรุปได้อย่างแน่นอนแล้วว่า มนุษย์เราแต่ละคนจะมีสมอง 2 ซีกที่ทำหน้าที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัดในการรับรู้ความเป็นไปของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ดังนั้นสมองของคนเราควรได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งสองซีก

การพัฒนาสมองทั้งสองซีกควบคู่กัน

ทุกวันนี้ นักการศึกษาและนักวิทยาศาสตร์ที่เข้าใจการทำงานของสมองเป็นจำนวนมาก กำลังเรียกร้องและสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา โดยให้ การพัฒนาสมองทั้งสองซีกของเด็กอย่างเท่าเทียมกัน การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นที่คาดหมายกันว่าจะให้ผลประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่แก่มนุษยชาติ เพราะเป็นที่ยอมรับแล้วว่าบรรดางานค้นพบทางวิทยาศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ งานสร้างสรรค์ทางศิลปะ ความคิดแปลก ๆ ใหม่ ๆ ล้วนแต่เกิดขึ้นจากการทำงานของสมองซีกขวา แต่ความสร้างสรรค์ของสมองซีกขวานี้ จะสามารถแสดงหรือบอกให้ผู้อื่นทราบได้ต้องเกิดจากการรวบรวม วิเคราะห์ และหาถ้อยคำของสมองซีกซ้ายเท่านั้น ดังนั้นผู้ที่จะสามารถทำประโยชน์ต่าง ๆ แก่มนุษยชาติอย่างมหาศาลได้ก็คือผู้ที่ได้รับการพัฒนาสมองทั้งสองซีกอย่างเหมาะสม

ทฤษฎีความคิดสองลักษณะนี้ เริ่มเป็นที่ยอมรับของนักการศึกษาในประเทศไทยมากขึ้น หลายท่านได้นำเสนอแนวความคิดเพื่อให้ผู้ทำงานด้านการศึกษาได้ตระหนักถึงสิ่งที่ถูกทำลายไปในการจัดการเรียนการสอนปัจจุบัน

ประมวญ คิคินสัน (2527 : 107) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีความคิดสองลักษณะมีแนวความคิดเบื้องต้นว่า เฝ้านั้นของมนุษย์ปัจจุบันอยู่รอดสืบเชื้อสายมาถึงเราได้ ก็เพราะมีสมองอันเชี่ยวชาญ ความเชี่ยวชาญของมนุษย์เกิดขึ้นเพราะมีสมองที่แบ่งหน้าที่กันเป็นส่วนหรือมีสองสมองนั่นเอง

ยุพา วีระไวทยะ (2530 : 1) กล่าวถึงสมองซีกซ้ายและซีกขวากับการพัฒนาความคิด พอสรุปได้ว่า สมองของมนุษย์นั้นแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือซีกซ้ายและซีกขวานั้นทำงานแตกต่างกัน เช่น ในส่วนซีกซ้ายนั้นการทำงานส่วนใหญ่เกี่ยวกับการใช้วาจา แสดงความเป็นเหตุเป็นผลกับการคิดคำนวณและการใช้เหตุผล และการคิดต่อเนื่องกันเป็นแนวเส้น ส่วนสมองซีกขวานั้นเป็นการ

ทำงานเกี่ยวกับการสร้างจินตนาการ การคิดแบบนามธรรม ศิลป ดนตรี และการใช้จิตสำนึกอย่างลึกซึ้ง จากการทำงานของสมองถ้ามีการรวมพลังสมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวา และมีการส่งเสริมพัฒนาในตัวมนุษย์ ย่อมทำให้เกิดผลดีกว่าผลที่เกิดจากพลังสมองเพียงด้านเดียว เพราะการพยายามผสมผสานแนวความคิด และจินตนาการของมนุษย์ให้มาสัมพันธ์กัน เป็นการฝึกให้มนุษย์ได้ใช้ความสามารถในการคิดแบบวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ได้อย่างเท่าเทียมกัน ความรู้เกิดขึ้นจะก่อให้เกิดความพอใจ ความภูมิใจ ที่มีคุณค่าในตัวเอง เป็นการศึกษาที่มุ่งจะพัฒนาอัจฉริยภาพที่แฝงเร้นในตัวมนุษย์ให้ปรากฏ

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2534 : 39) ได้กล่าวว่า นักการศึกษาและนักวิทยาศาสตร์ที่เข้าใจการทำงานของสมองเป็นจำนวนมาก กำลังเรียกร้องและสนับสนุนให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา โดยให้มีการพัฒนาสมองทั้งสองซีกของเด็กอย่างเท่าเทียมกัน การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นที่คาดหมายกันว่าจะให้ประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่แก่นุชนชาติ เพราะเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าบรรดางานค้นพบทางวิทยาศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ งานสร้างสรรค์ทางศิลปะ ความคิดแปลก ๆ ใหม่ ๆ ล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นจากการทำงานของสมองซีกขวา แต่ความสร้างสรรค์ของสมองซีกขวานี้จะสามารถแสดงหรือบอกให้ผู้อื่นทราบได้ต้องเกิดจากการรวบรวม วิเคราะห์และหาถ้อยคำของสมองซีกซ้ายเท่านั้น ดังนั้น ผู้ที่สามารถทำประโยชน์ต่าง ๆ แก่มนุษยชาติอย่างมหาศาลได้ ก็คือผู้ที่ได้รับการพัฒนาสมองทั้งสองซีกอย่างเหมาะสม

ตาราง 1 การทำงานของสมองทั้งสองซีก

สมองซีกซ้าย	สมองซีกขวา
สรรหาถ้อยคำ	ไม่มีถ้อยคำ
วิเคราะห์	สังเคราะห์
ใช้เหตุผล	หยั่งรู้เอง
เชิงตรรกวิทยา	ความคิดเชิงสร้างสรรค์
ความแบ่งแยก	ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
มีกาลเวลา	ไม่มีกาลเวลา
โน้มเอียงเข้าหากฎเกณฑ์ทางคณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์	โน้มเอียงเข้าหากฎเกณฑ์ของศิลปะดนตรี

จากทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในบุคคลทุกคน เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดดังที่ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาและทฤษฎีความคิดสองลักษณะได้นำเสนอไว้ และสามารถที่จะพัฒนาให้สูงขึ้นได้โดยอาศัยการเรียนรู้ และการจัดบรรยากาศที่เอื้ออำนวย โดยเน้นการเสริมแรงเชิงพฤติกรรมนิยม ตลอดจนใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ ที่จะดึงศักยภาพทางความคิดของตัวเองออกมา เช่น ทฤษฎีออตา (AUTA) เป็นต้น

องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

กิลฟอร์ด (อาร์ รังสินธ์ . 2528 : 29-34 ; อ้างอิงมาจาก Guilford. 1959) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ในส่วนของลักษณะความคิดไว้ดังนี้

1. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ปริมาณความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน แบ่งเป็น

1.1 ความคิดคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ (Word Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำ

1.2 ความคิดคล่องแคล่วทางการโยงสัมพันธ์ (Associational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดหาถ้อยคำที่เหมือนหรือคล้ายกันมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ภายในเวลาที่กำหนด

1.3 ความคิดคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expressional Fluency) เป็นความสามารถในการใช้ลีหรือประโยคและนำคำมาเรียงกันอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ได้ประโยคที่ต้องการ

1.4 ความคิดคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) เป็นความสามารถที่จะคิดในสิ่งที่ต้องการภายในเวลาที่กำหนด โดยการคิดหลาย ๆ วิธี แล้วเลือกวิธีที่ดีและเหมาะสมที่สุด

2. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความคิดที่แปลกใหม่ไปจากความคิดธรรมดาหรือความคิดที่แตกต่างกันไปจากบุคคลอื่น อาจเกิดจากการนำความรู้เดิมมาดัดแปลงและประยุกต์ให้เป็นสิ่งใหม่

3. ความยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ประเภทหรือแบบของการคิดโดยแบ่งออกเป็น

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (Spontaneous Flexibility) ความสามารถที่จะพยายามคิดได้หลายทางอย่างอิสระ คนที่มีความคิดยืดหยุ่นในด้านนี้จะคิดประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ว่ามีอะไรบ้างได้หลายทิศทาง ในขณะที่คนซึ่งไม่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดได้เพียงทิศทางเดียว

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง (Adapture Flexibility) หมายถึง ความสามารถในการดัดแปลงความรู้หรือประสบการณ์ให้เกิดประโยชน์หลาย ๆ ด้าน ซึ่งมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา คนที่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดได้ไม่ซ้ำกัน

4. ความคิดละเอียดประณีต (Elaboration) หมายถึง ความคิดในรายละเอียด คิดเป็นขั้นตอน สามารถอธิบายให้เห็นถึงภาพพจน์ได้อย่างชัดเจน ความคิดละเอียดประณีตจัดเป็นรายละเอียดที่นำมาตกแต่ง และขยายความคิดครั้งแรกให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ประสาธ อิศรปริดา (2532 : 9) กล่าวว่าองค์ประกอบที่จะก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์นั้น จะประกอบไปด้วยความสามารถ (Ability) ทักษะ (Skill) และแรงจูงใจ (Motivation) ทั้งสามองค์ประกอบนี้ จะอยู่ในลักษณะที่เอื้อซึ่งกันและกันจะไม่เกิดขึ้นโดดเดี่ยวหรืออิสระ

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า องค์ประกอบของลักษณะความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดประณีต รวมไปถึงความสามารถ ทักษะ และแรงจูงใจ ซึ่งทั้งหมดนี้ควรจะเชื่อมโยงประสานกัน

แต่จากการค้นคว้าวิจัยของกิลฟอร์ด ส่วนใหญ่จะใช้เพียง 3 องค์ประกอบคือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่วและความคิดยืดหยุ่น ทั้งนี้เพราะความคิดละเอียดละออนั้นได้สอดแทรกอยู่กับองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน และมีข้อจำกัดเกี่ยวกับอายุ เพศ และคุณสมบัติด้านการสังเกตอีกด้วย

ลักษณะกระบวนการความคิดสร้างสรรค์ (Creative Process)

ลักษณะกระบวนการความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง วิธีการคิดหรือกระบวนการทำงานของสมองอย่างมีขั้นตอน ,ตลอดจนคิดแก้ปัญหาได้สำเร็จ ซึ่งเป็นกระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ หรือเรียกว่ากระบวนการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving) ซึ่งมีหลายรูปแบบ ตามแนวความคิดของนักวิจัย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังได้กล่าวมาแล้วบ้างบางส่วนในทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ และจะได้เสนอเพิ่มเติม จากการเปรียบเทียบลักษณะกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ของ ทอเรนซ์ วอลลาซ ออสเบิร์น แอนเดอร์สัน และจุงส์ (Torrance, Wallas, Osborn, Anderson and Jungs)

ตาราง 2 เปรียบเทียบกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของ ทอเรนซ์ (Torrance) วอลลาซ์ (Wallas) ออสเบิร์น (Osborn) แอนเดอร์สัน (Anderson) และจุงส์ (Jungs) (กรมวิชาการ. 2535 : 13)

ที่	ทอเรนซ์ (Torrance)	วอลลาซ์ (Wallas)	ออสเบิร์น (Osborn)	แอนเดอร์สัน (Anderson)	จุงส์ (Jungs)
1	1. การค้นพบ ความจริงเริ่มมี ความรู้สึกกังวล สับสนวุ่นวาย ขึ้นในใจ	1. ขั้นเตรียมการ รวบรวมข้อมูล	1. การชี้ปัญหา ระบุปัญหา 2. การเตรียม และ รวบรวมข้อมูล	1. สนใจและรู้สึก ถึงความต้องการ ของจิตใจและ สมอง 2. รวบรวมข้อมูล	1. รวบรวมข้อมูล
2	2. การค้นพบ ปัญหา พิจารณา ด้วยความมีสติ สัมปชัญญะ ถึง ความกังวลวุ่นวาย สับสน และพบว่า นั่นคือปัญหา	2. ขั้นความคิด ถูกรุ่นระยะ วุ่นวายสับสน แก้ปัญหา ไม่ได้ จึงล้มเสีย ชั่วคราวแต่จริงๆ แล้ว ในจิตได้ สำนึกยังคงติดอยู่	3. การวิเคราะห์ 4. ใช้ความคิด คัดเลือกข้อมูล	3. ไตร่ตรองถึง การวางแผน โครงสร้างและ รูปแบบของงาน	2. ขบวนการทำ ข้อมูลให้กระจ่าง ทบทวนและ วิเคราะห์ข้อมูล 3. ทำใจให้ว่าง คิดยังไม่ออก จึง ล้มปัญหาชั่วคราว แต่ปล่อย ให้จิตได้ สำนึกของกลไก ความคิดทำงาน
3	3. การค้นพบ คำตอบ ตั้งสมมติ ฐาน และรวบรวม ข้อมูลเพื่อทดสอบ สมมติฐาน	3. ขั้นความคิด กระจ่างชัด เรียบ เรียงข้อมูล เชื่อมโยงสิ่ง ต่างๆ ให้ สัมพันธ์กัน เกิดเป็นภาพพจน์	5. การทำให้ ความคิดกระจ่าง ชัดขึ้น	4. เกิดจินตนาการ	4. ยุเรกาคิด คำตอบได้

ตาราง 2 (ต่อ)

ที่	ทอแรนซ์ (Torrance)	วอลลาซ (Wallas)	ออสเบิร์น (Osborn)	แอนเดอร์สัน (Anderson)	จุงส์ (Jungs)
4	4. การค้นพบคำตอบ พบคำตอบจากการทดสอบสมมติฐาน	4. ขึ้นทดสอบและพิสูจน์สิ่งที่คิดได้เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ต่อไป	6. การสังเคราะห์การรวบรวมบรรจุนั้นส่วนต่างๆ เข้าด้วยกัน	5. สร้างจินตนาการและแสดงผลให้เห็นชัดเจน	
5	5. การยอมรับผลจากการค้นพบและเผยแพร่ผลที่ได้อันเป็นแนวทางไปสู่การค้นพบสิ่งใหม่ต่อไป	5. นำผลที่ได้ไปใช้ต่อไป	7. การประเมินผล ประเมินสิ่งที่รวบรวมและคิดไว้ว่าถูกต้องหรือไม่	6. รวบรวมความคิดและแสดงออกมาในรูปของผลงาน	5. วิพากษ์วิจารณ์ประเมินความคิดที่ได้

จากกระบวนการเกิดความคิดสร้างสรรค์ที่ได้กล่าวสรุปได้ว่า กระบวนการคิดสร้างสรรค์เกิดจากความคิดของสมองก่อน และค่อย ๆ กระจ่างในความคิดนั้นโดยนำข้อมูลต่าง ๆ มาคิดในหลาย ๆ แง่มุมผสานกลมกลืนกับประสบการณ์ เกิดเป็นจินตนาการขึ้นและขัดเกลาความคิดนั้นให้ออกมาในรูปของผลงาน และกระบวนการเกิดความคิดสร้างสรรค์ ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นลำดับขั้น และผลผลิตของความคิดสร้างสรรค์ก็มีลักษณะเป็นขั้น ๆ ซึ่งผลผลิตจะอยู่ในขั้นใดนั้นขึ้นอยู่กับการใช้ทักษะและความสามารถในการคิดของบุคคล

ลักษณะบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ (Creative Person)

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถเฉพาะตัวที่มีลักษณะแตกต่างไปจากคนอื่น ซึ่งสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกมาของแต่ละบุคคล ซึ่งนักการศึกษาและนักวิจัยได้เสนอลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังต่อไปนี้

1. แมคคินนอน (Mackinnon) กล่าวว่า ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะเป็นผู้ที่ตื่นตัวตลอดเวลา มีสมาธิ มีความสามารถพินิจพิจารณาความคิดอย่างถี่ถ้วนในการแก้ปัญหา และสามารถสอบสวนค้นคว้าหารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างกว้าง นอกจากนี้ยังมีลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งคือ เป็นผู้เปิดรับประสบการณ์ต่าง ๆ ชอบแสดงออกมากกว่าเก็บกด (อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรร. 2531 : 50 ; อ้างอิงมาจาก Mackinnon. 1959)

2. ครอพเลย์ (Cropley. 1966 : 124) กล่าวว่า ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะประกอบไปด้วยคุณลักษณะ 4 ประการ คือ มีประสบการณ์ที่กว้างขวางมีความพร้อมที่จะเสี่ยง มีความพร้อมที่จะก้าวไปข้างหน้าและมีความสามารถที่จะยืดหยุ่นความคิดได้อย่างคล่องแคล่วในระดับสูง

3. ฮิลการ์ด และแอทกินสัน (Hillgard and Atkinson. 1967 : 388) กล่าวว่า “ ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เป็นผู้ที่มีความคิดอิสระ ไม่ชอบตามอย่างใคร ชอบคิดหรือทำในสิ่งใดที่ซับซ้อนแปลกใหม่และมีอารมณ์ขัน

4. แอนเดอร์สัน (Anderson. 1970 : 90-93) กล่าวว่า บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะชอบทำงานตลอดชีวิต และอุทิศเวลาให้ทำงาน ชอบติดตามและกล้าเผชิญปัญหา ชอบตั้งคำถามไวต่อการเปลี่ยนแปลง ชอบงานที่ใช้ฝีมือ เอาใจใส่ต่องาน

5. เจอซิลด์ (Jersild. 1972 : 153-158) กล่าวว่า ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะเป็นผู้ที่คิดหลายแง่หลายมุม โดยใช้ประสบการณ์ที่เขาได้รับ และไม่ถือว่าคำตอบที่ถูกต้องมีเพียงคำตอบเดียว แต่พิจารณาหลาย ๆ คำตอบที่เป็นไปไม่ได้

จากลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ ที่มีผู้ค้นคว้าวิจัยไว้อย่างกว้างขวางดังกล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นว่าส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงและสอดคล้องกันจะแตกต่างกันบ้างก็เล็กน้อย ดังนั้นผู้วิจัยจึงรวบรวมคุณลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์นำมาประมวลสรุปว่าควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

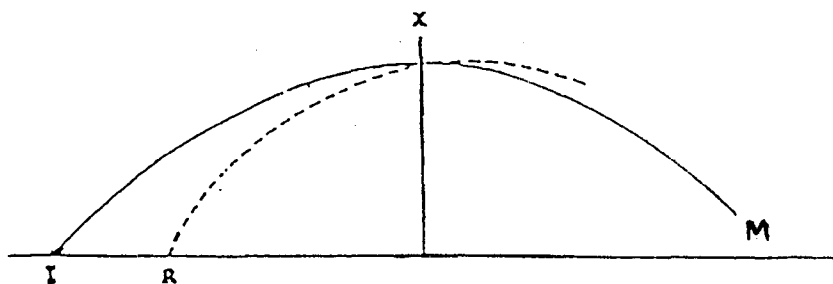
1. มีความคิดริเริ่ม
2. มีความยืดหยุ่น
3. มีความคิดคล่องแคล่วองไว และละเอียดละออ
4. มีความอยากรู้อยากเห็น และใฝ่รู้อยู่เสมอ
5. มีสมาธิ มีความสามารถในการพินิจพิจารณาอย่างถี่ถ้วน
6. มีความกล้าหาญ กล้าแสดงออก
7. ชอบเสี่ยง และชอบการผจญภัย

8. ชอบอิสระ และชอบอยู่คนเดียวมากกว่าการรวมกลุ่ม
  9. ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง และมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง
  10. ไม่ชอบคล้อยตามผู้อื่น โดยไม่มีเหตุผล
  11. ชอบด้อมคน และขยอผู้อื่นอยู่เสมอ
  12. มีความเป็นผู้นำ
  13. สามารถปรับตัวได้ดี
  14. ช่างสงสัย และชอบตั้งคำถามแปลก ๆ
  15. มีความอดทนต่อความไม่เป็นระเบียบ ไม่ชอบทำตามระเบียบ หรือกฎเกณฑ์ ไม่ค่อยมีความสม่ำเสมอและไม่ชอบถูกบังคับ
  16. มีอารมณ์ขัน ชอบคิดเล่นไปเรื่อย ๆ มีจินตนาการ
  17. ช่างสังเกต และชอบสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง
  18. พอใจและกระตือรือร้นที่จะเผชิญสิ่งแปลกใหม่
  19. เปิดรับประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง หลากแง่มุม
  20. มองเห็นการณ์ไกลและตระหนักในปัญหา
  21. พินิจพิเคราะห์หาแนวทางแก้ปัญหาย่างถี่ถ้วน
  22. สามารถรวบรวมและสรุปข้อมูลต่าง ๆ ได้
  23. มีแรงจูงใจที่จะได้สิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความคิดของตน
  24. อุทิศเวลาให้ทำงาน ชอบทำงานที่ยากและซับซ้อน
  25. มีความมานะ และอดทนในการทำงาน
  26. มีความสนใจ เอาใจใส่และตั้งใจทำงานจนสำเร็จ
- จากคุณลักษณะของบุคคลที่บ่งบอกว่ามีความคิดสร้างสรรค์ ตามที่ได้กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่าผู้ที่จัดว่ามีความคิดสร้างสรรค์นั้น มักเป็นผู้ที่ชอบการเปลี่ยนแปลง ชอบที่จะทดลองทำสิ่งใหม่ๆ กล้าที่จะคิดและตัดสินใจด้วยตัวเอง โดยไม่คล้อยตามผู้อื่นอย่างง่าย ๆ ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์นั้น มักเป็นบุคคลที่มีบุคลิกหลาย ๆ อย่างอยู่ในตัวคนเดียวกัน มีความยืดหยุ่นสูง และมีความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์

พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กวัยประถมศึกษา

พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์แตกต่างไปจากพัฒนาการด้านสติปัญญาตรงที่ สติปัญญาจะค่อย ๆ พัฒนาขึ้นตามวัย วุฒิภาวะ และประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ความคิดสร้างสรรค์กลับเจริญสูงสุดช่วงแรกในวัยเด็ก แต่ก็สามารถส่งเสริมพัฒนาได้

จากการศึกษาวิจัยพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ ริบอท (Ribot) ได้เขียนกราฟแสดง ให้เห็นพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ เปรียบเทียบกับการพัฒนาการด้านความมีเหตุผล ดังภาพ (Torrance. 1962 : 86 ; citing Ribot. 1906)

เส้น I แสดงพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ตั้งแต่วัยเด็กถึงวัยรุ่นหนุ่มสาว

เส้น R แสดงความมีเหตุผล

เส้น X เป็นจุดที่ความคิดสร้างสรรค์และความมีเหตุผลอยู่ในระดับเดียวกัน

จากกราฟแสดงให้เห็นว่า พัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์จะเจริญก้าวหน้าขึ้นจนจุด ที่ความมีเหตุผลซึ่งเริ่มต้นพัฒนาช้ากว่าตามทัน แล้วความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลจะลดลง ซึ่ง อาจจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากความมีเหตุผลของบุคคล เป็นสิ่งสกัดกั้นความสามารถในการคิด สิ่งแปลกใหม่ และแหวกแนวจากสิ่งที่เคยปฏิบัติ จึงเป็นสิ่งที่น่าคิดอีกสิ่งหนึ่ง สำหรับการพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์

ดังนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้บริหาร และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ควรจะสนใจศึกษา ลักษณะธรรมชาติ พฤติกรรมและกระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กแต่ละวัยให้เข้าใจ เพื่อให้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กวัยประถมศึกษา

จากการศึกษา พัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ โดยโครงการการศึกษาลักษณะนิสัย ของ สมาคมวิทยาลัย (Union Collage Character Research Project) ซึ่ง ลิกอน (Ligon) ได้สรุปผลการ ศึกษาพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็กที่มีอายุ 6 - 12 ปี ดังนี้ (กาญจนา พลายุวัฒน์.2535 : 35)

ตาราง 3 แสดงพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็กที่มีอายุ 6-12 ปี (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6)

เด็กอายุ 6-8 ปี (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2)	เด็กอายุ 8-10 ปี (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4)	เด็กอายุ 10-12 ปี (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6)
1. ไม่ชอบฝันเฟื่อง	1. ชอบเป็นตัวของตัวเอง	1. ชอบสำรวจสิ่งต่าง ๆ
2. รักการเรียนมาก	2. ชอบทำตัวเด่นดัง	2. ชอบกันคว้า ทดลอง
3. ใช้การวาดภาพแทนการ คิดคำนึง	3. สามารถใช้ทักษะในการ สร้างสรรค์งาน	3. เปิดรับประสบการณ์อย่าง กว้างขวางและชอบประสบ- การณ์ตรง
4. ชอบบรรยายในขณะที่ เล่น	4. วางโครงการระยะยาวที่คน สนใจได้	4. มีความสนใจการอ่านและ การคิด
5. ชอบสร้างกฎเกณฑ์ด้วย ตนเอง	5. เริ่มใช้จินตนาการอย่างมี เหตุผล	5. มีพัฒนาการด้านศิลปะและ ดนตรีสูง
6. ชอบเล่นบทบาทสมมติ กับเพื่อน	6. ชอบซักถามและค้นหาความ จริง	6. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
7. ชอบคิดค้น และจินตนา การ	7. ชอบแสดงออกในความริเริ่ม และความคิดคล่องแคล่ว	7. ชอบเรียนรู้และทำในสิ่งที่ยาก
8. ชอบเรื่องสนุกสนาน เปลือยเล่น	8. ต้องการกำลังใจและการ สนับสนุน	8. ต้องการทดสอบทักษะและ ความคิดของคน
	9. เกิดความวิตกกังวลเมื่อตน ไม่สำเร็จ	9. สามารถวางแผนงานในการ ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้
	10. ต้องการโอกาสในการแสดง	10. ชอบอภิปรายกับเพื่อน

และจากการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นอนุบาล - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3,123 คน ของกรมการฝึกหัดครู (2521 : 48-50) พบว่า

1. พัฒนาการความคิดคล่องตัวของนักเรียนจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ เมื่ออายุเพิ่มขึ้น หรืออยู่ในระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น

2. พัฒนาการความคิดริเริ่ม เมื่อนักเรียนเลื่อนชั้นสูงขึ้น จากระดับอนุบาล ความคิดริเริ่มจะลดต่ำสุดที่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แต่จะเริ่มสูงขึ้นเมื่อชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3. พัฒนาการของความคิดตกแต่นั้น จะเริ่มพัฒนาสูงขึ้นเรื่อย ๆ แต่จะเป็นไปอย่างเชื่องช้า

จากผลการวิจัยของกรมการฝึกหัดครูจะเห็นว่า ความคิดสร้างสรรค์นั้นจะพัฒนาขึ้นเรื่อยตามระดับอายุ และระดับชั้นเรียนที่สูงขึ้น แต่มีบางช่วงจะหยุดการพัฒนาเนื่องจากสภาพแวดล้อมวิธีการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ ดิลก ดิลกานนท์ (2533 : 1) ที่กล่าวว่าบุคคลทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์ แต่มีในปริมาณที่แตกต่างกัน และเราสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของบุคคลให้สูงขึ้นได้ ซึ่งการพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์นี้จะเป็นการเพิ่มคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคคลขึ้นด้วย เช่น มโนทัศน์แห่งตน (Self Concept) ความกระตือรือร้นในการคิดแก้ปัญหาใหม่ ๆ ความสามารถในการดำรงตนเมื่อไม่ประสบความสำเร็จ ทำให้เป็นคนเปิดเผยและเข้าใจผู้อื่น มีความอดทนในความแตกต่างระหว่างบุคคล และเพิ่มอารมณ์ขันด้วย นอกจากนี้พฤติกรรมของครู วัสดุประกอบการสอน การจัดประสบการณ์การเรียนการสอน มีผลต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนเป็นอย่างมาก

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวทุกคน แต่อาจมีระดับหรือลักษณะที่แตกต่างกันบ้างตามความต่างของอายุ เพศ วัย และประสบการณ์ แต่ก็ เป็นความสามารถของมนุษย์ที่สามารถพัฒนาและส่งเสริมได้ ที่การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์อาจจะทำได้ทั้งทางตรง โดยการสอนและฝึกอบรม หรือในทางอ้อม โดยการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความเป็นอิสระในการเรียนรู้

หลักการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในทางตรง

ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในทางตรงโดยการสอนและฝึกอบรมที่ใช้ในระบบโรงเรียนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คือ การสอน สอดแทรกในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ โดยมีรูปแบบการสอนอยู่ 3 วิธี ดังนี้ (พรรณี เกษกมล.2534 : 79-82)

1. การสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของวิลเลียมส์ (Williams Culre CAI Model) ใช้ในการสอนในชั้นเรียนโดยมุ่งหวัง ให้เด็กเกิดพฤติกรรมในด้านสติปัญญาและความรู้สึก แบ่งย่อยดังนี้

ด้านความรู้ความเข้าใจสติปัญญา

- ความคิดคล่องตัว
- ความคิดยืดหยุ่น
- ความคิดริเริ่ม
- ความคิดละเอียดลออ

ด้านความรู้สึก หรือด้านจิตใจ

- ความอยากรู้อยากเห็น
- ความพร้อมที่จะเสี่ยง
- ความพอใจที่จะทำสิ่งที่ซับซ้อน
- ความคิดจินตนาการ

เนื้อหาที่จะใช้สอนใช้ได้กับทุกวิชาที่ปรากฏในหลักสูตร เช่น ภาษาคณิตศาสตร์ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คนตรี ศิลปะ

ด้านพฤติกรรมการสอนของครู ใช้กลวิธีการสอนให้เหมาะกับเนื้อหาแต่ละวิชา แบ่งย่อยได้ดังนี้

1. การสอนพาราด็อกซ์ (Paradox) ฝึกให้คิดในสิ่งที่แตกต่างจากเดิม เด็กแสดงทักษะด้วยการอภิปราย ได้ว่าที่แสดงความคิดเห็นในกลุ่มย่อย เด็กจะต้องแสดงความคิดเห็นที่เป็นของตนเอง ไม่คล้อยตามผู้อื่นอย่างปราศจากเหตุผล

2. การพิจารณาคุณลักษณะในลักษณะที่แตกต่างจากเดิมที่เคยคิดรวมทั้งลักษณะที่คาดไม่ถึงด้วย

3. การเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยกับสิ่งที่เหมือนกันหรือแตกต่างกัน หรือตรงกันข้าม อาจเป็นคำเปรียบเทียบ คำพังเพย สุภาษิต
4. การบอกสิ่งที่คลาดเคลื่อนจากความจริง หรือขาดตกบกพร่องหรือสิ่งที่ยังไม่สมบูรณ์
5. การใช้คำถามช่วยและกระตุ้นให้ตอบ ใช้คำตอบแบบปลายเปิดเพื่อให้ได้คำตอบ ที่ลึกซึ่งสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
6. การเปลี่ยนแปลงนิสัยให้เป็นคนขี้อาย ยอมรับการเปลี่ยนแปลง กลายความ ยึดมั่นต่าง ๆ เพื่อปรับตัวเข้ากับสภาพการณ์ใหม่ ๆ
7. การเปลี่ยนแปลงฝึกคิดอย่างอิสระ โดยการเปลี่ยนแปลงให้เป็นรูปแบบอื่น ๆ
8. ฝึกให้สร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม โดยพลิกแพลงให้แตกต่างไปจากเดิม
9. ทักษะการค้นคว้าข้อมูลรู้จักสำรวจเพื่อหาข้อมูลแบบต่าง ๆ เช่น นักประวัติศาสตร์ บรรยายแบบนักวิทยาศาสตร์
10. การค้นหาคำตอบจากคำถามที่กำกวมไม่ชัดเจน คำถามที่เป็นสองนัยสลับ หรือ ทำทาสความนึกคิดต่าง ๆ
11. ฝึกคิดแบบหยั่งรู้ ให้รู้จักกล้าแสดงความรู้สึก ความคิดจากสิ่งเร้า อวัยวะรับสัมผัสทั้งห้า
12. การพัฒนาคน ฝึกดูความล้มเหลวผิดพลาด ที่ทำโดยไม่ตั้งใจ
13. ศึกษาประวัติ ลักษณะบุคคล และกระบวนการคิดสร้างสรรค์ วิธีการและประสบการณ์
14. ประเมินสถานการณ์ ฝึกหาคำตอบโดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้น
15. พัฒนาทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์ ให้แสดงความคิดเห็นและความรู้สึกต่อ เรื่องที่อ่านมากกว่ามุ่งทบทวนข้อมูลต่าง ๆ
16. พัฒนาการฟังอย่างสร้างสรรค์ ฝึกให้เกิดความรู้สึกนึกคิดในขณะที่ฟังเพื่อ เชื่อมโยงไปหาสิ่งอื่น ๆ ค่อยไป
17. พัฒนาการเขียนอย่างสร้างสรรค์ ให้เขียนบรรยายหรือพรรณนาให้เห็นชัดเจน
18. ทักษะการมองภาพในมิติต่าง ๆ มองในแง่มุมแปลกใหม่ ๆ ไม่ซ้ำของเดิม

2. เทคนิคการสอนให้เด็กผลิตสิ่งที่มีคุณค่าและเป็นสิ่งใหม่ ๆ โดยใช้วิธีระดมสมอง เพื่อรวบรวมความคิดแต่ละคนเข้าด้วยกัน

หลักเกณฑ์ในการระดมความคิด มีดังนี้

1. ประวิงการตัดสินใจ หมายความว่า เมื่อบุคคลใดในกลุ่มเสนอความคิดขึ้นมาจะ ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ หรือตัดสินใจความคิดใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นความคิดดี มีคุณภาพหรือมี ประโยชน์น้อยก็ตาม

2. อิสระทางความคิด หมายถึง ยอมรับความคิดที่บุคคลเสนอและสนับสนุนความคิด แปลกใหม่ไม่ซ้ำ ถือว่าความคิดยิ่งแปลกยิ่งใหม่ไม่ซ้ำก็ยิ่งดี อันจะเป็นทางนำไปสู่ความคิดริเริ่ม

3. ส่งเสริมปริมาณความคิด หมายถึง สนับสนุนให้ได้ปริมาณมากความคิดยิ่งมากเท่าใดก็ยิ่งจะดีเท่านั้น และกระตุ้นให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นของตนโดยไม่มีการยับยั้งความคิดของผู้อื่นแต่อย่างใด

4. การระดมความคิดและการปรุงแต่งความคิด หมายถึง หลังจากได้ระดมพลังสมองเพื่อปล่อยให้ความคิดพุ่งพรูและผ่านข้อ 3 แล้ว ก็นำเอาความคิดทั้งหลายมาประมวลกัน แล้วพิจารณาตัดสินร่วมกันว่าความคิดใดจะให้คุณค่ามากกว่ากัน โดยใช้เกณฑ์กำหนด เช่น เวลา บุคคล งบประมาณ เป็นต้น

3. กระบวนการอุปมาด้วยการสร้างภาพความคิด (Synectics) เป็นกลวิธีในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เป็นแนวความคิดของ กอร์ดอน (Gordon) และจอยซ์ (Joice) ได้กำหนดเป็นรูปแบบการสอน ประกอบด้วยขั้นตอนการสอน ระบบทางสังคม ปฏิบัติของครูต่อนักเรียนและระบบสนับสนุน

ขั้นตอนการสอน คือการทำสิ่งที่คุ้นเคยให้แตกต่าง สร้างสิ่งใหม่ขึ้นมา ช่วยให้มองในสิ่งที่ไม่คุ้นเคยเพื่อสร้างความคิดใหม่ เน้นการแสดงออกใช้คำพูดที่ชัดเจนแล้วทำให้ตกลงบนัน

ลำดับขั้นตอน

- ครูกำหนดเงื่อนไขในปัจจุบันใช้การบรรยาย
- ใช้การอุปมา โดยเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่ง ควรเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต เช่น เครื่องจักรกล สัตว์ พืช
- ใช้การอุปมา ด้วยการเปรียบเทียบตนเองเป็นสิ่งนั้น
- ใช้การอุปมา เพื่อทำให้เกิดความขัดแย้งเพิ่มมากขึ้น
- ใช้การอุปมา ด้วยการเปรียบเป็นสิ่งที่ของอีกครั้งหนึ่ง
- ตรวจสอบไปยังปัญหาแรก

ระบบทางสังคม

รูปแบบนี้มีโครงสร้างพอประมาณ ตอนเริ่มการสอน และเป็นแนวในการปฏิบัติงาน ควรมีการอภิปรายแบบปลายเปิด เพื่อให้เด็กมีอิสระในการใช้อุปมาเปรียบเทียบกับแก้ปัญหา ใช้การร่วมมือ การเล่นแฟนซี จำเป็นต้องใช้อารมณ์และสติปัญญาควบคู่กัน แรงจูงใจคือรางวัลที่เด็กได้รับจากตนเองและมีความสุขในการร่วมกิจกรรม

ปฏิกริยาของครูต่อนักเรียน

ครูต้องเอาใจใส่ให้แต่ละคนแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ ไม่เน้นเหตุผล ครูเป็นรูปแบบที่สำคัญ ครูต้องยอมรับความคิดแปลก ๆ ใหม่ ๆ ต้องยอมรับเด็กทุกคน ให้ทุกคนแน่ใจว่าเขามีอิสระอย่างเต็มที่ในการแสดงออก ปัญหาต้องช่วยกันหาคำอุปมา เพื่อให้เด็กมองเห็นสิ่งเหล่านั้นด้วยวิธีการใหม่ ๆ

ระบบสนับสนุน

ในกลุ่มต้องการผู้นำที่มีความสามารถในการอุปมา ด้วยการสร้างภาพความคิดในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ เด็กต้องสามารถประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ เป็นรูปธรรมได้ ชั้นเรียนต้องมีที่ว่างสำหรับเด็กทำงาน และมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีความคิดสร้างสรรค์ ขนาดของชั้นเรียนควรมีขนาดเล็ก ๆ ไม่ควรใหญ่จนเกินไป

การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในทางอ้อม

1. ยอมรับคุณค่า และความสามารถของบุคคลอย่างไม่มีเงื่อนไข
2. แสดงและเน้นให้เห็นว่า ความคิดของเขามีคุณค่าและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์
3. ให้ความเข้าใจและเห็นใจในตัวของเขา และความรู้สึกของเขา
4. อย่าพยายามกำหนดแบบเพื่อให้ทุกคนมีความคิดและบุคลิกภาพเดียวกัน
5. อย่าสนับสนุนหรือให้รางวัลเฉพาะผลงานที่มีผู้ทดลองทำเป็นที่ยอมรับกันแล้ว
6. ส่งเสริมให้ใช้จินตนาการของตนเอง โดยยกย่องชมเชย เมื่อมีจินตนาการที่แปลกและมีคุณค่า
7. กระตุ้นและส่งเสริมให้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ
8. ส่งเสริมให้ถามและให้ความสนใจต่อคำถาม รวมทั้งชี้แนะแหล่งคำตอบ

9. ตั้งใจและเอาใจใส่ความคิดแปลก ๆ ของเขาด้วยใจเป็นกลาง

10. พึงระลึกเสมอว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จะต้องใช้เวลาและค่อยเป็นค่อยไป

จากการศึกษาวิธีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์นั้น จะเห็นได้ว่าจะต้องอาศัยทั้ง 2 วิธีควบคู่กันไปทั้งโดยเทคนิควิธีการสอน และการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย เพราะบรรยากาศที่เต็มไปด้วยการยอมรับ และการกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ จะช่วยให้เด็กได้พบความคิดใหม่ ๆ และสามารถพัฒนาศักยภาพทางด้านความคิดสร้างสรรค์ให้เจริญก้าวหน้าตามขีดความสามารถของตนเอง แต่เราก็ไม่สามารถที่จะคอยให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ขึ้นเอง จำเป็นต้องกระตุ้นและส่งเสริมด้วยวิธีการสอนและเทคนิคต่าง ๆ ประกอบกัน

อุปสรรคของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคล อาจจะมีอุปสรรคที่จะสกัดกั้นความคิดสร้างสรรค์ ทำให้ความคิดสร้างสรรค์ไม่พัฒนาไปเท่าที่ควร

จิมเบอร์ก (โรจณี กิมสูงเนิน. 2537 : 34 ; อ้างอิงมาจาก Simpberg. 1971 : 119-139)

กล่าวถึง อุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลไว้ 3 ประการคือ

1. อุปสรรคด้านการรับรู้ (Perceptual Block)

อุปสรรคด้านการรับรู้ ได้แก่ การที่คนเราไม่สามารถมองเห็นปัญหาที่แท้จริงได้ เป็นเหตุให้การแก้ปัญหาหันคำเนินไป โดยปราศจากเป้าหมายที่ชัดเจนและแน่นอน ตัวอย่างอุปสรรคประเภทนี้ เช่น

1.1 ความยากในการจำแนกปัญหาที่แท้จริงจากปัญหาทั่วไปเปรียบเทียบนายแพทย์ที่พยายามรักษาคนไข้โดยไม่ทราบสาเหตุของโรคที่แท้จริง

1.2 การมองปัญหาแคบเกินไปขาดการพิจารณาสภาพแวดล้อมของปัญหานั้น

1.3 ความสามารถที่จะทำให้คำจำกัดความหรือนิยามของปัญหาเป็นเหตุให้สื่อความเข้าใจให้ตรงกันไม่ได้

1.4 ความไม่สามารถที่จะใช้ประสาทสัมผัสทั้งหลายในการสังเกต ซึ่งโดยทั่วไปจะเข้าใจว่า การสังเกตนั้นเป็นการใช้เพียงตามองเท่านั้น แต่แท้จริงแล้วสามารถใช้ประสาทสัมผัสทั้งหมด คือ ตา หู จมูก และกายสัมผัส ช่วยในการสังเกตได้ง่าย

1.5 ความยากที่จะมองเห็นความสัมพันธ์ของวัตถุ หรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกันน้อย (Remote Relationship) ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาได้

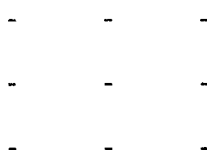
1.6 การมองข้ามสิ่งที่ใกล้เคียงหรือสิ่งที่เด่นชัด ซึ่งบางครั้งความเคยชินกับปัญหาหรือสถานการณ์ที่คุ้นเคยอาจทำให้มองข้ามประเด็นที่น่าสนใจไปได้

1.7 ความล้มเหลวในการจำแนกเหตุและผล มีหลายสถานการณ์ที่ยากแก่การแยกแยะได้อย่างชัดเจนว่า อะไรเป็นผลแก่กัน เช่น จากการสังเกตพบว่า นักศึกษาที่เริ่มเรียนอ่อน มักจะสอบนุหรีมากกว่านักศึกษาที่เรียนเก่ง จึงเป็นปัญหาว่า การสอบนุหรีเป็นสาเหตุต่อการเรียนอ่อน และการสอบนุหรีเป็นผลร่วมมาจากสาเหตุอื่น หรือไม่ได้เกี่ยวข้องกันเลย เป็นต้น ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูงจะไม่ด่วนสรุปสาเหตุและผลจนกว่าจะรู้แน่ชัดเสียก่อน

2. อุปสรรคด้านวัฒนธรรม (Cultural Block)

อุปสรรคด้านวัฒนธรรม เป็นผลเนื่องมาจากกฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่งเป็นสิ่งกำหนดให้บุคคลต้องมีพฤติกรรมอยู่ในกรอบระเบียบแบบแผน ทำให้มีผลต่อการสกัดกั้นความท้าทายต่อการคิดค้นและความเปลี่ยนแปลง อันเป็นคุณลักษณะความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล ตัวอย่างของอุปสรรคประเภทนี้ ได้แก่

2.1 ความต้องการทำตามแบบอย่างในกรอบที่ไม่แตกต่างจากผู้อื่น ทำให้รูปแบบพฤติกรรมและการมองปัญหาที่คล้ายคลึงกัน การหาวิธีแก้ปัญหาที่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนมากไป ทำให้บางครั้งไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ตัวอย่างเช่น ให้ลากเส้นตรง 4 เส้น ให้ผ่านจุดที่กำหนดให้ 9 จุด โดยไม่ยกปากกาหรือไม่ขีดซ้ำเส้นตรงที่ขีดแล้ว

ผู้ที่ไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้มักจะเป็นผู้ที่ยึดติดในกรอบความคิดที่ว่า จะต้องลากเส้นภายในกรอบของจุดทั้ง 9 นี้เท่านั้น ทั้ง ๆ ที่ปัญหาไม่ได้กำหนดไว้เลย

2.2 การมุ่งเน้นในความประหยัด และให้สามารถปฏิบัติได้เกินไป ซึ่งมีผลทำให้เกิดการตัดสินใจที่รวดเร็วเกินไป ทำให้บุคคลไม่พยายามที่จะใช้ความคิดของตนในสิ่งที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำกับของเดิม เพราะการกระทำเช่นนี้ต้องลงทุนทั้งเวลาและเงินมากขึ้น ซ้ำยังไม่แน่ใจในความสำเร็จด้วย

2.3 ความกลัวที่จะเป็นคนไม่สุภาพเรียบร้อย กลัวผู้อื่นเห็นว่าตนเป็นบุคคลที่น่ารำคาญ จึงทำให้ขาดความอยากรู้อยากเห็น ไม่กล้าซักถาม หรืออภิปรายในสิ่งที่ตนยังไม่เข้าใจ ทำให้กลายเป็นคนที่ขาดจิตสำนึกแห่งการสืบค้น (Inquiring Mind)

2.4 การมุ่งเน้นในเรื่องการแข่งขัน หรือความร่วมมือกันมากเกินไป บุคคลทั่วไปมักคิดว่าความร่วมมือกันนั้น แต่ละคนต้องลดความคิดของตนเองลงเพื่อให้สอดคล้องกับความคิดของกลุ่มหรือลดความขัดแย้งลง ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องนัก ความจริงความร่วมมือหมายถึงการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้โดยไม่ต้องสามารถอธิบายหรือชี้แจงความคิดของตนให้ผู้อื่นเข้าใจหรือยอมรับได้ ส่วนการมุ่งแข่งขันจนเกินไปนั้น ก็มีผลทำให้บุคคลมองข้ามเป้าหมายที่แท้จริงของงานนั้นไป โดยจะมุ่งเอาชนะแต่อย่างเดียว ทำให้ละเลยความคิดริเริ่มของตนไป

2.5 การยึดมั่นสถิติมากเกินไป การยึดมั่นหรือเชื่อในตัวเลขโดยไม่ได้พิจารณาตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เข้าใจสภาพความเป็นจริงผิดไปได้

2.6 ความยากในการสรุปอ้างอิง พฤติกรรมของบุคคลเป็นสิ่งที่ยากต่อการสรุปอ้างอิง เพราะแต่ละคนก็มีพฤติกรรมเป็นเอกลักษณ์ของตนเองซึ่งแตกต่างกัน จึงเป็นการยากในการพิจารณาขอบข่ายงานที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคลได้

2.7 การยึดมั่นในเหตุผลและความจริงมากเกินไป หรือการหลงเชื่อความจริงในอดีตมากเกินไป มีผลทำให้บุคคลขาดความคิดสร้างสรรค์ได้ ตัวอย่างเช่น ถ้าหากเราเชื่อว่าพาหนะที่เบากว่าอากาศเท่านั้นที่สามารถบินได้แล้วจนบัดนี้ก็ยังไม่มีเครื่องบินใช้น้ำมัน

2.8 การขาดความประนีประนอมในความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกันเข้าด้วยกัน ส่วนมากแล้วบุคคลจะมีแนวโน้มที่จะต่อต้านหรือไม่ยอมรับความคิดที่ไม่ตรงกับตนโดยสิ้นเชิง และจะยอมรับความคิดที่ตรงกับตนในทันที ลักษณะเช่นนี้มีผลทำให้ไม่เกิดความคิดใหม่ ๆ ขึ้นมา

2.9 การมีความรู้เกี่ยวกับขอบข่ายงานที่ปฏิบัติมากหรือน้อยเกินไป บุคคลที่มีความรู้ น้อยหรือแคบเกินไป ก็ไม่สามารถนำมาอภิปรายและสร้างสรรค์ให้เกิดความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ขึ้นมา เช่นเดียวกัน บุคคลที่มีความรู้มากหรือเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ ก็มักจะมีความรู้ลึกกว่าความคิดของตนนั้นถูกต้องดีกว่าผู้อื่นเสมอ จึงไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเลย ลักษณะเช่นนี้ก็เป็นอุปสรรคต่อความคิดสร้างสรรค์ของบุคคลในองค์กรนั้น ๆ

2.10 การมีความเชื่อว่า ความคิดฝันเป็นสิ่งที่ไร้ค่า บุคคลจึงไม่ยอมรับฟังความคิดฝันในสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ โดยเห็นว่าเป็นเรื่องเพ้อฝัน ไร้สาระ ซึ่งความจริงแล้วประดิษฐ์กรรมใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นนั้น ส่วนใหญ่ก็มักจะได้จากความคิดฝันมาก่อนนั่นเอง

3. อุปสรรคด้านอารมณ์ (Emotional Block)

อุปสรรคด้านอารมณ์ จัดเป็นอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่ง ทั้งนี้เพราะอารมณ์ของบุคคล อันได้แก่ ความโกรธ ความกลัว ความรัก และความเกลียด เป็นต้น นับว่ามีความสำคัญต่อปัญหาและเหตุผล สองสิ่งนี้เปรียบเสมือนหน้าหัวและก้อยของเหรียญ คือถ้าเหรียญหงายหน้าใดขึ้น อีกข้างหนึ่งจะต้องคว่ำลง เช่นเดียวกับบุคคล ถ้ามีอารมณ์เกิดขึ้นสูงความสามารถทางปัญญาและเหตุผลของคนนั้นก็ต่ำลง นั่นคืออารมณ์เป็นตัวสกัดกั้นความคิดและเหตุผล ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ของบุคคล ตัวอย่างอุปสรรคทางอารมณ์ที่สำคัญคือ

3.1 ความกลัวที่จะทำผิดหรือทำในสิ่งที่ผู้อื่นมองว่าโง่ ด้วยความกลัวเช่นนี้ จึงทำให้สูญเสียความคิดที่ดี ๆ ไป เพราะเจ้าของความคิดไม่กล้าที่จะเสนอความคิดนั้นออกมา ด้วยเกรงจะถูกผู้อื่นมองว่าเป็นเรื่องที่ไร้สาระ

3.2 การด่วนที่จะตัดสินใจรับความคิดอันแรกที่เกิดขึ้น โดยไม่เปิดโอกาสพิจารณาแนวทางอื่นที่แตกต่างออกไป ความจริงความคิดอันแรกนั้นอาจไม่ใช่ความคิดที่ดีที่สุดเสมอไป อาจจะมีความคิดอื่นที่ดีกว่าได้ ถ้ายอมรับเสียตั้งแต่ความคิดอันแรกแล้ว ก็จะเป็นการสกัดกั้นความคิดอื่น ๆ ไป

3.3 การยึดติดกับความคิดของตน บุคคลมักจะยึดติดความคิดความเชื่อของตน และยากที่จะเปลี่ยนแปลงตามความคิดหรือข้อเสนอแนะของบุคคลอื่น และมักจะต่อต้านความคิดที่ไม่ตรงกับความคิดของตนเองด้วย

3.4 ความไม่อดทนอดกลั้นต่อการแสวงหาวิธีแก้ปัญหาย่อยๆที่บุคคลทั่วไป มักจะมีความมุ่งหวังในผลสำเร็จในงานของตนไว้มาก เมื่องานนั้นประสบปัญหา ก็จะเกิดความคับข้องใจ และมุ่งแก้ปัญหานั้นแบบหัวชนฝา ไม่พยายามที่จะรวบรวมสติและความคิดในการหาหนทางอื่น ๆ

3.5 ความต้องการความปลอดภัยสูงเกินไป จริงอยู่ที่ทุกคนมีความต้องการความปลอดภัย ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติ แต่ถ้าความต้องการสูงเกินไปก็ทำให้เป็นโรคประสาทได้และเมื่อบุคคลต่างก็มุ่งไปที่ความมั่นคงปลอดภัยของตัวเองแล้ว ก็จะมีผลทำให้ละเลยต่อโอกาสที่จะได้รับรู้หรือพิจารณาในสิ่งใหม่ ๆ ไปอย่างน่าเสียดาย

3.6 ความกลัวต่อการนิเทศแนะนำและไม่ไว้วางใจเพื่อนร่วมงาน ความรู้สึกเช่นนี้ทำให้บุคคลขาดความเชื่อมั่นและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน อันเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการสักระกกันความสามารถในการแก้ปัญหาและกระทำกิจกรรมสร้างสรรค์

3.7 การขาดความพยายามที่จะแก้ปัญหาโดยตลอดจนสำเร็จ บุคคลส่วนมากชอบที่จะดำเนินโครงการใหม่ ๆ และให้ความสนใจกับโครงการนั้นในระยะสั้น ๆ ในระยะยาว บุคคลมักขาดการเอาใจใส่ติดตามแก้ปัญหา และหาวิธีการใหม่ ๆ มาดำเนินให้โครงการนี้สำเร็จดูล่วงไปด้วยดี

3.8 การขาดแรงจูงใจในการแก้ปัญหา สาเหตุเนื่องจากขาดผู้เห็นด้วยหรือขาดผู้สนใจในแนวทางแก้ปัญหาที่ตนได้เสนออาจเป็นเพราะเขาไม่แน่ใจในแนวทางแก้ปัญหานั้น หรือมีความรู้ความเข้าใจไม่ดีพอ จึงมีผลทำให้ผู้เสนอทางแก้ปัญหานั้นขาดแรงจูงใจที่จะคิดต่อไป

จากเหตุผลดังกล่าวจะพบว่า อุปสรรคที่สกัดกั้นความคิดสร้างสรรค์นั้นมีมากมาย ผู้สอนจะต้องยอมรับและเข้าใจอุปสรรคเหล่านี้เสียก่อน เพื่อที่จะได้แนะนำวิธีการให้เด็กเอาชนะอุปสรรคเหล่านั้น เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้สูงขึ้นต่อไป

การวัดและประเมินความคิดสร้างสรรค์

การวัดความคิดสร้างสรรค์ เป็นการวัดที่แตกต่างไปจากการวัดด้านสติปัญญาโดยทั่วไป ด้วยเหตุที่ความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่มีองค์ประกอบไม่คงที่แน่นอน (Dynamic) และมีหลายองค์ประกอบย่อย จึงค่อนข้างวัดได้ยาก อารี รังสินันท์ (2527 : 173 - 176) สรุปวิธีการวัดความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. การสังเกต หมายถึง การสังเกตพฤติกรรมของคนทีแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ เช่น การทดลอง การเล่นนิทาน การแสดงละคร การเล่นเกมและการร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยที่พ่อแม่ ครู และผู้ปกครอง สามารถนำผลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมมาใช้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. การวาดภาพ หมายถึง การให้เด็กวาดภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ เป็นการถ่ายทอดความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นนามธรรมออกมาเป็นรูปธรรม และสามารถสื่อความหมายได้ สิ่งเร้าที่กำหนดอาจเป็นวงกลมสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม หรือรูปต่าง ๆ ให้นักเรียนต่อเติมให้เป็นภาพแล้วให้เด็กอธิบายภาพที่วาด นับเป็นส่วนหนึ่งในการวัดความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก และพิจารณาความคิดสร้างสรรค์ในแง่แปลกใหม่ที่ไม่ว่าแบบใคร หรือความคิดริเริ่มได้เป็นอย่างดี

3. รอยหยดหมึก หมายถึง การให้เด็กดูภาพรอยหยดหมึกแล้วคิดคำตอบจากภาพที่เห็น โดยไม่จำกัด ให้อิสระในการคิดและตอบได้อย่างเต็มที่ ส่วนคำสั่งสั้น ๆ ไม่เฉพาะเจาะจง และสิ่งเร้าซึ่งเป็นรอยหมึกก็เป็นแบบคลุมเครือไม่ชัดเจน คำตอบของเด็กจะได้รับการพิจารณาจากความ สามารถในการคิด อารมณ์ขัน ลักษณะ จินตนาการ ความรู้สึกและความสามารถในการรับรู้ที่ดีต่อ รอยหยดหมึก

4. การเขียนเรียงความและงานศิลปะ หมายถึง การให้เด็กเขียนเรียงความจากหัวข้อที่กำหนดให้ และการประเมินจากงานศิลปะของนักเรียนวัยประถมศึกษา จากการค้นคว้าของนักจิตวิทยา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า เด็กวัยนี้มีความสนใจในการเขียน การแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ในงาน ศิลปะและการเขียนบรรยายหรือแสดงความรู้สึกจินตนาการที่เป็นพัฒนาการทางภาษา

5. แบบทดสอบ หมายถึง การให้เด็กทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็น พัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์ในเวลาต่อมา โดยการใช้แบบทดสอบมาตรฐานที่ได้จากการวิจัย เกี่ยวกับธรรมชาติของความคิดสร้างสรรค์ มีทั้งแบบทดสอบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อและใช้ภาพเป็นสื่อ เพื่อเราให้เด็กแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ แบบทดสอบดังกล่าวจะมีกำหนดเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถวัดความคิดสร้างสรรค์ได้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นที่นิยมกันมากในปัจจุบัน เช่น แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของกิลฟอร์ด (Guilford) และแบบทดสอบของทอเรนซ์ (Torrance) ที่มีผู้นำมาดัดแปลงใช้กันอย่างแพร่หลายในเวลาต่อมา ที่จะเห็นพัฒนาการทางความคิด สร้างสรรค์ที่ชัดเจนที่สุดคือ การใช้แบบทดสอบโดยการกำหนดสิ่งเร้ากระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดที่ แปลกใหม่หลายทิศทาง แล้ววัดองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 ด้านคือ ความคิด คล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่มตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่ง อารี รังสินันท์ (2527 : 176) กล่าวว่า แบบทดสอบเป็นเครื่องมือวัดความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นระบบ ที่ทำให้ได้ข้อมูลใกล้เคียงกับ ความเป็นจริงและถูกต้องมากที่สุด

เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ตามโครงสร้างทางสติ ปัญญา ของกิลฟอร์ด (Guilford) เป็นแนวทางในการสร้างชุดการสอบ ดังนั้น จึงจะกล่าวถึงเฉพาะวิธีการ สร้างแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาตามแนวทฤษฎีของกิลฟอร์ดเท่านั้น

แบบทดสอบความคล่องแคล่วของกิลฟอร์ดและคริสเตนเสน (Christensen Guilford Fluency Tests) แบบทดสอบนี้ กิลฟอร์ดและคณะแห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียตอนใต้ คิดขึ้นเพื่อวัดความคิดนอกเนกนัย (Divergent Thinking) โดยมุ่งวัดตัวประกอบแต่ละเซลล์ตามโครงสร้างสมรรถภาพทางสมอง ซึ่งมี 3 มิติ คือ เนื้อหา (Content) วิธีการคิด (Operation) และผลผลิต (Product) แบบทดสอบชุดนี้มี 11 ฉบับ โดยแบ่งเป็นทางด้านภาษา 7 ฉบับ ด้านรูปภาพ 3 ฉบับ และโจทย์ปัญหา 1 ฉบับ ดังนี้

- ความคล่องแคล่วในการใช้คำ (Word Fluency) ให้เขียนคำที่ประกอบด้วยตัวอักษรที่กำหนดให้ เช่น คำที่ขึ้นต้นด้วย น คำที่ลงท้ายด้วย ง เป็นต้น
- ความคล่องแคล่วทางความคิด (Ideational Fluency) ให้เขียนชื่อสิ่งของที่อยู่ในพวกหรือประเภทเดียวกัน เช่น ของเหลวที่เป็นเชื้อเพลิง ได้แก่ น้ำมันก๊าด แอลกอฮอล์ เป็นต้น
- ความคล่องแคล่วด้านเชื่อมโยง (Associational Fluency) ให้เขียนคำที่มีความหมายคล้ายกับคำที่กำหนดให้ เช่น หนัก ยาก แข็ง เป็นต้น
- ความคล่องแคล่วในการแสดงออก (Express Ional Fluency) ให้เขียนคำที่ประกอบด้วยคำสี่คำ ให้แต่ละคำเริ่มต้นด้วยอักษรที่กำหนดให้ เช่น กำหนดอักษร 4 ตัว เป็น ม น ท จ จะเขียนคำได้เป็น แม่น้ำท่าจีน
- การใช้ประโยชน์อย่างอื่น (Alternate Uses) ให้ออกประโยชน์อย่างอื่นของสิ่งที่กำหนดให้ เช่น หนังสือพิมพ์ นอกจากใช้อ่านแล้ว ใช้ประโยชน์อย่างไรได้อีกบ้าง
- การสรุปผล (Consequence) ให้ออกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากเหตุการณ์หรือสมมติฐานที่กำหนดให้ เช่น ถ้าคนไม่คือนอนพักผ่อนจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง
- ประเภทของงานอาชีพ (Possible Jobs) ให้ออกรายชื่อของงานอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำที่กำหนดให้ เช่น หลอดไฟฟ้า ได้แก่ วิศวกรไฟฟ้า พนักงานไฟฟ้า เป็นต้น
- การวาดรูป (Making Objects) ให้อาหารูปสิ่งของตามกรอบรูปที่กำหนดให้ เช่น รูปวงกลม รูปสามเหลี่ยม เป็นต้น
- การสเก็ตช์รูป (Sketches) ให้ต่อเติมรูปจากภาพร่างที่กำหนดให้
- การตกแต่ง (Decoration) ให้ตกแต่งรูปภาพเกี่ยวกับสิ่งของทั่วไปที่ร่างเอาไว้แล้วด้วยแบบที่ต่างกัน

- แก้ปัญหา (Match Problem) ให้แก้ปัญหาจากโจทย์ที่กำหนดให้ เช่น ปัญหาไม้ขีดไฟ “ให้เอาจำนวนก้อนไม้ขีดไฟออกหนึ่งก้อน โดยก้อนที่เหลือประกอบกันเป็นรูปสามเหลี่ยมหรือสี่เหลี่ยมจัตุรัส ที่มีจำนวนรูปที่ต้องการ”

การประเมินความคิดสร้างสรรค์

สำนักทดสอบทางการศึกษา (2529 : 105) ได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ โดยให้อธิบายพิจารณาคำตอบที่อยู่ลักษณะเป็นการคิดหลายทาง (Divergent Thinking) ตามแบบของกิลฟอร์ด (Guilford) คือ

1. ความคล่องแคล่วในการคิด (Fluency) หมายถึง คะแนนที่ได้จากการนับจำนวนคำตอบทั้งหมดที่แตกต่างกันให้คะแนนคำตอบละหนึ่งคะแนน และไม่คำนึงถึงว่าคำตอบเหล่านั้นจะไปซ้ำกับคำตอบของคนอื่นหรือไม่

2. ความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) หมายถึง คะแนนที่ได้จากการนับจำนวนคำตอบที่ไม่อยู่ในทิศทางเดียวกัน หรือคำตอบที่อยู่ในประเภทที่แตกต่างกัน โดยให้คะแนนคำตอบละหนึ่งคะแนน และไม่คำนึงว่าคำตอบเหล่านั้นจะไปซ้ำกับคนอื่นหรือไม่

3. ความคิดริเริ่ม (Originality) ให้คะแนนตามสัดส่วนของความถี่ของคำตอบตามวิธีการครอบพลัย คำตอบใดที่กลุ่มตัวอย่างตอบซ้ำกันมาก ๆ ก็ให้คะแนนน้อยหรือไม่ได้เลย ถ้าคำตอบยังซ้ำกับคนอื่นน้อย หรือไม่ซ้ำคนอื่นเลย ก็จะได้คะแนนมากขึ้น เกณฑ์การให้คะแนนยึดหลักดังนี้

คำตอบซ้ำ ร้อยละ 12	ขึ้นไปให้	0	คะแนน
คำตอบซ้ำ ร้อยละ 6 - 11	ให้	1	คะแนน
คำตอบซ้ำ ร้อยละ 3 - 5	ให้	2	คะแนน
คำตอบซ้ำ ร้อยละ 2	ให้	3	คะแนน
คำตอบซ้ำ ไม่เกินร้อยละ 1	ให้	4	คะแนน

ฉะนั้น ถ้าจะให้คะแนนความคิดริเริ่ม ก็ ต้องใช้วิธีนับความถี่ของคำตอบของกลุ่ม โดยขีดเป็นรอยความถี่จนครบทุก ๆ คน จึงตรวจสอบความถี่นั้นเทียบกับเกณฑ์ข้างต้น แล้วให้คะแนน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา

ความสำคัญของภาษาไทย

ภาษาไทย เป็นภาษาประจำชาติและเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย ภาษาไทยจึงมีความสำคัญยิ่งต่อคนไทย เพราะนอกจากจะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติที่คนไทยควรมีความภาคภูมิใจแล้ว ภาษาไทยยังเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อความสำเร็จในชีวิตอีกด้วย

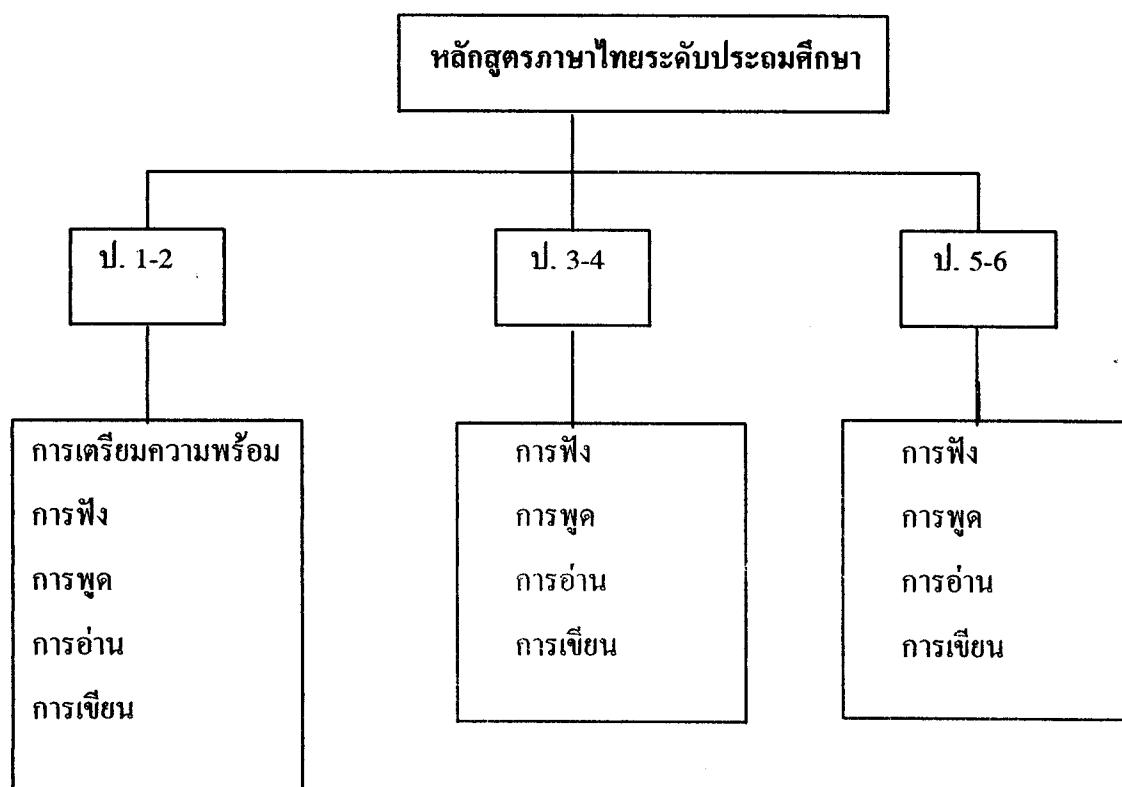
คุณลักษณะที่พึงประสงค์

การเรียนการสอนภาษาไทยมี ความมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ 3 ประการ คือ ใช้ภาษาในการสื่อความได้ เห็นคุณค่าและความงามของภาษาไทย และมีนิสัยรักการอ่าน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ.2534 : 8-9)

1. ใช้ภาษาในการสื่อความได้ ผู้เรียนจะต้องมีทักษะด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. เห็นคุณค่าและความงามของภาษาไทย ผู้เรียนจะต้องเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากการเรียนภาษาไทย และช่วยอนุรักษ์ภาษาไทยไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ
3. มีนิสัยรักการอ่าน กล่าวคือ จะต้องสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีลักษณะนิสัยในการแสวงหาความรู้ มีนิสัยที่ดีในการอ่าน รักการอ่าน เพื่อสร้างสมความรู้ในการพัฒนาความคิด โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนอ่าน เขียนได้อย่างคล่องแคล่ว อ่านหนังสือได้หลายประเภทและอ่านได้จำนวนมาก

โครงสร้างหลักสูตรภาษาไทย

หลักสูตรภาษาไทยได้กำหนดโครงสร้าง เนื้อหาและกิจกรรมตามทักษะไว้ 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ดังนั้นการเรียนการสอนจึงต้องสอนทักษะทั้ง 4 ให้สัมพันธ์กันและต้องให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะทั้ง 4 อย่างผสมผสานต่อเนื่องกัน เนื่องจากกระบวนการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาได้จัดแบ่งตามระดับกลุ่มชั้นเรียน 3 กลุ่ม คือ ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 2, 3 - 4 และ 5 - 6 ดังนั้น จึงสามารถจำแนกโครงสร้างหลักสูตรภาษาไทยในแต่ละระดับกลุ่มชั้นได้ดังนี้

ภาพประกอบ 2 แสดงโครงสร้างของหลักสูตรภาษาไทยระดับประถมศึกษา ทักษะในแต่ละกลุ่ม
ชั้นมีจุดประสงค์เฉพาะดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2534 : 7 - 17)

ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 2

1. การเตรียมความพร้อม สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้ พุคแสดงความต้องการ สามารถสังเกตและจัดหมวดหมู่สิ่งของต่าง ๆ มีทักษะในการใช้ตา กล้ามเนื้อมือและกล้ามเนื้ออื่น ๆ ให้สัมพันธ์กัน สามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการเตรียมความพร้อมนี้เป็นสมรรถภาพสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน หรือระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เริ่มเรียน
2. การฟัง เพื่อให้เข้าใจในเรื่องที่ฟัง สามารถจับใจความสำคัญและตอบคำถามได้ ปฏิบัติตามได้ มีนิสัยที่ดีและมีมารยาทในการฟัง สามารถใช้ทักษะในการฟัง ในการเพิ่มพูนความรู้ ความคิดและประสบการณ์ทางภาษา หากความรู้และบันเทิงจากการฟังได้
3. การพูด เพื่อให้มีทักษะในการพูด สนทนา เล่าเรื่อง รายงาน อภิปราย พุคได้ชัดเจน ถูกต้อง และสื่อความได้ มีมารยาทในการพูดและใช้ทักษะการพูดเพื่อความบันเทิงได้

4. การอ่าน เพื่อให้มีทักษะในการอ่านในใจและอ่านออกเสียง อ่านได้ถูกต้องชัดเจน มีความเข้าใจในการอ่าน สามารถจับใจความสำคัญและตอบคำถามได้ รู้หลักเกณฑ์ง่าย ๆ เกี่ยวกับ การอ่านและนำไปใช้ได้ มีนิสัยที่ดีในการอ่านและรักการอ่าน

5. การเขียน เพื่อให้มีทักษะในการเขียน เขียนได้ถูกต้อง สวยงาม สื่อความได้ สามารถ ลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน มีนิสัยที่ดีในการเขียน รักการเขียนและนำการเขียนไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 - 4

1. การฟัง เพื่อให้เข้าใจเรื่องที่ฟัง สามารถจับใจความสำคัญ คิดวิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่องที่ ฟัง มีความชื่นชมต่อภาษาไทย และใช้ทักษะการฟังในการเพิ่มพูนความรู้ความคิด มีนิสัยและ มารยาทที่ดีในการฟัง หาคำรู้และความบันเทิงจากการฟังได้

2. การพูด เพื่อให้มีความสามารถในการลำดับเหตุการณ์ วิพากษ์วิจารณ์ สรุปความ มี ทักษะในการพูดสนทนา เล่าเรื่อง รายงาน อภิปรายและบรรยายความรู้สึก พูดสื่อความได้ชัดเจน ถูกต้อง คล่องแคล่ว มีความชื่นชมต่อภาษาไทย มีมารยาทและบุคลิกภาพที่ดีและใช้ทักษะการพูด เพื่อความบันเทิงต่าง ๆ

3. การอ่าน เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การอ่าน และสามารถนำไปใช้อ่านคำ ใหม่ ๆ ได้ มีทักษะในการอ่านในใจและอ่านออกเสียงได้ถูกต้องคล่องแคล่วรวดเร็วสามารถจับใจ ความสำคัญ คิดเชิงวิจารณ์ และวิเคราะห์ใจความสำคัญ ปฏิบัติตนจนเป็นนิสัยที่ดีในการอ่าน การ ใช้พจนานุกรม การเลือก การใช้ การเก็บรักษาหนังสือและการใช้ห้องสมุดในการแสวงหาความรู้ เพิ่มเติมและความเพลิดเพลินในยามว่าง

4. การเขียน เพื่อให้มีทักษะในการเขียน เขียนได้ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นระเบียบสวยงาม และสื่อความได้ เขียนอย่างมีรูปแบบ สามารถคิดลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน เขียนแสดง ความนึกคิดอย่างเสรีและเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ มีนิสัยที่ดีในการเขียน รักการเขียน แนะนำการ เขียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6

1. การฟัง เพื่อให้เข้าใจเรื่องที่ฟัง สามารถจับใจความสำคัญ วิเคราะห์หาหลักการ เจตนารมณ์ และนัยของข้อความและเรื่อง มีความชื่นชมต่อภาษาไทย และใช้ทักษะการฟังในการ เพิ่มพูนความรู้ ความคิด มีนิสัยและมารยาทที่ดีในการฟัง หาความรู้และความบันเทิงจากการฟังได้

2. การพูด เพื่อให้มีความสามารถในการลำดับเหตุการณ์ วิพากษ์วิจารณ์และสรุปความ มีทักษะในการพูดประเภทต่าง ๆ พูดสื่อความได้ชัดเจนถูกต้องคล่องแคล่วและมีวิจารณญาณ ใช้คำพูดได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล กล่าวพูดและสามารถใช้คำพูดในการติดต่อสื่อสาร ด้านมนุษยสัมพันธ์และสามารถใช้คำพูดในการติดต่อสื่อสารด้านมนุษยสัมพันธ์ และบูรณาการงานได้ มีความชื่นชมต่อภาษาไทย มีมารยาทและบุคลิกภาพที่ดี ใช้ทักษะในการพูดเพื่อความบันเทิงต่าง ๆ

3. การอ่าน เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการอ่าน มีทักษะในการอ่านในใจและอ่านออกเสียงได้ถูกต้อง คล่องแคล่วรวดเร็ว สามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกจากเรื่องราวที่อ่าน ได้ สามารถจับใจความสำคัญ คิดเชิงวิจารณ์และวิเคราะห์ใจความสำคัญ ปฏิบัติตนจนเป็นนิสัยที่ดี ในการอ่านหนังสือ การใช้พจนานุกรม การเลือก การใช้ การเก็บรักษาหนังสือและการใช้ห้องสมุดในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และการหาความเพลิดเพลินในยามว่างและรักการอ่าน

4. การเขียน เพื่อให้มีทักษะในการเขียน เขียนได้ถูกต้องรวดเร็ว เป็นระเบียบสวยงาม และสื่อความได้ เขียนอย่างมีรูปแบบ สามารถลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน เขียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีและเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ มีนิสัยที่ดีในการเขียน รักการเขียนและนำการเขียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

เป้าหมายการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย

จากคุณลักษณะที่พึงประสงค์และโครงสร้างหลักสูตรภาษาไทย สามารถสรุปโครงสร้างความรู้ที่เป็นเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยได้ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ.

2534 : 7)

1. ด้านความรู้ มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ทางภาษา
2. ด้านทักษะ มุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถและความคล่องแคล่วเกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อ สื่อความทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน กระบวนการคิดอย่างมีระบบ มีความคิดเชิงสร้างสรรค์

3. ด้านค่านิยม มุ่งให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า ความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนภาษาไทยโดยตระหนักในความสำคัญ ขอบซึ่งในภาษาไทย มีนิสัยรักการอ่าน เห็นความสำคัญในการแสวงหาความรู้

4. ด้านการจัดการ มุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการแสวงหาความรู้ ใช้ภาษาในการประกอบอาชีพทำงานอย่างมีระบบ การวางแผนปรับปรุงงาน

หลักการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษา

จากเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ในระดับประถมศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษา ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการฟัง ทักษะการพูด การอ่านและทักษะการเขียน สามารถใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสำหรับสื่อสารและแสวงหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์เพื่อการดำรงชีวิตของตนเองและสังคมประเทศชาตินั้น เพื่อให้การสอนภาษาไทยมีประสิทธิภาพ จึงต้องใช้วิธีการ สื่อการเรียนและกิจกรรมที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน ซึ่ง วรณี โสมประยูร (2537 : 193-195) ได้เสนอแนะหลักการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาไว้ดังนี้

1. ในการสอนภาษาไทย ควรนำจุดประสงค์ทั่วไปสอดคล้องกับหลักสูตรที่มีการเรียนการสอน เพราะจุดประสงค์ทั่วไปเป็นจุดประสงค์หลักที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนตลอดเวลาที่จัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้แก่เด็ก

2. การสอนภาษาไทยควรคำนึงถึงความพร้อมของผู้เรียน ซึ่งความพร้อมในการเรียนมี 3 ลักษณะด้วยกัน ดังนี้

2.1 ความพร้อมในการเรียนซึ่งจัดว่าเป็นความพร้อมก่อนเริ่มเรียน เช่น เด็กเริ่มเข้าเรียนอาจจะยังขาดความพร้อมในการมองความแตกต่างของสิ่งของ สายตากับกล้ามเนื้อสัมพันธ์กันได้ ไม่ดี มองเห็นตัวอักษรกลับหน้ากลับหลัง เป็นต้น

2.2 ความพร้อมก่อนเริ่มวิชา ซึ่งจัดว่าเป็นความพร้อมก่อนที่จะเริ่มต้นเรียนวิชาภาษาไทย โดยเฉพาะ เช่น เด็กควรมีความพร้อมทางด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน เป็นต้น

2.3 ความพร้อมก่อนเริ่มบทเรียนใหม่ เมื่อจะเริ่มทำการสอนบทเรียนใหม่ ครูควรนำความรู้พื้นฐานมาเตรียมให้นักเรียนพร้อมเสียก่อนรวมทั้งควรนำสื่อมาเร้าให้นักเรียนมีความพร้อม

ที่จะรับบทเรียนใหม่ด้วย เมื่อนักเรียนมีความพร้อมในเรื่องพื้นฐานและพร้อมที่จะเรียนแล้ว การดำเนินกิจกรรมการเรียนก็จะบรรลุผลตามที่มุ่งหมายไว้

3. การสอนภาษาไทยควรมุ่งเน้นทักษะทางภาษามากกว่าเนื้อหาสาระ กล่าวคือ การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษามุ่งที่จะพัฒนาทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนภาษาไทยเป็นประการสำคัญ ด้วยเหตุนี้ กิจกรรมการเรียนการสอนจึงควรเน้นวิธีฝึกทักษะทางศิลปะภาษามากกว่าการเรียนรู้หลักภาษาไทย

4. การสอนภาษาไทยควรสอนทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนให้สัมพันธ์กันอย่างที่เรียกกันว่า การสอนภาษาไทยในเชิงทักษะสัมพันธ์ โดยอาศัยหลักบูรณาการ (Integration) เป็นส่วนสำคัญในการเชื่อมโยง เพื่อให้ทักษะทั้งสี่ผสมผสานกันได้อย่างสมบูรณ์

5. การสอนภาษาไทย ควรสอนให้สัมพันธ์กับกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ เนื่องจากการสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา มุ่งเน้นการฝึกทักษะเป็นประการสำคัญดังกล่าวแล้วในข้อ 3 ดังนั้น จึงไม่มีเนื้อหาเป็นของตัวเองโดยเฉพาะและจำเป็นต้องนำเนื้อหาจากกลุ่มวิชาอื่นมาเป็นสถานการณ์เพื่อให้เกิดทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

6. การสอนภาษาไทยควรให้นักเรียนเป็นผู้แสดงเองหรือให้มีส่วนร่วมในบทเรียนมาก ๆ โดยครูเป็นเพียงผู้สร้างสถานการณ์และกำกับการแสดงของนักเรียนให้อยู่ในขอบเขตที่กำหนดไว้

7. การสอนภาษาไทยต้องเน้นให้นักเรียนรู้จักคิด การสอนให้เด็กมีความคิดนั้นต้องให้เด็กได้คิดเอง คัดสินใจเอง และแก้ปัญหาเองอยู่เสมอ

8. การสอนภาษาไทยควรสอดแทรกคุณธรรม และให้รู้จักการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เด็กมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9. การสอนภาษาไทยควรใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธีผสมผสานกันตามรูปแบบที่เหมาะสม เนื่องจากวิธีสอนทักษะทางภาษามีหลายวิธี เช่น บทบาทสมมุติ เกม สถานการณ์จำลอง บทเรียนโปรแกรม และอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก ครูจึงควรพิจารณาเลือกวิธี สอนต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์และเนื้อหา รวมทั้งควรคำนึงถึงวัยและความสามารถของเด็กด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรใช้ทักษะกระบวนการเป็นแนวคิดใหม่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีทักษะกระบวนการคิดด้วย และเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตได้ตลอดไป

10. ในการสอนภาษาไทยครูจะต้องรักและศรัทธาคือภาษาไทยเพราะบุคลิกลักษณะของครูที่ศรัทธาคือวิชาภาษาไทย จะสะท้อนให้เด็กได้เห็นและรู้สึกรักและศรัทธาวิชาภาษาไทยตามไปด้วย

11. ในการนำเสนอเนื้อหา หรือทักษะจากคำอธิบายในหลักสูตรมาใช้เป็นสาระสำคัญในบทเรียน สำหรับสอนภาษาไทยให้กับเด็กนั้น เพื่อความเหมาะสมและเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง ครูควรใช้หลักในการเลือกเนื้อหาหรือทักษะดังนี้

11.1 ควรจัดสอนเรื่องที่ย้ายไปสู่เรื่องที่ยาก

11.2 ควรจัดสอนเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวไปสู่เรื่องที่อยู่ไกลตัว

11.3 ควรจัดสอนเรื่องที่เป็นรูปธรรมไปสู่เรื่องที่เป็นนามธรรม

11.4 ควรจัดสอนเรื่องที่ต้องรับผิดชอบน้อยไปสู่เรื่องที่ต้องรับผิดชอบมาก

11.5 ควรจัดสอนเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์เดิมไปสู่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์

ใหม่

12. เนื่องจากภาษาไทยเป็นวิชาประเภททักษะ และมีกระบวนการเรียนแตกต่างจากวิชาอื่นมาก ในการวัดผลจำเป็นต้องวัดทักษะทั้งสี่ให้ครบทุกด้าน ทั้งทางด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ โดยครูควรใช้วิธีวัดผลหลาย ๆ วิธีตามความเหมาะสม

จะเห็นได้ว่า การสอนภาษาไทยจะบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีการวางแผนเอาไว้ล่วงหน้าทั้งแผนการสอนระยะยาวและแผนการสอนระยะสั้น แล้วปฏิบัติตามแผนการสอนนั้นอย่างเหมาะสม

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

การเขียน คือการแสดงออกซึ่งความรู้ ความเข้าใจ ความต้องการ ความคิดเห็น ความรู้สึก ทศนคติ และ/หรือประสบการณ์บางอย่าง โดยใช้ภาษาเขียนเป็นสื่อ เพื่อให้ผู้อ่านรับรู้เนื้อหาสาระอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่ผู้เขียนต้องการ จากคำนิยามที่ วรรณ แก้วแพรก (2526 : 56) กล่าวไว้ ทำให้สามารถพิจารณาได้ถึงองค์ประกอบของการเขียนที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เนื้อหาสาระที่จะเขียน การเขียนจะต้องเริ่มด้วยการที่ผู้เขียนมีเนื้อหาสาระ อันได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ความต้องการ ความคิดเห็น ความรู้สึก ทศนคติ และ/หรือประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ก่อน

2. สัญลักษณ์ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อเนื้อหาสาระ ดังนั้นคนที่ไม่รู้หนังสือก็ไม่สามารถที่จะสื่อความหมายโดยการเขียนได้

3. ความต้องการ อารมณ์ หรือแรงจูงใจที่จะระบาย หรือถ่ายทอดเนื้อหาออกมา ซึ่งองค์ประกอบทั้งสามนี้ ต้องผสมผสานเข้าด้วยกัน จึงจะทำให้งานเขียนนั้นมีความ ปรานีต งดงาม ครึงใจและให้คุณค่าแก่ผู้อ่าน

ขอบข่ายของการสอนเขียน

กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536:3-4) ได้กำหนด ขอบข่ายการเขียนไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) โดยแยกเป็นระดับ สรุปได้ดังนี้

ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - 2 ฝึกเขียนอธิบายภาพ เขียนเล่าเรื่องเขียนแสดงความรู้สึก และเขียนเรื่องจากจินตนาการ เพื่อให้มีทักษะในการเขียน เขียนได้ถูกต้อง สวยงาม สื่อความได้ สามารถคิดลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เขียนได้

ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 - 4 ฝึกเขียนเล่าเรื่อง รายงาน ตอบคำถาม บันทึกความรู้จากการ อ่านและการฟัง บันทึกเหตุการณ์ประจำวัน เขียนคำอธิบาย บรรยายภาพ เขียนจดหมาย ย่อความ เขียนกรอกแบบรายงานต่าง ๆ เขียนข้อความในโทรเลข คำขวัญ คติพจน์ เขียนเรื่องจากจินตนาการ ฝึกปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามข้อปฏิบัติ และหลักเกณฑ์ของการเขียนเพื่อให้มีทักษะในการเขียน เขียนได้ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นระเบียบสวยงามและสื่อความได้ เขียนอย่างรูปแบบได้ สามารถลำดับ เหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน เขียนแสดงความรู้สึกได้อย่างเสรี และเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้

ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ฝึกเขียนเล่าเรื่อง รายงาน เขียนบันทึกความรู้จากการอ่าน และการฟัง บันทึกเหตุการณ์ประจำวัน การเขียนสรุปความคำอธิบาย ความคิดเห็นประกอบเหตุผล คำวิพากษ์วิจารณ์ เขียนจดหมาย ฝึกปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามข้อปฏิบัติ และหลักเกณฑ์ของการ เขียนเพื่อให้มีทักษะในการเขียน เขียนได้ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นระเบียบสวยงามและสื่อความได้ เขียนอย่างมีรูปแบบได้ สามารถลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน เขียนแสดงความรู้สึกอย่าง เสรี และเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้

จากขอบข่ายในการสอนที่มีมากมายหลายอย่างนี้ ถ้าจะสรุปเพื่อให้เข้าใจง่ายเป็น ประโยชน์ในการเรียนการสอนแล้ว จะมีเพียง 5 ประการ คือ

1. ให้นักเรียนเขียนเป็นคำได้
2. ให้นักเรียนเขียนเป็นประโยคได้
3. ให้นักเรียนเขียนเป็นข้อความสั้น ๆ ได้

4. ให้นักเรียนเขียนเป็นข้อความตอนหนึ่ง ๆ ได้

5. ให้นักเรียนเขียนเป็นเรื่องเป็นราว หรือก็คือเขียนเรียงความได้

จากจุดประสงค์ของการเขียนที่สรุปไว้ข้างบนนี้เป็นการสรุปตามลักษณะของข้อเขียนที่นักเรียนในระดับประถมศึกษาจะต้องได้รับการสอน ตามหลักสูตรการเขียนที่กำหนดไว้ แต่ถ้ามาศึกษาถึงความรู้ความสามารถที่ผู้เขียนจะต้องใช้ในการเขียนงานเขียนแต่ละอย่างแล้ว พบว่าประเภทของการเขียนมีอยู่ 4 แบบด้วยกันคือ

1. การเขียนตามแบบ
2. การเขียนด้วยความเข้าใจ
3. การเขียนอย่างมีจุดประสงค์
4. การเขียนเชิงสร้างสรรค์

การเขียนตามแบบ คือ การเขียนที่มีแบบให้ดู แบบเป็นอย่างไรนักเรียนก็เขียนตามแบบนั้น ๆ เช่นครูเขียนคำ “โรงเรียน อ่านหนังสือ ไปโรงเรียน” ฯลฯ ลงในกระดานคำ แล้วให้นักเรียนเขียนคำเหล่านั้นลงในสมุดแบบฝึกหัดก็ถือว่า เป็นการเขียนตามแบบ การเขียนตามแบบเป็นการเขียนที่มีแบบให้ดู นักเรียนจึงจะเขียนได้ หากไม่มีแบบให้ดูนักเรียนจะเขียนไม่ได้ การเขียนตามแบบจึงเป็นการฝึกเพื่อให้มีทักษะเบื้องต้นในการเขียน

การเขียนด้วยความเข้าใจ เป็นการเขียนที่ผู้เขียนใช้ความรู้ ความสามารถในการเขียนสูงกว่าการเขียนตามแบบการเขียนด้วยความเข้าใจ ได้แก่ การเขียนเป็นคำ, ประโยค, ข้อความสั้น ๆ ที่เมื่อเขียนแล้วผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่เขียน

การเขียนด้วยความเข้าใจจะมีลักษณะ 2 ประการ ประกอบกัน คือ

1. นักเรียนเขียนได้โดยไม่ต้องดูรูปแบบ
2. นักเรียนรู้ความหมาย เนื้อหา สาระของคำ ประโยคและข้อความที่เขียน

การเขียนอย่างมีจุดประสงค์ หมายถึง การเขียนที่ผู้เขียนประสงค์จะให้ผู้อ่านทราบ หรือเข้าใจอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่ผู้เขียนต้องการ เช่นให้ทราบความต้องการ ความคิดเห็น ประสพการณ์ หรือให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตามที่ผู้เขียนมีอยู่อันได้แก่การเขียนเรียงความ หรือการเขียนที่มีลักษณะอย่างการเขียนเรียงความ เช่น การเขียนประกาศโฆษณา แจ้งความและการเขียนบทความ

สาเหตุที่ถือว่า การเขียนเรียงความ การเขียนประกาศ การเขียนโฆษณา การเขียนแจ้งความ และการเขียนบทความเป็นการเขียนอย่างมีจุดประสงค์ก็เพราะว่าการเขียนดังกล่าว ผู้เขียนมุ่งให้ผู้อ่าน เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ผู้เขียนต้องการ

การเขียนอย่างสร้างสรรค์ มีลักษณะคล้ายกับ การเขียนอย่างมีจุดประสงค์ แตต่างกันที่ว่าการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้เขียนต้องมีความรู้ ความสามารถในการเขียนสูงกว่าการเขียนอย่างมีจุดประสงค์

การเขียนอย่างสร้างสรรค์ จะมีลักษณะ 4 ประการ ประกอบกันคือ

1. ใช้สำนวนภาษาประณีต สละสลวย
2. เนื้อหาสาระที่นำมาเขียนแปลกใหม่ มีลักษณะของการคิดริเริ่ม
3. ให้ความรู้ ความเข้าใจหรือความคิดที่ดี ช่วยประเทืองปัญญาผู้อ่าน
4. สามารถที่จะเข้าใจและสนใจให้ผู้อ่านคล้อยตามได้

จากลำดับขั้นตอนการฝึกทักษะ การเขียนแต่ละประเภทจากง่ายไปหายากนั้น จะพบว่า การที่นักเรียนจะเขียนเป็นเรื่องราวได้นั้น นักเรียนจะต้องมีความสามารถพื้นฐานในเรื่องของคำ การผูกประโยค การลำดับประโยคเป็นข้อความสั้น ๆ และจากข้อความสั้น ๆ เข้าเป็นข้อความตอนหนึ่งและลำดับข้อความแต่ละตอนเข้าเป็นเรียงความเรื่องหนึ่ง ฉะนั้น ในการที่จะให้นักเรียนเขียนเป็นเรื่องเป็นราวได้ ครูจะต้องสอนความรู้ความสามารถดังกล่าว ให้นักเรียนตามลำดับขั้นตอน

การส่งเสริมความสามารถในการเขียน

การพัฒนาทักษะการเขียนให้กับเด็กระดับประถมศึกษา นั้น สิ่งสำคัญที่สุดได้แก่ วิธีสอนของครู เพราะวิธีสอนเป็นวิธีฝึกหัดทักษะโดยตรง

บันลือ พฤษะวัน (2535 : 49-55) ได้เสนอแนะแนวทางในทางส่งเสริมการเขียนให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีไว้ ดังนี้

1. ส่งเสริมการเขียนบอกชื่อภาพ เขียนอธิบายภาพ
  - 1.1 ให้โอกาสเด็กวาดภาพตามที่ต้องการโดยอิสระ แต่มีเงื่อนไขว่าจะต้องบอกชื่อภาพได้
  - 1.2 กิจกรรมการส่งเสริมการแสดงออกทางภาษา ไม่ควรจำกัดเฉพาะการเขียน ควรจัดกิจกรรมการฝึกและพัฒนาภาษาพูดควบคู่กันหลายลักษณะสลับกันไป เช่น เล่นถาม ทวนคำ

ทวนประโยค เล่าเรื่องจากภาพ ซึ่งกิจกรรมการส่งเสริมการพูดเป็นประโยค เล่าเรื่องจะช่วยพัฒนาการสื่อความคิดในการพูด (Speech-Thought) ฟูพื้นฐาน นำไปสู่การสื่อความคิดในการเขียน (Written-Thought) ได้ดีเป็นลำดับ

1.3 ส่งเสริมการเขียนบอกรายละเอียดและเขียนบรรยายภาพ

1.4 การส่งเสริมการเขียน โดยเติมคำบรรยายหรือบอกภาพ

2. ส่งเสริมการเขียนเล่าประสบการณ์และนิทานที่ฟัง

2.1 ส่งเสริมให้เขียนเล่ากิจวัตรประจำวัน

2.2 ส่งเสริมการเขียนเล่าประสบการณ์หรือเหตุการณ์

2.3 การส่งเสริมการเขียนนิทานที่เคยฟังมา

3. ส่งเสริมการเขียนเพื่อแสดงความต้องการของตน เช่นหนังสืออ่านที่เธอชอบมากที่สุดนั้น เรื่องอะไร เหตุใดจึงชอบ เขียนเล่าเรื่องประกอบด้วย ฯลฯ เป็นต้น

4. ส่งเสริมการเขียนหรือแสดงความรู้สึกนึกคิด ในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยอาศัยครูช่วยกำหนดสถานการณ์ แล้วให้นักเรียนเขียนบอกถึงความรู้สึกนึกคิด ชอบเกลียดกลัว ในเวลา สถานที่ที่ทำให้เกิดความรู้สึกเช่นนั้น และเป็นเพราะสาเหตุใด อาจมีเหตุผลหรือไม่มีเหตุผลก็ได้

สลิล ศิริมงคล (2536 : 19-20) ได้ให้แนวทางในการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการเขียน ดังนี้

1. อ่านบ่อย ๆ ตามความต้องการของหลักสูตรที่ส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับการเรียนมากที่สุด การอ่านมากเท่าไรเด็กก็จะสามารถเก็บเกี่ยวเอาความรู้ความชำนาญทางภาษาและประสบการณ์ต่าง ๆ มากพอที่จะนำมาเป็นเครื่องมือในการเขียนได้

2. ค่อยคิดค่อยทำ หมายถึงการฝึกใช้คำต่าง ๆ ให้แคล่วคล่อง เช่น กลุ่มคำคล้องจอง คำซ้อน คำประสม คำที่เป็นสำนวนโวหาร คำพังเพย การเลือกใช้คำให้ถูกต้อง จะช่วยให้การเขียนสำนวนโวหารราบรื่น

3. จำประโยค ครูต้องฝึกประโยคต่าง ๆ ให้แคล่วคล่อง เช่นประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม ประโยคปฏิเสธ ประโยคคำสั่ง เมื่อใช้ประโยคได้คล่องแคล่วแล้ว จึงฝึกแต่งประโยค โดยใช้คำที่กำหนดให้ฝึกเรียงประโยคเสียใหม่ให้ถูกต้อง เป็นต้น

4. โลกสี่ด้าน จากการศึกษาพฤติกรรมเด็กพบว่าชอบวาดรูปทุกคน ควรเปิดโอกาสให้วาดรูปได้อย่างมีอิสระตามต้องการ พร้อมระบายสีให้สวยงาม แต่ครูควรจำกัดขอบเขตบ้าง เช่น

ให้หัวข้อ “สัตว์เลี้ยงที่ฉันชอบ” “ดอกไม้แสนสวย” “บ้านที่ฉันรัก” “เที่ยวทะเล” แล้วให้บรรยายภาพที่ตนวาดนั้น

5. ผืนสวยหรรษา เป็นเรื่องการสร้างจินตนาการในสิ่งที่ตนต้องการ สิ่งที่ยากได้ยากจะเป็นเปิดโอกาสให้คิดอย่างเสรี มีสิทธิ์วาดผืนอะไรก็ได้แล้วเขียนบรรยายถ่ายทอดสิ่งที่ปรารถนา ครูอาจตั้งชื่อเรื่องว่า “ฉันอยากเป็น...” “ถ้ามีเงินฉันจะ...” “อาชีพที่ฉันชอบในอนาคต” ถ้าสามารถวาดรูปประกอบได้ก็ยิ่งดี

6. ดูแล้วเขียน เป็นการบรรยายภาพซึ่งอาจจะเป็นภาพเดียวแล้วมีชื่อเรื่องให้ หรือหลาย ๆ ภาพต่อเนื่องกันแล้วตั้งชื่อเรื่องให้หรืออาจให้เด็กตั้งชื่อเอง

7. เพียรต่อเติม หรือการแต่งเรื่องต่อจากที่ครูให้ข้อความไว้ให้เป็นเนื้อเรื่องที่สมบูรณ์ ข้อความที่ให้อาจจะให้ 2-3 ประโยค หรือ 4-5 บรรทัด ก็แล้วแต่การต่อเติมเรื่องในการฝึกมี 3 ลักษณะ

7.1 ขึ้นต้นเรื่อง ให้เขียนบรรยายต่อเติมส่วนกลางเรื่องและสรุปจบ

7.2 ให้ส่วนกลางเรื่องและสรุปให้นักเรียนขึ้นต้นเรื่อง

7.3 ให้ส่วนต้นเรื่องและกลางเรื่อง ให้ต่อเติมเรื่องจบอย่างสมบูรณ์

8. เสริมด้วยคำ จากข้อที่ 1 ถึง 7 จะให้เด็กได้บรรยายอิสระเสรีตามความคิดสร้างสรรค์เต็มที่ สำหรับในข้อนี้ ครูมีขอบเขตและแนวทางให้เด็กสามารถสร้างจินตนาการได้รวดเร็วขึ้น คือ นอกเหนือจากมีภาพให้บรรยายแล้วให้คำอีกประมาณ 4-5 คำ หรือมีเพียงคำที่กำหนดและมีชื่อเรื่องให้เท่านั้น

9. ทำตามเกณฑ์หมายถึงการเขียนเรื่องตามชื่อเรื่องที่กำหนด หรือการบันทึกประจำวัน การบันทึกข่าวและเหตุการณ์ตามแบบที่ถูกต้อง เนื้อหาของเรื่องที่จะเขียนเป็นไปตามหลักเกณฑ์การเขียนเรื่อง การใช้ภาษาที่เหมาะสม วิธีการตามที่กล่าวมา มักใช้กับเด็กระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 หรือสูงขึ้นไป

10. เล่นก่อนเขียน ผู้สอนควรจะทำกิจกรรมนี้ไปพร้อม ๆ กันทุกข้อดังกล่าวข้างต้น โดยจัดกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะการเขียนในลักษณะของการเล่นเกมก่อนที่จะให้เด็กได้ทำกิจกรรมการเขียนอื่น ๆ เพื่อสร้างความสนุกสนาน และเป็นการกระตุ้นให้เกิดความอยากเรียน เกมที่ใช้ นอกเหนือจากจะศึกษาในคู่มือแล้วครู ควรคิดดัดแปลงให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสอนเขียน การผลิตสื่อประกอบการเล่น จะช่วยเสริมบรรยากาศในการเขียนได้อย่างดี

จะเห็นได้ว่า การสอนนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเขียนนั้น จะต้องพัฒนาทักษะการอ่านและการพูดควบคู่ไปด้วยพร้อมทั้งจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งเร้าที่ส่งเสริมให้เด็กแสดงออกที่ความรู้สึนึกคิด การฝึกฝนและการปฏิบัติด้วยวิธีการที่ถูกต้อง จะช่วยทำให้งานเขียนของนักเรียนมีประสิทธิภาพ ตามที่ต้องการ

การวัดและการประเมินผลความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

การเขียนเชิงสร้างสรรค์นั้น แตกต่างจากงานเขียนอื่น ๆ เพราะเป็นผลงานที่เกิดจากการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการที่แปลกใหม่ของแต่ละคน ซึ่งจะมีแนวความคิด ความรู้ และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน งานเขียนเชิงสร้างสรรค์ในแต่ละชั้นจึงมีคุณค่าแตกต่างกันออกไป ดังนั้น การวัดและการประเมินผลการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จึงควรมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนเที่ยงตรงและครอบคลุมไปทุก ๆ ด้าน

ลักษณะของการวัดผลการเขียน

วรรณ แก้วแพรง (2526 : 63-64) ได้เสนอแนวทางการวัดผลการเขียนเรื่องสั้น ๆ ไว้หลายลักษณะ ดังนี้

1. การให้ลำดับประโยคเข้าเป็นข้อความสั้น ๆ โดยจะตัดหรือเติมคำบางคำเข้าไปก็ได้ แต่ต้องคงเนื้อความเดิมไว้
2. กำหนดประโยคหลักให้แล้วให้นักเรียนเขียนเป็นข้อความสั้น ๆ เช่น ครูกำหนดประโยคหลักไว้ว่า “ฉันอ่านหนังสือทุกวัน” นักเรียนก็สามารถจะเขียนเป็นข้อความสั้น ๆ ได้หลายอย่าง คือเขียนต่างกันไปตามความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของนักเรียน
3. การให้เขียนเล่าเรื่องสั้น ๆ ง่าย ๆ การเขียนดังกล่าวนี้ ต้องเป็นการเขียนด้วยข้อความสั้น ๆ มิใช่ให้เขียนเป็นข้อความตอนใดตอนหนึ่ง เรื่องที่ครูให้นักเรียนเขียนมามีมากมายหลายเรื่องเป็นต้นว่า
  - เขียนเล่ากิจวัตรประจำวัน
  - เขียนเล่าถึงสัตว์เลี้ยงนักเรียนชอบ
  - เขียนเล่าถึงบุคคลในครอบครัว
  - เขียนเล่าถึงการเดินทางจากบ้านมาโรงเรียน

- เขียนเล่าถึงเรื่องที่นักเรียนอ่านพบในหนังสือ
  - เขียนเล่าเรื่องตามที่นักเรียนนึกคิดเอาเอง ฯลฯ
5. การให้เขียนประกาศสั้น ๆ ง่าย ๆ เช่นครูสั่งว่า ให้นักเรียนเขียนประกาศเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดของห้องเรียน เพื่อให้ทุกคนได้ช่วยกันรักษาความสะอาด
6. การเขียนบรรยายภาพ ครู นำภาพมาให้ดูแล้วให้นักเรียนบรรยายด้วยข้อความสั้น ๆ เช่น ครูให้นักเรียนดูภาพ “คนกำลังเดินเล่น นั่งเล่นอยู่ที่หาดทรายชายทะเล” เป็นต้น
7. การให้เขียนตอบคำถาม ก็เป็นวิธีวัดผลการเขียนได้อีกลักษณะหนึ่ง วิธีนี้เริ่มด้วยครูตั้งคำถาม ครูอาจจะถามได้มากมายหลายอย่าง เป็นต้นว่า
- ถามถึงความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
  - ถามให้เขียนเล่าถึงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง
  - ถามเหตุผลในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง
  - ถามความคิดเห็น

การประเมินผลการเขียนอย่างสร้างสรรค์

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2526 : 87) ได้เสนอหลักการให้คะแนนการเขียนไว้ ดังนี้ คือ การให้คะแนนการเขียนที่มีแบบแผนหรือรูปแบบ ซึ่ง ได้แก่ การเขียนเรียงความ บทความ จดหมาย ข้อความ สุนทรพจน์ ฯลฯ ควรแบ่งให้คะแนน ดังนี้

เนื้อเรื่อง	25%
การใช้ภาษา	25%
แนวความคิด	30%
รูปแบบ	10%
ลายมือ การสะกดการันต์ การเว้นวรรคตอน	
ย่อหน้า และความสะอาด	10%

กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2536 : 7) ได้ใช้การประเมินการผ่านเกณฑ์ หรือไม่ผ่านเกณฑ์ต่าง ๆ ในการวิเคราะห์งานเขียน โดยแบ่งเกณฑ์ออกเป็น

1. เกณฑ์เชิงปริมาณ หมายถึงจำนวนบรรทัดที่นักเรียนเขียนได้
2. เกณฑ์คุณภาพ หมายถึงความสามารถในการสื่อความ การใช้ภาษา การลำดับความคิด การเขียนตามรูปแบบ และการแสดงความคิดสร้างสรรค์

จะเห็นได้ว่า วิธีการวัดผลและประเมินผลความคิดสร้างสรรค์ ในการเขียนมีหลายวิธี ดังนั้นการจะนำไปใช้ควรพิจารณาให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน และจุดประสงค์ที่ระบุความมุ่งหมายเกี่ยวกับการเขียนว่าอยู่ในระดับใด และครอบคลุมทักษะใดบ้าง แล้วเลือกวิธีการประเมินผลที่เต็มไปด้วยกัน เพื่อจะได้เกิดความยุติธรรมแก่ผู้เรียน ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ที่จะได้มีประสิทธิภาพ

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน

ความหมายของชุดการสอน

ชุดการสอน เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหนึ่ง ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในกระบวนการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก เป็นการรวบรวมสื่อการสอนตามแบบแผน ที่วางไว้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการสอน ได้มีนักศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของชุดการสอนไว้ดังนี้

ฮุสตัน และคนอื่น ๆ (Houston and others. 1972 : 10 - 12) ได้ให้ความหมายคำว่า ชุดการสอนคือ ชุดของประสบการณ์ที่เอื้ออำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมาย

กู๊ด (Good. 1973 : 306) ได้ให้ความหมายของชุดการสอนว่า เป็นโปรแกรมการสอนทุกอย่างที่จัดไว้เฉพาะ ทั้งอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน เนื้อหา คู่มือครู แบบฝึกหัด มีการกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนไว้อย่างครบถ้วน ชุดการสอนนี้ศึกษาได้ด้วยตนเองโดยครูเป็นผู้จัดให้และเป็นเพียงผู้แนะนำเท่านั้น

เปรี๊ญ กุมุท (2517 : 1) ได้กล่าวถึงชุดการสอนว่า ชุดการสอนเป็นชุดของสื่อประสม (Multi-Media) ที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ หัวข้อเนื้อหาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วย โดยจัดไว้เป็นชุดหรือกล่องหรือซอง ภายในนั้นจะมีคู่มือการใช้ ที่ประกอบด้วยรายละเอียดและ คำแนะนำต่าง ๆ รวมทั้งสื่อการสอนที่จำเป็น สำหรับประกอบกิจกรรมการเรียนรู้

นิพนธ์ สุขปรีดี (2519 : 62) กล่าวว่า ชุดการสอนคือการจัดโปรแกรมการเรียนการสอน โดยใช้ระบบสื่อประสม (Multi Media System) เพื่อสนองจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนที่ตั้งไว้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ให้สะดวกต่อการใช้ในการเรียนการสอน

ประคิษฐ์ ฮวบเจริญ (2520 : 160) กล่าวถึงความหมายของชุดการสอนว่า เป็นการนำระบบสื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วยมาช่วยให้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นิยมจัดเป็นกล่อง หรือเป็นหมวด ๆ ภายในชุดการสอนจะประกอบด้วยคู่มือการใช้สื่อการสอนที่ตรงเนื้อหา เช่น รูปภาพ สไลด์ เทป แผ่นคำบรรยาย วัสดุ-อุปกรณ์ การสาธิต ฯลฯ และการมอบหมายงาน เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์กว้างขวางขึ้น

ชัยงค์ พรหมวงศ์, สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุดา สิ้นสกุล (2520 : 105) กล่าวว่า ชุดการสอนหรือชุดการเรียน หมายถึง ระบบการผลิตและการนำสื่อการสอนที่สอดคล้องกับวิชาหน่วยและหัวเรื่อง ช่วยให้การเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เสาวณีย์ ลิกขามันต (2528 : 291) ได้ให้ความหมายของชุดการสอนไว้ว่า เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อันประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหา และวัสดุอุปกรณ์ทั้งหลายไว้เป็นชุด ๆ เพื่อจัดกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้

วสันต์ อติศักดิ์ (2535 : 49) กล่าวว่า ชุดการสอน หมายถึง การนำสื่อการสอนโดยเฉพาะสื่อประสมเข้ามาจัดอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้สูงขึ้น

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า ชุดการสอนนั้นเป็นสื่อการสอนที่บูรณาการสื่อหลาย ๆ ชนิด มาใช้ร่วมกันอย่างมีระบบ มีความสัมพันธ์และส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการถ่ายทอดเนื้อหาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้

หลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการผลิตชุดการสอน

ชัยงค์ พรหมวงศ์ ได้เสนอแนวคิดที่ก่อให้เกิดการผลิตชุดการสอนไว้ดังนี้ (วสันต์ อติศักดิ์. 2535 : 50)

1. แนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยนักการศึกษาพยายามจัดการศึกษาให้สนองต่อสภาพความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน จัดการศึกษาที่ให้อิสระในการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน ตามอัตราความสามารถของแต่ละบุคคล

2. แนวคิดที่ต้องการเปลี่ยนการเรียนการสอนจากเดิมที่ครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
3. แนวคิดในการที่จะจัดระบบการผลิต และใช้อุปกรณ์การสอนในรูปสื่อประสมโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปลี่ยนจากการใช้สื่อเพื่อ “ช่วยครูสอน” มาเป็น “ช่วยนักเรียนเรียน”
4. แนวคิดในการที่จะสร้างปฏิสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับสภาพแวดล้อม โดยการนำสื่อการสอนและทฤษฎีกระบวนการกลุ่มมาใช้ในการประกอบกิจกรรมร่วมกันของนักเรียน
5. แนวคิดที่ยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มาจัดสถานการณ์เรียนรู้ เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยเปิดโอกาสให้นักเรียน
  - 5.1 ได้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง
  - 5.2 ทราบว่าการตัดสินใจหรือการกระทำของตนเองถูกหรือผิดได้ทันที
  - 5.3 มีการเสริมแรงโดยให้มีประสบการณ์แห่งความสำเร็จ
  - 5.4 ได้เรียนรู้ไปทีละน้อยตามลำดับขั้น

ประเภทของชุดการสอน

ประเภท หรือชนิดของชุดการสอนนั้น ชม ภูมิภาค (2524 : 101 - 102) สมหญิง เจริญจิตรกรรม (2525 : 66) และบุญเกื้อ ควรหาเวช (2530 : 70) ได้แบ่งชุดการสอนออกเป็น 3 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. ชุดการสอนสำหรับประกอบการบรรยาย หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าชุดการสอนสำหรับครู ก็เป็นชุดการสอนที่กำหนดกิจกรรมและสื่อการเรียนให้ครูใช้ประกอบการบรรยายเพื่อเปลี่ยนบทบาทของครูให้พูดน้อยลง และเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น ชุดการสอนนี้จะมีเนื้อหาวิชาเป็นหน่วยเดียว
2. ชุดการสอนแบบกิจกรรมแบบกลุ่ม ชุดการสอนแบบนี้ มุ่งเน้นที่ตัวผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมร่วมกัน และจัดการเรียนในรูปของศูนย์การเรียนรู้ ชุดการสอนแบบกิจกรรมกลุ่มจะประกอบด้วย ชุดย่อยที่มีจำนวนเท่ากับจำนวนศูนย์ที่แบ่งไว้ในแต่ละหน่วย ในแต่ละศูนย์มีการเรียนหรือบทเรียนครบชุดตามจำนวนผู้เรียนในศูนย์กิจกรรมนั้น สื่อการเรียนอาจจะจัดในรูปของรายบุคคลหรือผู้เรียนทั้งศูนย์ใช้ร่วมกันก็ได้ ผู้เรียนจากชุดการสอนแบบกิจกรรมกลุ่ม อาจต้องการความ

ช่วยเหลือจากครูเพียงเล็กน้อยในระยะเริ่มต้น หลังจากเคยชินต่อวิธีการใช้แล้ว ผู้เรียนจะสามารถช่วยเหลือกันได้เอง ระหว่างประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ หากมีปัญหาผู้เรียนสามารถซักถามครูได้เสมอ

3. ชุดการสอนรายบุคคล เป็นชุดการสอนที่จัดระบบขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนใช้เรียนด้วยตนเองตามลำดับขั้นความสามารถของแต่ละคน เมื่อศึกษาจบแล้วจะทำการทดสอบประเมินผลความก้าวหน้าและศึกษาชุดต่อไปตามลำดับ เมื่อมีปัญหา ผู้เรียนจะปรึกษากันได้ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือทันที ในฐานะผู้ประสานงานหรือผู้ชี้แนะแนวทางการเรียน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์, สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุดา สินสกุล (2520 : 109) วสันต์ อติศักดิ์ (2535 : 51) ได้เพิ่มรูปของชุดการสอน ซึ่งอาจนับได้เป็นประเภทที่ 4 คือ

4. ชุดการสอนทางไกล เป็นชุดการสอนที่ผู้สอนกับผู้เรียนอยู่ต่างถิ่นต่างเวลากัน เป็นชุดการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนศึกษาได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องเข้าชั้นเรียน ประกอบด้วยสื่อประเภทสิ่งพิมพ์ รายการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และการสอนเสริมตามศูนย์บริการการศึกษา เช่น ชุดการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

นอกจากนี้ อรพรรณ ดันบรรจง และสาโรจน์ แผงยัง (2531 : 112) ได้แบ่งชุดการสอนออกเป็น 4 ประเภทดังนี้

1. ชุดการเรียนการสอนสำหรับครู จัดไว้สำหรับครูโดยเฉพาะใช้เป็นเครื่องมือประกอบการสอนของครูซึ่งสอนนักเรียนส่วนใหญ่ทั้งชั้น และเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกิจกรรมบ้าง ส่วนมากครูเป็นผู้แสดง และมีบทบาทในการที่จะทำให้ บทเรียนนั้นบรรลุเป้าหมาย ชุดการเรียนการสอนสำหรับครูนี้ ประกอบด้วย คู่มือครู และสื่อการเรียนการสอนไว้พร้อม

2. ชุดการสอนตามเอกัตภาพ หรือชุดการเรียนการสอนรายบุคคล เป็นชุดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนเรียนด้วยตนเอง

3. ชุดการเรียนการสอนที่ใช้กับศูนย์การเรียน เป็นชุดการเรียนการสอนตามเอกัตภาพ นักเรียนแต่ละคนจะเลือกเรียนอย่างอิสระ และเรียนตามศูนย์ต่าง ๆ จนครบ

4. ชุดการเรียนการสอนผสมเป็นชุดการเรียนการสอนที่อาจให้นักเรียนเรียนด้วยตนเองหรือครูใช้ก็ได้ มีกิจกรรมหลายอย่างในชุดเดียว เพื่อให้ครูเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม

จากการจัดแบ่งชุดการเรียนการสอนของนักการศึกษาหลายท่าน พอจะสรุปได้ว่า ชุดการเรียนสอนนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น ชุดการสอนรายบุคคล ชุดการสอนสำหรับครู ชุดการสอนสำหรับกิจกรรมแบบกลุ่ม ชุดการสอนทางไกล และชุดการสอนแบบผสม

องค์ประกอบของชุดการสอน

นิพนธ์ สุขปรีดี (2519 : 64 - 65) ชัยยงค์ พรหมวงศ์, สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และ สุดา สีนกุล (2520 : 109 - 110) บุญเกื้อ ควรรหาเวช (2530 : 71 - 72) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดการสอน พอสรุปได้ดังนี้

1. คู่มือครู เป็นคู่มือและแผนการสอน สำหรับผู้สอนหรือผู้เรียนตามแต่นิเทศของชุดการสอน ภายในคู่มือจะชี้แจงถึงวิธีการใช้ชุดการสอนเอาไว้อย่างละเอียด อาจจะทำเป็นเล่มหรือแผ่นพับก็ได้

2. บัตรคำสั่งและคำแนะนำ จะเป็นส่วนที่บอกให้ผู้เรียนดำเนินการเรียนหรือประกอบกิจกรรมแต่ละอย่าง ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ บัตรคำสั่งจะมียูในชุดการสอนแบบกลุ่มและรายบุคคล ซึ่งประกอบด้วย

2.1 คำอธิบายในเรื่องที่จะศึกษา

2.2 คำสั่งให้ผู้เรียนดำเนินการกิจกรรม

2.3 การสรุปการเรียนรู้

3. เนื้อหาสาระและสื่อ จะบรรจุไว้ในรูปสื่อการสอนต่าง ๆ อาจประกอบด้วย บทเรียนโปรแกรม สไลด์ เทปบันทึกเสียง फिल्मสตริป แผ่นภาพโปร่งใส วัสดุกราฟิก หุ่นจำลองของตัวอย่าง รูปภาพ เป็นต้น ผู้เรียนจะศึกษาสื่อการสอนต่าง ๆ ที่บรรจุอยู่ในชุดการสอน ตามบัตรคำสั่งที่กำหนดไว้

4. แบบประเมินผล ผู้เรียนจะทำการประเมินผลความรู้ด้วยตนเองก่อนและหลังเรียน แบบประเมินผลที่อยู่ในชุดการสอน อาจจะเป็นแบบฝึกหัดให้เติมคำในช่องว่าง เลือกคำตอบที่ถูกจับคู่ผลการทดลองหรือทำกิจกรรม เป็นต้น

วิธีสร้างชุดการสอนด้วยวิธีวิเคราะห์ระบบ

ชุดการสอนเป็นสื่อที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง แต่ชุดการสอนที่สร้างขึ้นจะมีประสิทธิภาพเชื่อถือได้หรือไม่ จำเป็นจะต้องนำเอาวิธีวิเคราะห์ระบบมาใช้

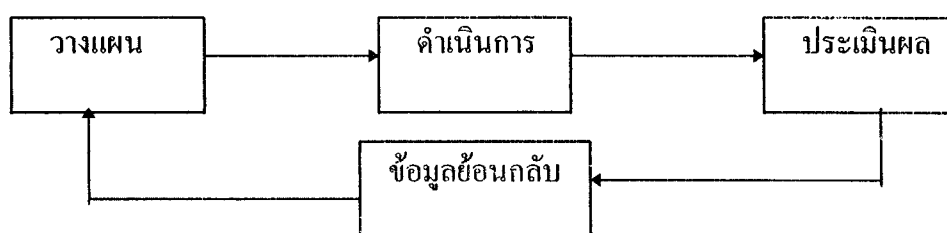
วิธีวิเคราะห์ระบบ

สมชัย วุฒิปรีชา (ปรีชา ตรีศาสตร์. 2530 : 44 - 45 ; อ้างอิงมาจาก สมชัย วุฒิปรีชา. 2516 : 128-129) กล่าวว่า วิธีวิเคราะห์ระบบเป็นกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นปัญหาที่ต้องการแก้ไอนั้นคืออะไร
2. ขั้นกำหนดเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหา โดยสามารถปฏิบัติ หรือเห็นการกระทำได้
3. ขั้นการสร้างเครื่องมือ กระทำหลังจากตั้งเป้าหมายแล้วเพื่อใช้วัดได้ทุกระยะ
4. ขั้นการกำหนดทางเลือกหรือวิธีแก้ไขปัญหา เพื่อใช้ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย
5. ขั้นทดลอง เพื่อเลือกเอาวิธีที่ดีที่สุดใช้เป็นหนทางไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้
6. ขั้นวัดและประเมินผล โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นมาประเมินว่าสามารถใช้ปฏิบัติงานตามเป้าหมายได้หรือไม่เพียงไร เพื่อปรับปรุงแก้ไข

งานตามเป้าหมายได้หรือไม่เพียงไร เพื่อปรับปรุงแก้ไข

7. ขั้นปรับปรุง นำข้อบกพร่องที่ได้จากการประเมินผล มาปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำออกไปใช้

ภาพประกอบ 3 วิธีวิเคราะห์ระบบในการสร้างชุดการสอน

(ปรีชา ตรีศาสตร์. 2530 : 45)

ประหยัด จิระวรพงศ์ กล่าวว่า “วิธีวิเคราะห์ระบบ คือ การนำเอาวิธีวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้ โดยพยายามศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในระบบ” (ประหยัด จิระวรพงศ์. 2531 : 23)

ในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ระบบมีประสิทธิภาพดีขึ้นเรื่อย ๆ นั้น ข้อมูลย้อนกลับ (Feed Back) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ต้องนำมาพิจารณาใช้ให้เป็นประโยชน์ทุกขั้นตอน ระบบอาจจะประกอบด้วยส่วนที่ใส่เข้าไปหลาย ๆ ชนิด และผลผลิตที่ออกมาหลายชนิดก็ได้ จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานตามขั้นตอนของวิธีวิเคราะห์ระบบ จะทำให้งานดำเนินไปอย่างมีระเบียบ สะดวกต่อ

การพิจารณาข้อบกพร่องที่จะเกิดขึ้นจากส่วนใดส่วนหนึ่งของกระบวนการดำเนินงานทำให้สามารถแก้ไขข้อบกพร่องได้ตรงจุด เรียกว่า เป็นการทำงานอย่างมีแบบแผน ประหยัด และได้ผลดี

ขั้นตอนในการผลิตชุดการสอน

ในการผลิตชุดการสอน มีขั้นตอนที่ต้องดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ

1. วิเคราะห์เนื้อหา
2. วางแผนการสอน
3. ผลิตสื่อการสอน
4. ทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอน

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต (2528 : 293 - 294) และชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2533 : 493 - 497)

ได้เสนอรายละเอียดขั้นตอนในการผลิตชุดการสอน โดยนำวิธีวิเคราะห์ระบบมาใช้ สรุปได้ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างชุดการสอนจนเข้าใจจากตำราและไต่ถามผู้รู้
2. กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ อาจจะกำหนดเป็นหมวดวิชา หรือ บูรณาการเป็นแบบสหวิทยาการ ตามที่เห็นเหมาะสม
3. กำหนดหน่วยการสอน แบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วยการสอนว่าจะสอนเรื่องใด
4. กำหนดความคิดรวบยอดและหลักการ โดยสรุปแนวความคิด สาระ และหลักเกณฑ์สำคัญไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหาที่สอนให้สอดคล้องกัน
5. เขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วเรียงลำดับก่อนหลัง โดยเริ่มจากสิ่งที่จะต้องสอนก่อน
6. ศึกษาจิตวิทยาพัฒนาการของผู้เรียน ผู้เรียนแต่ละระดับมีช่วงเวลาความสนใจต่างกัน ลักษณะกิจกรรมที่จะจัดต้องคำนึงถึงวัยผู้เรียนที่จะลงมือทำกิจกรรมนั้นด้วย
7. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมซึ่งเป็นแนวทางในการเลือก และการผลิตสื่อการสอน “กิจกรรมการเรียนรู้” หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่ผู้เรียนปฏิบัติ เช่น การอ่านบัตรคำสั่ง ตอบคำถาม เขียนภาพ ทำการทดลองทางวิทยาศาสตร์ เล่นเกมส์ ฯลฯ

8. กำหนดแบบประเมินผล ต้องออกแบบการประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้การสอนแบบอิงเกณฑ์ เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าหลังจากผ่านกิจกรรมมาเรียบร้อยแล้ว ผู้เรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

9. เลือกและผลิตสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่ครูใช้ ถือเป็นการสอนทั้งสิ้น เมื่อผลิตสื่อการสอนของแต่ละหัวเรื่องแล้ว ก็จัดสื่อการสอนเหล่านั้นไว้เป็นหมวดหมู่ในกล่องที่เตรียมไว้ ก่อนนำไปทดลองหาประสิทธิภาพ เรียกว่า ชุดการสอน

10. การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ เกณฑ์ประสิทธิภาพหมายถึง ระดับประสิทธิภาพของชุดการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นระดับที่ผู้ผลิตชุดการสอนจะพึงพอใจ หากชุดการสอนมีประสิทธิภาพถึงระดับนั้นแล้ว ชุดการสอนนั้นก็จะมีคุณค่าที่จะนำไปสอนนักเรียน และคุ้มแก่การลงทุนผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก

การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ กระทำได้โดยการประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียน 2 ประเภท คือ พฤติกรรมต่อเนื่อง (กระบวนการ) และพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (ผลลัพธ์) โดยกำหนดค่าประสิทธิภาพ E_1 (ประสิทธิภาพของกระบวนการ) E_2 (ประสิทธิภาพของผลลัพธ์)

1. ประเมินผลพฤติกรรมต่อเนื่อง (Transitional Behavior) คือ ประเมินผลต่อเนื่องซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยหลาย ๆ พฤติกรรม “กระบวนการ” (Process) ของผู้เรียนที่สังเกตจากการสังเกตกิจกรรมกลุ่ม (รายงานของกลุ่ม) และรายงานบุคคล ได้แก่ งานที่มอบหมายและกิจกรรมอื่นใดที่ผู้สอนกำหนดไว้

2. ประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้าย (Terminal Behavior) คือ ประเมินผลลัพธ์ (Product) ของผู้เรียน โดยพิจารณาจากการสอบหลังเรียนและการสอบไล่

ประสิทธิภาพของชุดการสอน จะกำหนดเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหวังว่าผู้เรียนจะเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นที่พึงพอใจ โดยกำหนดให้เป็นเปอร์เซ็นต์ของผลเฉลี่ยของคะแนนการทำงาน และการประกอบกิจกรรมของผู้เรียนทั้งหมดต่อเปอร์เซ็นต์ของผลการทดสอบหลังเรียนของผู้เรียนทั้งหมด นั่นคือ E_1/E_2 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

ขั้นตอนทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2533 : 496 - 498) ได้เสนอขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพชุดการสอนไว้ดังนี้

ก. แบบเดี่ยว (1 : 1)

เป็นการทดลองกับผู้เรียน 1 คน โดยใช้เด็กอ่อน ปานกลาง และเด็กเก่ง โดยเริ่มต้นให้ทดลองกับเด็กอ่อนเสียก่อนทำการปรับปรุง แล้วนำไปทดสอบกับเด็กปานกลาง และนำไปทดลองกับเด็กเก่ง แต่ถ้าหากเวลาไม่เอื้ออำนวย สภาพการณ์ไม่เหมาะสม ก็ให้ทดลองกับเด็กอ่อนหรือปานกลางเพียงคนเดียว โดยปกติคะแนนที่ได้จากการทดลองแบบเดี่ยวนี้อาจได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มาก แต่ไม่ต้องวิตกเมื่อปรับปรุงแล้วจะสูงขึ้นมากก่อนนำไปทดลองแบบกลุ่ม ในขั้นนี้กลุ่ม E_1/E_2 ที่ได้จะมีค่าประมาณ 60/60

ข. แบบกลุ่ม (1 : 10)

เป็นการทดลองกับผู้เรียน 6-10 คน โดยให้ละกันทั้งเด็กเก่งปานกลาง และเด็กอ่อน ห้ามทดลองกับเด็กอ่อนล้วนหรือเด็กเก่งล้วน เมื่อทดลองแล้วคำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุง ในคราวนี้คะแนนของผู้เรียนจะเพิ่มขึ้นอีกเกือบเท่าเกณฑ์ โดยเฉลี่ยจะห่างจากเกณฑ์ประมาณร้อยละ 10 นั่นคือ E_1/E_2 ที่ได้จะมีค่าประมาณ 70/70

ค. ภาคสนาม (1 : 100)

เป็นการทดลองกับผู้เรียนทั้งชั้น 30 - 40 คน (หรือ 100 คน สำหรับชุดการสอนรายบุคคล) ชั้นที่เลือกมาทดลองจะต้องมีนักเรียนละกันเก่งและอ่อน เมื่อทดลองแล้วทำการปรับปรุงผลลัพธ์ที่ได้ควรใกล้เคียงกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ หากต่ำกว่าเกณฑ์ไม่เกินร้อยละ 2.5 ให้ยอมรับ หากแตกต่างกันมากผู้สอนต้องกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพของชุดการสอนใหม่ โดยยึดสภาพความจริงเป็นเกณฑ์ สมมุติว่าเมื่อทดสอบประสิทธิภาพแล้วได้ 83.5/85.4 แสดงว่าชุดการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ 83.5/85.4 ใกล้เคียงเกณฑ์ 85/85 ที่ตั้งไว้ แต่ถ้าตั้งเกณฑ์ไว้ 75/75 เพื่อผลการทดลองเป็น 83.5/85.4 อาจเลื่อนเกณฑ์ขึ้นมาเป็น 85/85 ได้

การใช้ชุดการสอน

ชุดการสอนที่ได้ปรับปรุงและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้สามารถนำไปสอนผู้เรียนได้ตามประเภท และระดับการศึกษาโดยกำหนดขั้นตอนการใช้ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อพิจารณาพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน (ใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที)
2. ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

3. ชั้นประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ (ชั้นสอน) ผู้สอนบรรยายโดยมีสื่อประกอบ หรือให้มีการแบ่งกลุ่มประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ หากมีกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น การบ้าน ฯลฯ ก็ให้กำหนดไว้หลังข้อนี้
4. ชั้นสรุปผลการสอน เพื่อสรุปมโนทัศน์ และหลักการที่สำคัญของหน่วยที่สอน
5. ทำแบบทดสอบหลังเลิกเรียน เพื่อดูพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไปแล้วว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการมากขึ้นเพียงไร

คุณค่าของชุดการสอน

- ชุดการสอนที่มีลักษณะ และคุณสมบัติที่ดีต่อการนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนดังคำกล่าวของ นิพนธ์ สุขปริดี (2519 : 63) วาสนา ชาวหา (2522 : 34) สุพรรณพรพรณ ดันติพลผล (2527 : 15) และชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2533 : 121) พอสรุปได้ว่า
1. ช่วยให้ผู้สอนถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่สลับซับซ้อน และลักษณะที่เป็นนามธรรมสูง เพราะมีสื่อหลายอย่างในการสร้างความเข้าใจเนื้อหาวิชานั้น ๆ
  2. ช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียนได้มากขึ้น จากสื่อที่ได้จัดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ
  3. ช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจแก่ผู้สอน
  4. ทำให้ผู้เรียนเป็นอิสระจากอารมณ์ของผู้สอน
  5. ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในแนวเดียวกัน การสอนแบบเดิมครูผู้สอนแต่ละคนอาจจะสอนหลายแบบในเรื่องเดียวกัน ทำให้เกิดปัญหาความแตกต่างในด้านประสิทธิภาพของการสอน การมีชุดการสอนจะแก้ปัญหานี้ได้
  6. ช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้สูงขึ้น เพราะการสร้างสื่ออย่างมีระบบและคำนึงถึงจิตวิทยาการเรียนรู้
  7. ชุดการสอนมีจุดมุ่งหมายชัดเจนที่เน้นพฤติกรรมมีข้อเสนอแนะนำกิจกรรมการใช้สื่อการสอน และข้อทดสอบประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียนไว้อย่างพร้อมมูล
  8. แก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการสอนได้ เพราะผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองหรือต้องการความช่วยเหลือจากผู้สอนเพียงเล็กน้อย

9. ชุดการสอนนั้น สามารถทำให้ผู้เรียนทดสอบประสบผลสำเร็จของตนเองว่า บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ โดยการทำข้อสอบหลังเลิกเรียนและตรวจคำตอบด้วยตัวเองหรือครูเป็นผู้ตรวจคำตอบ

10. ชุดการสอน ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการสอนอย่างเชื่อถือได้ เพราะชุดการสอนผลิตขึ้นด้วยวิธีการวิเคราะห์ระบบ มีการทดลองใช้และปรับปรุงจนแน่ใจว่าได้ผลดีหลายครั้ง ในสถานการณ์ที่กำหนดไว้ จึงจะนำออกมาใช้ทั่ว ๆ ไป เพื่อแน่ใจว่า ครูจะได้ใช้ชุดการสอนในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

11. สามารถช่วยประกอบการศึกษาระยะไกล ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ชุดการสอนทางไกลสำหรับการศึกษามวลชน เป็นต้น

จากคุณค่าของชุดการสอนที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า ชุดการสอนนั้นจะเป็นสื่อกลางการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาที่สลับซับซ้อนได้อย่างมีคุณภาพ เปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน ตามความสามารถของแต่ละบุคคล ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ชุดการสอนมีประสิทธิภาพ เบ็ดเสร็จในตัวเอง และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพทั้งตัวครูและนักเรียน ผู้วิจัยจึงได้สร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนขึ้น

หลักจิตวิทยาและหลักเกณฑ์ในการเลือกกิจกรรมที่ใช้ในการสร้างชุดการสอน

ในการสร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนนั้น จำเป็นจะต้องใช้หลักจิตวิทยาการเรียนรู้เป็นแนวทางในการสร้างชุดการสอน เพื่อให้ชุดการสอนนั้นมีคุณค่าเหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้เรียน อัจฉรา ชีวพันธ์ (2535 : 5) กล่าวว่า ควรยึดหลักจิตวิทยา ดังนี้

1. กฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike) เกี่ยวกับกฎการฝึกหัด กล่าวคือ สิ่งใดก็ตามที่มีการฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ย่อมทำให้ผู้ฝึกเกิดความคล่องแคล่วสามารถทำได้ดี เช่นเดียวกับการเขียนที่เป็นทักษะของการส่งภาษา ซึ่งจะต้องอาศัยการฝึกฝนบ่อย ๆ พยายามปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องให้ดีขึ้น ก็จะช่วยให้ผู้นั้นพัฒนาในการเขียนได้ ในทางตรงข้าม สิ่งใดก็ตามที่ไม่ได้รับการฝึกหัดทอดทิ้งไปนานแล้ว ย่อมทำได้ไม่ดีเหมือนเดิม ต่อเมื่อมีการฝึกฝนหรือทำซ้ำก็จะช่วยให้เกิดทักษะเพิ่มขึ้น

2. ความแตกต่างระหว่างบุคคล แมคแคนเลส และอีแวนส์ (Mc Candless and Evans) ได้ให้ความเห็นว่า “ทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์ด้วยกันทั้งสิ้น แต่ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ของแต่ละคนนั้นมีต่างระดับกัน” ฉะนั้นในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่มีชีวิตชีวา ไม่ยากหรือง่ายเกินไป และมีหลายแบบ โดยคำนึงถึงความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. การจูงใจผู้เรียน สามารถทำได้โดยการจัดกิจกรรมในชุดการสอนจากง่ายไปหายาก เริ่มจากสิ่งใกล้ตัว เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เป็นการกระตุ้นความสนใจผู้เรียนให้อยากเขียนอยากเล่าในสิ่งที่เขามีประสบการณ์อยู่ด้วยตัวเองทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำงาน

ส่วนเดวิส (Davis) ได้เสนอหลักเกณฑ์ในการเลือกกิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนว่าควรจะเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ (อารี รังสินนท์. 2527 : 107 - 100 ; อ้างอิงมาจาก Davis 1972)

1. สอนให้เกิดจินตนาการ การสอนเพื่อให้เกิดจินตนาการ เป็นการสอนที่มุ่งเน้นให้เด็กคิดแปลกใหม่ และคิดในสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น และดูประหนึ่งจะไม่มีทางเป็นไปได้ หรือเป็นไปได้ยาก

2. สอนให้เด็กเรียนรู้การสร้างสรรค์โดยการกระทำ แนวคิดในการสอนข้อนี้สนับสนุนความคิดของดิวอี้ (Dewey) ที่กล่าวว่า Learning by Doing (การเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง) เน้นการสร้างสถานะสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดการตอบสนองหลายรูปแบบ เช่น การทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกกับเหตุการณ์ที่น่าประหลาดใจ ด้วยการคิดและบอกความรู้สึกจริง ๆ จากสิ่งเร้าที่กำหนดให้ เช่น ลองบรรยายเกี่ยวกับ “ผู้ชายที่ร้องไห้” “ครูที่ไม่ค่อยพูด” หรือ “สุนัขที่ไม่เห่า” เป็นต้น

3. สอนให้เด็กเรียนรู้วิธีการระดมพลังสมอง (Brainstorming)

การระดมพลังสมอง หรือการระดมความคิด เป็นเทคนิควิธีหนึ่งในการแก้ปัญหา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้บุคคลมีความคิดหลายทิศทาง คิดได้มาก ในช่วงเวลาที่จำกัด

หลักเกณฑ์ในการระดมความคิด มีดังนี้

1. ประวิงการตัดสินใจ หมายความว่า เมื่อบุคคลใดในกลุ่มเสนอความคิดขึ้นมาจะไม่มี การวิพากษ์วิจารณ์หรือตัดสินในความคิดใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นความคิดดี มีคุณภาพ หรือมีประโยชน์น้อยก็ตาม

2. อิสระทางความคิด หมายถึง ยอมรับความคิดที่บุคคลเสนอและสนับสนุนความคิดแปลกใหม่ไม่ซ้ำ ถือว่าความคิดยิ่งแปลกยิ่งใหม่ไม่ซ้ำก็ยิ่งดี อันจะเป็นทางนำไปสู่ความคิดริเริ่ม

3. ส่งเสริมปริมาณความคิด หมายถึง สนับสนุนให้ได้ปริมาณมาก ความคิดยิ่งมากเท่าใดก็ยิ่งจะดีเท่านั้น และกระตุ้นให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นของตนโดยไม่มีการยับยั้งความคิดของผู้อื่นแต่อย่างใด

4. การระดมความคิดและการปรุ้งแต่งความคิด หมายถึง หลังจากได้ระดมพลังสมองเพื่อปล่อยให้ความคิดพุ่งพรูและผ่านข้อ 3 แล้ว ก็นำเอาความคิดทั้งหมดมาประมวลกันแล้วพิจารณาตัดสินร่วมกันว่าความคิดใดจะให้คุณค่ามากกว่ากัน โดยใช้เกณฑ์กำหนด เช่น เวลา บุคคล งบประมาณ เป็นต้น

นอกจากนั้น ผู้สอนควรให้การเสริมแรงกับผู้เรียน เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และรู้สึกประสบความสำเร็จในงานที่ทำ ผู้เรียนก็จะมีแนวโน้มในการที่จะอยากกระทำงานนั้น

จากแนวความคิดข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการจัดทำชุดการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน โดยยึดหลักเกณฑ์ดังนี้

1. เป็นชุดการสอนสำหรับครูใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนของผู้เรียน
2. เป็นชุดการสอนเพื่อช่วยเสริมทักษะการเขียนให้ดีขึ้น
3. เป็นชุดการสอนที่ช่วยในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากผู้เรียนมีระดับของความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน การให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถจะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในการเขียนเชิงสร้างสรรค์
4. เป็นชุดการสอนที่มุ่งสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานเร้าความสนใจ และจูงใจผู้เรียนโดยใช้สื่อการเรียนหลาย ๆ ชนิดมาประกอบกัน (สื่อประสม) เช่น รูปภาพ เทปเสียง บัตรคำ แบบฝึก เกม เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงาน และรักในการเขียน
5. เป็นชุดการสอนที่ประกอบไปด้วยกิจกรรมและวิธีการที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนโดยกิจกรรมที่ใช้ในชุดการสอนจะมีลักษณะดังนี้
  - เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการ และผู้เรียนใช้จินตนาการในการแสดงความรู้สึกนึกคิดอย่างอิสระ
  - เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง
  - เป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยวิธีการระดมพลังสมองบ้างในบางกิจกรรม โดยแบ่งเป็นกลุ่มให้ผู้เรียนได้ระดมพลังสมอง และนำความคิดที่ได้มาประมวลกันเพื่อให้ได้ความคิดที่ดีที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดการสอน

งานวิจัยในประเทศ

ปริยา ตรีศาสตร์ (2530 : บทคัดย่อ) ได้สร้างชุดการสอนวิชาภาษาไทย (ท 402) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ เพื่อศึกษาพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนรู้จากชุดการสอน และเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอน ซึ่งสร้างตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ผลจากการวิจัยปรากฏว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 88.66/81.66 ซึ่งแสดงว่า นักเรียนทำแบบทดสอบในชุดการสอนได้ถูกต้องสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ คะแนนการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และคะแนนการทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการสอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าชุดการสอนที่สร้างขึ้นครั้งนี้ มีประสิทธิภาพสูง ทำให้ผู้เรียนมีความรู้และมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

ศิริวรรณ โพธิ์สุวรรณ (2531 : 41-43) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของชุดการเรียนการสอนเพื่อสอนซ่อมเสริมการวิเคราะห์และบอกและการลบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในเขตอำเภอด่านมะกอก จังหวัดกาญจนบุรี ที่ได้รับการวินิจฉัยว่ามีความบกพร่องในเรื่องการลบ 15 คน และการบวก 15 คน จากนั้นให้นักเรียนเรียนจากชุดการเรียนการสอนซ่อมเสริม ตามประเภทที่นักเรียนมีความบกพร่อง ผลปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยชุดการสอนในแต่ละชุดการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คารารัตน์ สุรพันธุ์พิทักษ์ (2533 : บทคัดย่อ) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง “พาราโบลา” โดยใช้สื่อประสมกับการสอนปกติ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3 โรงเรียนนราสิกษาลัย จังหวัดนราธิวาส โดยแบ่งกลุ่มทดลองที่สอนจากสื่อประสม และกลุ่มควบคุมที่สอนแบบปกติ จำนวนกลุ่มละ 45 คน ผลปรากฏว่า กลุ่มที่สอนโดยใช้สื่อประสม มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มที่สอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนจากการสอน โดยใช้สื่อประสมดีกว่ากลุ่มที่เรียนจากแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตลอดจนเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังการสอนดีกว่าก่อนการสอนโดยใช้สื่อประสมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 294) ได้ทำการประเมินประสิทธิผลของวิธีการสอนและสื่อการเรียนการสอนภาษาไทย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์อภิมาน (Meta-Analysis) โดยผู้วิจัยได้แบ่งสื่อออกเป็น 7 ประเภท คือ สื่อหนึ่งทาง สื่อสองทาง สื่อการเรียนด้วยตนเอง สื่อของจริงของจำลอง สื่อชุดฝึกแบบฝึก สื่อประสม และสื่อวัสดุ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า สิ่งที่ทำให้ผลดีกว่ากลุ่มควบคุมมากในสามลำดับแรก ได้แก่ สื่อเรียนด้วยตนเองที่เป็นชุดฝึก สื่อเรียนด้วยตนเองที่เป็นวัสดุ และสื่อการเรียนด้วยตนเองที่เป็นสื่อประสม

โรจน์ กิมสูงเนิน (2537 : 79) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างชุดการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อทดสอบหาประสิทธิภาพของชุดการสอนที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ 80/80 และศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนผลการวิจัยปรากฏว่า ชุดการสอนมีประสิทธิภาพ 80.34/80.33 และคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และจากการตอบแบบสอบถาม นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้งด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านเนื้อเรื่อง สาระความรู้ โดยเฉลี่ยในระดับมากที่สุด และระดับมากตามลำดับ

งานวิจัยต่างประเทศ

แมคโคเลแมน (Maccoleman. 1975 : 109-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ชุดการสอนกิจกรรมกลุ่มในการสอน วิชาสังคมศึกษากับนักเรียนระดับ 9 จำนวน 24 ห้องเรียน โดยจัดสอนออกเป็นห้องละ 3 กลุ่ม รวม 72 กลุ่ม การแบ่งกลุ่มตามระดับสติปัญญา อายุ เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทัศนคติต่อโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ใช้ชุดการสอนร่วมกับการอภิปรายเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ใช้ชุดการสอนเพียงอย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่เรียนจากชุดการสอนเพียงอย่างเดียวมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ฟราเชียร์ (Frazier. 1975 : 2589) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ชุดการสอน โดยใช้ชุดการสอนอบรมครูในโปรแกรมการอบรมครูประถมศึกษาระดับ 1 เพื่อให้ครูนำความรู้จากการอบรมไปใช้สร้างชุดการสอนสำหรับเด็กระดับ 1 โดยทำการทดลองกับครูจำนวน 66 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 26 คน กลุ่มทดลอง 40 คน ผลการศึกษาพบว่า คะแนนทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ครูที่ได้รับการอบรมด้วยชุดการสอนสามารถนำความรู้ไปใช้สร้างชุดการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ออลสัน (Olson. 1975 : 4992 A) ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้ชุดการสอนในการศึกษาแผนใหม่ ที่ใช้เป็นโครงการเริ่มทดลอง สำหรับโรงเรียนในเขตคานาว่า ในรัฐเวอร์จิเนีย ตะวันตก สหรัฐอเมริกาพบว่า การศึกษาที่ใช้ชุดการสอนได้ผลดีว่าการสอนโดยไม่ใช้ชุดการสอน

จากผลวิจัยที่เกี่ยวกับชุดการสอน พบสรุปได้ว่า ชุดการสอนมีประโยชน์มากในการช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษาได้ ช่วยทำให้ครูผู้สอนมีความสะดวกในการสอน มีแบบอย่างที่เป็นมาตรฐาน สามารถทำการสอนด้วยความมั่นใจ มีประสิทธิภาพและช่วยลดภาระของครูในการเตรียมการสอน นอกจากนั้น ตัวผู้เรียนเอง ก็ชอบเรียนด้วยชุดการสอนเพราะสนุก อุปกรณ์ที่แปลก ๆ ช่วยดึงดูดความสนใจ และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตลอดจนพิจารณาผลการเรียนด้วยตนเองได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและสนใจที่จะศึกษาเพิ่มเติมขยายการเรียนรู้ออกไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

งานวิจัยในประเทศ

ทวีศักดิ์ นุ่มฤทธิ์ (2526 : 130) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดจากการเล่านิทาน ที่มีรูปแบบต่าง ๆ กันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการฟังนิทานแต่ละรูปแบบ และนักเรียนที่ไม่ได้รับการฟังนิทานมีความคิดสร้างสรรค์โดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน และศึกษาในส่วนย่อยของความคิดสร้างสรรค์พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฟังนิทานแบบปรัมปรา มีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดยืดหยุ่นสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการฟังนิทานเกี่ยวกับเรื่องสัตว์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประทุมพร ธนุทอง (2527 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้การ์ตูนสอนการเขียนเชิงสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพนัสพิทยาลัย อำเภอพนสนิม จังหวัดชลบุรี จำนวน 50 คน ผลการวิจัยสรุปว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้การ์ตูนเป็นสื่อในการสอน ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิงสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้การ์ตูนเป็นสื่อในการสอนและการ์ตูนมีส่วนช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการในด้านการเขียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรร (2531 : 78) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความพร้อมทางการเรียน คณิตศาสตร์ และความคิดสร้างสรรค์ระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการฝึกทักษะ โดยวิธีการเล่นพื้นบ้านของไทยกับวิธีการฝึกทักษะตามคู่มือครูของกระทรวงศึกษาธิการ ในโรงเรียน ประถมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการฝึกทักษะ โดยวิธีการเล่นพื้นบ้านของไทยกับวิธีการฝึกทักษะตามคู่มือ ครูของกระทรวงศึกษาธิการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ครุณี สาริการิน (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนเชิง สร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างกลุ่มที่เรียนโดยใช้ภาพการ์ตูนที่มีฉากประกอบ กับกลุ่มที่เรียนโดยใช้ภาพการ์ตูนที่ไม่มีฉากประกอบ โรงเรียนชุมชนบ้านด่านซ้าย จังหวัดเลย ผลการวิจัยสรุปว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ภาพการ์ตูน ที่มีฉากประกอบจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียน เชิงสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้ภาพการ์ตูนที่ไม่มีฉากประกอบ

กาญจนา พลายอยู่วงศ์ (2535 : 97) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมทางภาษาที่มีต่อความคิด สร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองนักเรียนมีคะแนน ความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ ร้อยละ 40 ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 และจากการ ทดลองใช้กิจกรรมทางภาษา พบว่า นักเรียนมีความสนใจกิจกรรมที่มีเกม การเล่น และเพลงมาก เป็นพิเศษ

จิรฐา จิตประสงค์ (2538 : 76 - 77) ได้ศึกษาการหาประสิทธิภาพแบบฝึกการเขียนแบบ สร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นนั้นช่วยให้นักเรียนมี ความคิดสร้างสรรค์ โดยหลังการฝึกความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนการฝึกตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

เซนต์ โรเมน (St. Romain. 1975 : 244) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาความแตกต่างใน การเขียนเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้สิ่งเร้าที่แตกต่างกันดังนี้ 1) โดยการอธิบาย 2) ใช้ฟิล์มและภาพ ทดลองกับนักเรียนระดับประถมศึกษาโดยกลุ่มทดลองจัดกระทำดังนี้ 1) ให้เลือกเรื่องเอง 2) กำหนด เรื่องให้เขียนต่อไปเรื่อย ๆ ผลการวิจัยพบว่าทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน แต่วิธีอธิบายในกลุ่ม ทดลองจะทำให้เด็กเกิดความคิดริเริ่ม

คีนเนย์ (Keeney. 1976 : 5802 - A) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 ของโรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง จำนวนนักเรียน 276 คน เกี่ยวกับการเขียนแบบสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชอบเลือกเรื่องด้วยตนเอง 67.4% นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 6 ใช้เวลาในการเขียน เรื่อง ต่อเนื่องกันคิดเป็น 57.2% และ 43.4% ตามลำดับ ความยากในการเขียนเรื่องสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คือการรวมความคิด เวลานั้น ขาดเครื่องมือที่จะช่วยในการเขียนคำศัพท์ และไม่มีสมาธิเนื่องจากเสียงรบกวน ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีปัญหาเช่นเดียวกัน และมีปัญหาเพิ่มขึ้นมาบ้างคือ การกำหนดเหตุการณ์และอุปนิสัยของตัวละคร

เคอร์นส์ (Kearns. 1979 : 83) ศึกษาเรื่องผลกระทบของการผ่อนคลาย และการชี้นำจินตนาการที่มีต่อการคิดและการเขียนแบบสร้างสรรค์ของนักเรียนที่มีพรสวรรค์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4,5 และ 6 โดยแบ่งเป็นกลุ่มหนึ่งให้นักเรียนใช้แบบฝึกหัดเพื่อผ่อนคลายสมองและชี้นำด้านจินตนาการ อีกกลุ่มหนึ่งกำหนดให้เรียนโดยใช้กิจกรรมนันทนาการทางวิชาคณิตศาสตร์ จากนั้นให้ทำแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ของเทอร์เรนส์ (Torrance Tests of Creative Thinkink) ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถของความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความแตกต่างนี้มีความสอดคล้องกันทั้งในระดับชั้น ขอบข่ายความสามารถ และการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ยังพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้รับคะแนนเฉลี่ยในด้านการคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนชั้นอื่น ๆ

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนจะพบว่าสื่อและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ต่างก็ส่งผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนได้ แต่การใช้สื่อชนิดใดชนิดหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว อาจไม่สร้างความสนใจจากผู้เรียนเท่าที่ควร หรืออาจได้ผลไม่เต็มที่ดังคำกล่าวของ เกนเย่ (Ganyé) ที่กล่าวไว้ว่า “ ไม่มีสื่อประเภทหนึ่งประเภทใดมีคุณสมบัติที่ดีที่สุด และเหมาะสมที่สุดสำหรับการสอนทุกประเภท” ทำให้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในการจัดการเรียนการสอนที่จะให้ได้ผลสมบูรณ์นั้น จะต้องใช้สื่อหลาย ๆ สื่อรวมกันที่เราเรียกว่า “สื่อประสม” (Multi Media) เพื่อที่จะได้นำเอาคุณประโยชน์ของสื่อแต่ละชนิดมาใช้ให้ตรงกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ในแต่ละด้านที่เราต้องการ

สมมติฐานในการวิจัย

**นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้จากชุดการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
ในการเขียนจะมีความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนสูงขึ้น**

บทที่ 8

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการดังต่อไปนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. วิธีดำเนินการทดลอง
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 โรงเรียนพระยามนธราธิราชศรีพิจิตร สำนักงานเขตบางบอน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 7 ห้องเรียน มีนักเรียน จำนวน 260 คน ซึ่งทางโรงเรียนได้จัดนักเรียนเข้าชั้นโดยพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยผลความสามารถทางการเรียนในแต่ละห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 โรงเรียนพระยามนธราธิราชศรีพิจิตร สำนักงานเขตบางบอน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ที่มีลำดับขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับสลาก 1 ห้องเรียน ได้นักเรียน จำนวน 40 คน
2. เพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการควบคุมดูแลในการทำวิจัย ผู้วิจัยจึงสุ่มนักเรียนที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน โดยใช้ตารางเลขสุ่ม (Random Number Table) จากนักเรียนในข้อ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชุดการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย

1.1 คู่มือการใช้ชุดการสอน

1.2 ชุดการสอนจำนวน 4 ชุด คือ

1.2.2 ชุดการสอนการเขียนคำ

1.2.3 ชุดการสอนการเขียนประโยค

1.2.3 ชุดการสอนการเขียนข้อความ

1.2.4 ชุดการสอนการเขียนเรื่อง

1.3 แบบทดสอบความสามารถในการเขียน ที่ใช้ทดสอบก่อน - หลังการเรียน

ในแต่ละชุดการสอน จำนวน 4 ฉบับ

2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน จำนวน 6 ฉบับ ที่ได้พัฒนามาจากแบบทดสอบ วัดความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาตามทฤษฎีของกิลฟอร์ด ใช้เป็นแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลอง

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ชุดการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนมีวิธีการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533)

1.2 ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน เพื่อกำหนดกรอบความคิดเกี่ยวกับความหมายของความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน พร้อมทั้งวิเคราะห์กิจกรรมที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน โดยยึดหลักการของ เดวิส (Davis) ซึ่งใช้กิจกรรม 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมที่ให้เกิดจินตนาการ กิจกรรมที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และกิจกรรมที่ต้องอาศัยวิธีการระดมพลังสมอง (อารี รังสินันท์. 2527 : 107 - 110 ; อ้างอิงมาจาก Davis. 1972)

1.3 ศึกษารายละเอียดของชุดการสอน

1.4 ศึกษาแนวการสอนเขียนแบบสร้างสรรค์ ของกรณีการ์ พวงเกษม และ บันลือ พุกกะวัน กิจกรรมการเขียนสร้างสรรค์ของอังฉรา ชีวพันธ์ และการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของ อารี รังสินันท์

1.5 กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ของชุดการสอน โดยแบ่งออกเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้

1.5.1 การเขียนคำ

1.5.2 การเขียนประโยค

1.5.3 การเขียนข้อความ

1.5.4 การเขียนเรื่อง

1.6 สร้างแผนการสอน ประกอบชุดการสอนทั้ง 4 หน่วย โดยกำหนดกิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน โดยยึดหลักการของเดวิส (Davis) และสอดคล้องกับประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

1.7 กำหนดการประเมินผล โดยให้นักเรียนสามารถตรวจสอบผลการเรียนของตนเอง เมื่อจบแต่ละหน่วยของชุดการสอน

1.8 นำแผนการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ประกอบในชุดการสอนทั้ง 4 หน่วย จำนวน 15 กิจกรรม และแบบทดสอบความสามารถในการเขียน เพื่อใช้วัดพฤติกรรมตามจุดประสงค์ในแต่ละหน่วยของชุดการสอน จำนวน 4 ฉบับ เสนอต่อประธาน กรรมการควบคุมปริญญาบัตร และผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คือ นางพงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข ศึกษาพิเศษ 7 ฝ่ายพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มทักษะภาษา หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร นายภีลี วรรณจิณี อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนนาหลวง เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร และนางจิรฐา ชิตประสงค์ อาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) และความเหมาะสมของเวลาที่ใช้สอน

1.9 นำชุดการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระยามนธราธิราชศรีพิจิตร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างโดยมีขั้นตอนดังนี้

การตรวจสอบประสิทธิภาพของชุดการสอน วิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

ครั้งที่ 1

เป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพของชุดการสอนกับนักเรียนรายบุคคล โดยนำชุดการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนพระยามนธราธิราชศรีพิจิตร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 คน เพื่อปรับปรุงในเรื่องของความยาก - ง่ายของกิจกรรม ความชัดเจนของคำชี้แจงวิธีทำในแต่ละกิจกรรม ตลอดจนการใช้สื่ออุปกรณ์ และความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม

ครั้งที่ 2

เป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพกับกลุ่มเล็กโดยนำชุดการสอนที่ปรับปรุงแล้ว จากขั้นตอนที่ 1 ไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนพระยามนธราธุราชศรีพิจิตร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน โดยปฏิบัติเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 1 เพื่อรวบรวมปัญหา และข้อบกพร่องในการสอนปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มผู้เรียนที่มีต่อคำชี้แจง และกิจกรรมในชุดการสอน ความเหมาะสมของภาษา เวลาที่ใช้ หลังจากนั้นนำข้อมูลต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อสังเกตที่ได้ แล้วเสนอต่อประธาน และกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะในการนำไปปรับปรุงชุดการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

ครั้งที่ 3

นำชุดการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนที่ปรับปรุงในขั้นตอนที่ 2 ไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 2 โรงเรียนพระยามนธราธุราชศรีพิจิตร เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอน

2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 ศึกษาแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาตามทฤษฎีของกิลฟอร์ด ซึ่งดัดแปลง และสร้างขึ้นเป็นภาษาไทยจากวิทยานิพนธ์ของ กาญจนา พลายอยู่วงศ์ เรื่องผลของกิจกรรมทางภาษาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน และรายงานการวิจัย การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการฝึกของประสาท อิศรปริดา

2.2 ศึกษาการให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ ของกิลฟอร์ด และครอฟเลย์

2.3 สร้างแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน โดยพัฒนามาจากแบบทดสอบของกิลฟอร์ดที่ กาญจนา พลายอยู่วงศ์ (2535 : 78 - 79) ดัดแปลง และสร้างขึ้นเป็นภาษาไทย ในวิทยานิพนธ์เรื่อง ผลของกิจกรรมทางภาษาที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน จำนวน 6 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 ความคล่องในการใช้คำ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดองค์ประกอบความคิดคอนนัยทางภาษาที่เป็นหน่วยดัดแปลงมาจากแบบทดสอบ ความคล่องแคล่วในการใช้คำ (Word Fluency) ของกิลฟอร์ด โดยแต่ละข้อจะกำหนดพยัญชนะให้ 1 ตัว ให้นักเรียนเขียนคำที่ขึ้นต้นหรือลงท้ายด้วยพยัญชนะที่กำหนดให้ และต้องเป็นคำที่มีความหมายมาให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนดให้ การตรวจให้คะแนนจะให้คะแนนความคิดคล่องแคล่ว

ฉบับที่ 2 ประโยชน์ของสิ่งของ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัยทางภาษา เป็นเนื้อหาให้คิดออกมาเป็นกลุ่มเป็นพวก คัดแปลงมาจากแบบทดสอบการใช้สิ่งของอย่างพิสดาร (Brick Uses, Unusual Uses and Alternate Uses) ของกิลฟอร์ด โดยให้บอกประโยชน์ของสิ่งของมาให้มากที่สุด在规定时间内 การตรวจให้คะแนนจะให้คะแนนความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่นและความคิดริเริ่ม

ฉบับที่ 3 คำที่มีความหมายคล้ายกัน เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัยทางภาษาด้านความสัมพันธ์ คัดแปลงมาจากแบบทดสอบ วัดความคล่องแคล่วด้านเชื่อมโยง (Associational Fluency) ของกิลฟอร์ด โดยกำหนดให้นักเรียนหาคำที่มีความหมายคล้ายกับคำที่กำหนดให้ การตรวจให้คะแนนจะให้คะแนนความคิดคล่องแคล่ว และความคิดริเริ่ม

ฉบับที่ 4 การสร้างคำจากอักษรในคำที่กำหนดให้ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัยทางภาษาในรูปของระบบ คัดแปลงมาจากแบบทดสอบ การจัดคำ (Word Arrangement) ตามแนวคิดของกิลฟอร์ด โดยกำหนดให้ 1 คำ แล้วให้นักเรียนใช้อักษรจากคำที่กำหนดให้มาสลับกันเกิดเป็นคำใหม่ที่มีความหมาย ให้หาคำมาให้มากที่สุด在规定时间内 การตรวจให้คะแนนจะให้คะแนนความคิดคล่องแคล่ว

ฉบับที่ 5 แบบผลที่จะเกิดตามมา เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัยทางภาษาด้านการแปลงรูป คัดแปลงมาจากแบบทดสอบ การสรุปผล (Consequences (Obvious) และ Consequence (Remote) ของกิลฟอร์ด โดยให้นักเรียนเสนอความคิดจากคำหรือเหตุการณ์ที่กำหนดให้ การตรวจให้คะแนนจะให้คะแนนความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม

ฉบับที่ 6 ภาพสื่อความหมาย เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดองค์ประกอบความคิดอเนกนัยทางภาษาด้านการประยุกต์ คัดแปลงมาจากแบบทดสอบ ความหมายของภาพ (Alternate Picture Meaning) ของกิลฟอร์ด โดยกำหนดภาพให้ แล้วให้นักเรียนพิจารณาว่าภาพนี้สื่อความหมายอะไรได้บ้าง การตรวจให้คะแนนจะให้คะแนนความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม

2.4 นำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนเสนอประธาน และกรรมการควบคุมปริญญาบัตร ตรวจสอบแก้ไข

2.5 นำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ นางพมจันท์ อยู่เป็นสุข นายกิติ วรรณจิ และนางจิรฐา ชิตประสงค์ พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity)

2.6 นำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน ที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วทั้ง 6 ฉบับ นำไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน โดยพิจารณาตามองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 ด้าน โดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) ผลจากการคำนวณค่าทางสถิติ ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน จำแนกตามองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ได้ดังนี้ ค่าความเชื่อมั่นของการตรวจให้คะแนนด้านความคิดคล่องแคล่วเท่ากับ 0.623 ค่าความเชื่อมั่นของการตรวจให้คะแนนด้านความคิดยืดหยุ่นเท่ากับ 0.607 ค่าความเชื่อมั่นของการตรวจให้คะแนนด้านความคิดริเริ่มเท่ากับ 0.545

2.7 นำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนที่ผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นแล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

เกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

คือเกณฑ์การพิจารณาคำตอบ ที่อยู่ในลักษณะที่เป็นการคิดออกเนกนัย (Divergent Thinking) ตามแนวคิดของกิลฟอร์ด (Guilford. 1967) และครอฟเลย์ (Cropley. 1966) ดังนี้

1. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) พิจารณาจากการนับจำนวนคำตอบที่ไม่ซ้ำกันให้คำตอบละ 1 คะแนน โดยไม่ต้องคำนึงว่าคำตอบเหล่านี้จะซ้ำกับคำตอบของคนอื่นหรือไม่ ถ้านักเรียนตอบได้ 5 คำตอบ ก็จะได้คะแนน 5 คะแนน ตอบได้ 10 คำตอบก็ได้ 10 คะแนน เป็นต้น

2. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) พิจารณาจากจำนวนกลุ่มหรือจำนวนทิศทางของคำตอบ โดยการนำคำตอบทั้งหมดที่ให้คะแนนความคิดคล่องแคล่วไปแล้วมาจัดกลุ่มหรือทิศทางใหม่ แล้วนำคำตอบที่เป็นทิศทางหรือความหมายเดียวกันมารวมกัน นับจำนวนกลุ่มแล้วให้คะแนนกลุ่มละ 1 คะแนน ในการพิจารณาจัดกลุ่มนั้น ต้องจัดกลุ่มคำตอบของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงให้คะแนนตามเกณฑ์ดังกล่าว

3. ความคิดริเริ่ม (Originality) ให้คะแนนตามสัดส่วนของความถี่ของคำตอบ ซึ่งคัดแปลงมาจากวิธีการของครอฟเลย์ (Cropley. 1966) คำตอบใดที่กลุ่มตัวอย่างตอบซ้ำกันมาก ๆ ก็ได้คะแนนน้อยหรือไม่ได้เลย ถ้าคำตอบยังซ้ำกับคนอื่นน้อยหรือไม่ซ้ำกับคนอื่นเลย จะได้คะแนนมากขึ้น เกณฑ์การให้คะแนนยึดหลักของครอฟเลย์ ซึ่งปรับให้เหมาะสมกับขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

คำตอบซ้ำกัน	4	คนขึ้นไป	ให้	0	คะแนน
คำตอบซ้ำกัน	2-3	คนขึ้นไป	ให้	1	คะแนน
คำตอบซ้ำกันไม่เกิน	1	คน	ให้	2	คะแนน

คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน หาได้จากผลบวกของคะแนนความคิด
คล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม ในการทำแบบทดสอบแต่ละฉบับ ผลรวมของ
คะแนนที่ได้จะเป็นคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนแต่ละคน

วิธีดำเนินการทดลอง

1. นำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนทดสอบนักเรียนก่อนดำเนินการทดลองใช้เวลาในการดำเนินการสอบ 60 นาที
2. ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 ใช้เวลาสอน 3 สัปดาห์ วันละ 2 คาบ คาบละ 20 นาที ตั้งแต่เวลา 08.30 - 9.10 น. การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเองตามแผนการสอน
3. ทดสอบหลังการใช้ชุดการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนชุดเดิม ใช้เวลาดำเนินการสอบ 60 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบให้คะแนนแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนก่อนเรียน และหลังเรียน โดยให้คะแนนตามองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ตามทฤษฎีของกิลฟอร์ด คือ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และหาค่าเฉลี่ย, ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนน ความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง และหาประสิทธิภาพของชุดการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน โดยใช้สูตร t - test (Dependent Sample)
3. ตรวจสอบให้คะแนนแบบทดสอบความสามารถในการเขียนที่ใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนในแต่ละชุดการสอน จำนวน 4 ฉบับ และหาค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินผลแต่ละชุดการสอน
4. หาประสิทธิภาพของชุดการสอนย่อยแต่ละชุด โดยใช้สูตร t - test (Dependent Sample)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตรดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตรดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 79)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

1.3 ค่าความเชื่อมั่น ใช้สูตรดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	S^2_i	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ
	S^2_t	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนของเครื่องมือทั้งฉบับ

2. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนก่อนเรียน กับหลังเรียน เพื่อบ่งชี้ประสิทธิภาพของชุดการสอนแต่ละชุด โดยใช้สูตร t - test แบบ Dependent Sample (ถ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 104)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
	D	แทน	ผลต่างของคะแนนในแต่ละคู่
	N	แทน	จำนวนคู่ของข้อมูล

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

เพื่อให้เกิดความสะดวก และความเข้าใจตรงกันในการวิเคราะห์ และแปลผลผู้วิจัย จึงขอเสนอสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
- $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย
- S แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- t แทน ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ซึ่งผลการทดสอบจะบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพชุดการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้เสนอตามลำดับดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของชุดการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน โดยศึกษาจากพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จากการเรียนโดยใช้ชุดการสอนที่สร้างขึ้น
2. การหาประสิทธิภาพของชุดสอนย่อยแต่ละชุด คือ ชุดการสอน การเขียนคำ การเขียนประโยค การเขียนข้อความ การเขียนเรื่องโดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบทดสอบความสามารถในการเขียน ก่อนเรียน - หลังเรียนในแต่ละชุดการสอน

การศึกษาพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 2 จากการเรียน โดยใช้ชุดการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

ผลการเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน
จากชุดการสอนที่สร้างขึ้น ปรากฏผลดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางการเขียนก่อนและหลังการทดลองโดย
จำแนกตามองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

องค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์	N	ก่อนทดลอง		หลังการทดลอง		t
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
ความคิดคล่องแคล่ว	30	46.90	11.56	67.90	16.39	8.90***
ความคิดยืดหยุ่น	30	12.63	2.22	18.10	3.35	8.13***
ความคิดริเริ่ม	30	8.80	4.05	13.23	6.44	4.73***
ความคิดสร้างสรรค์		68.33	15.17	99.20	21.91	9.44***

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 4 พบว่า หลังการทดลองนักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ทางการเขียนสูงกว่า
ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบของความ
คิดสร้างสรรค์ คือ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่มก็ปรากฏผลเช่นเดียวกัน
แสดงว่าชุดการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนมีประสิทธิภาพ

การหาประสิทธิภาพของชุดการสอนย่อยแต่ละชุด

ในการประเมินผลชุดการเรียนการสอนแต่ละชุด ผู้วิจัยใช้ผลการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบ ความสามารถในการเขียนที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนในแต่ละชุดการสอน ปรากฏผลดังตาราง 5

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียนในแต่ละชุดการสอน

ชุดการสอน	N	ก่อนทดลอง		หลังการทดลอง		t
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
ชุดการสอนที่ 1 การเขียนคำ	30	26.50	8.07	34.83	9.80	11.07***
ชุดการสอนที่ 2 การเขียนประโยค	30	6.07	2.58	8.83	3.10	8.27***
ชุดการสอนที่ 3 การเขียนข้อความ	30	5.53	1.33	7.27	1.46	9.68***
ชุดการสอนที่ 4 การเขียนเรื่อง	30	6.10	1.47	7.93	1.17	9.84***

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 5 พบว่า หลังการเรียนในแต่ละชุดการสอนทั้ง 4 ชุด นักเรียนมีความสามารถในการเขียนคำ การเขียนประโยค การเขียนข้อความ และการเขียนเรื่องสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าชุดการสอนทั้ง 4 ชุด คือ ชุดการสอนการเขียนคำ ชุดการสอนการเขียนประโยค ชุดการสอนการเขียนข้อความ และชุดการสอนการเขียนเรื่องมีประสิทธิภาพ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้จากชุดการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน จะมีความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนสูงขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระยامنธราชศรีพิจิตร สำนักงานเขตบางบอน สังกัดกรุงเทพมหานคร ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

2.1 ชุดการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน ซึ่งประกอบด้วยชุดการสอนย่อยจำนวน 4 ชุด คือ ชุดการสอน การเขียนคำ ชุดการสอนการเขียนประโยคชุดการสอนการเขียนข้อความ และชุดการสอนการเขียนเรื่อง

2.2 แบบทดสอบความสามารถในการเขียน จำนวน 4 ฉบับ ที่ใช้ทดสอบก่อน - หลังการเรียนในแต่ละชุดการสอน

2.3 แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน จำนวน 6 ฉบับ

3. วิธีดำเนินการทดลอง

3.1 นำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนทดสอบนักเรียนก่อนดำเนินการทดลอง

3.2 ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 ใช้เวลาสอน 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 2 คาบ คาบละ 20 นาที ตั้งแต่เวลา 08.30 - 09.10 น. การดำเนินการทดลองผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนตามแผนการสอน โดยใช้ชุดการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

3.3 ทดสอบหลังการใช้ชุดการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน ด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนชุดเดิม

3.4 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

๗) สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลได้ดังนี้

จากการดำเนินการสร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน และการทดลองตามลำดับขั้น เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนที่สร้างขึ้นนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า หลังการทดลองคะแนนเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์มากกว่าคะแนนเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นอกจากนี้ จากการประเมินผลชุดการสอนย่อยแต่ละชุด โดยการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบความสามารถในการเขียนคำ การเขียนประโยค การเขียนข้อความ และการเขียนเรื่องที่ให้ทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียนในแต่ละชุดการสอนปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าชุดการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะเป็นไปตามเกณฑ์ที่ว่า ประสิทธิภาพของชุดการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนพิจารณาได้จากหลังการทดลอง นักเรียนจะได้คะแนนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๘) อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัย พบว่า ชุดการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนที่สร้างขึ้นนั้น ช่วยให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน โดยหลังการใช้ชุดการสอน ความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนสูงกว่าก่อนการฝึกตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าชุดการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนนี้มีประสิทธิภาพสูงเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการสอนเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าในขณะที่ทดลอง ผู้วิจัยยึดหลักการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ กล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าพูด ให้แรงเสริมกับนักเรียน เช่น คำชมเชย รางวัลบ้างในบางกิจกรรม บรรยากาศในชั้นเรียนไม่เคร่งครัด มีการผ่อนคลาย และสื่อที่ใช้ เช่น ภาพประกอบต่าง ๆ ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ดูเหมือนมีชีวิต กล่าวคือ เป็นภาพที่มีความหมายก่อให้เกิดความคิดคำนึงไปตามเนื้อหาของภาพ จะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดไปสู่การเขียนได้เป็นอย่างดี และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งในการจัดกิจกรรมคือ พยายามจัดให้นักเรียนได้มีการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ซึ่งควรเป็น

กลุ่มเล็ก เพื่อเป็นการฝึกให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง ได้มองเห็นข้อบกพร่องในการคิด และนักเรียนได้มีการวิจารณ์งานระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ทำให้นักเรียนมีความระมัดระวังรอบคอบ และรู้จักตรวจสอบความคิด จากแนวทางการจัดกิจกรรมประกอบชุดการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนที่ผู้วิจัยใช้จึงช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางความคิดของนักเรียน และสามารถถ่ายทอดสู่งานเขียนที่มีลักษณะของการคิดริเริ่มได้โดยที่นักเรียนสามารถใช้จินตนาการและประสบการณ์ของตนมาเชื่อมโยงความคิดในการเขียน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียา ตรีศาสตร์ (2530 : 91) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างชุดการสอนวิชาภาษาไทย (ท. 402) เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และคะแนนการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนคะแนนการทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยชุดการสอน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ โรจน์ กิมสูงเนิน (2537 : 79) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ชุดการสอนมีประสิทธิภาพ และคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับความคิดของลีฟรานคอยส์ (สมศักดิ์ ภู่วิภาคารวรรณ. 2535 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Lefrancois. 1979) ที่กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เปรียบเหมือนเส้นยาง (Elastic) ทุกคนเกิดมาพร้อมกับเส้นยางนี้ แต่ความยาวของเส้นยางในแต่ละคนอาจไม่เท่ากัน เส้นยางนี้สามารถยืดออกได้ยาวกว่าความยาวเดิมหลายเท่าสิ่งแวดล้อมเป็นตัวช่วยยืดแผ่นยางนี้ออก เมื่อวัยเด็กแผ่นยางนี้มีความอ่อนยืดได้ง่าย แต่เมื่อแก่ตัวลงการยืดแผ่นยางนี้ออกจะยากขึ้น จากทศนะนี้จะเห็นได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ทุกคนมีติดตัวมาแต่กำเนิด และสามารถพัฒนาได้ถ้าได้รับการจัดประสบการณ์อย่างเหมาะสม

2. จากผลการวิจัย พบว่า หลังการทดลองนักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่มสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคะแนนของความคิดสร้างสรรค์ ด้านความคิดคล่องแคล่วสูงขึ้นมาก ทั้งนี้เพราะความคิดคล่องแคล่วเป็นองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ในระดับพื้นฐานไม่มีความยุ่งยากซับซ้อน เหมือนกับความคิดยืดหยุ่นและความคิดริเริ่มซึ่งยากขึ้นตามลำดับ แต่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้นไม่ควรมุ่งเน้นเรื่องการคิดคล่องเป็นสำคัญ เพราะความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ไม่อยู่นิ่ง ขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับแนวคิด และวิธีการเพื่อให้ได้ความหลากหลายของแนวคิด และวิธีการตามความเหมาะสม ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนครูจึงต้องฝึกให้นักเรียนมีความยืดหยุ่นต่อการมองปัญหา และวิธีการที่จะใช้แก้ปัญหา ตลอดจนสามารถประดิษฐ์ผลงานสร้างสรรค์ออกมา

ให้ได้ ดังที่ อารี รังสินันท์ (2530 : 29) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ควรจะพัฒนาความคิดริเริ่มเป็นอันดับแรก ทั้งนี้เพราะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดที่แปลกใหม่ไปจากเดิม

3. ในด้านการเรียนการสอน ผู้วิจัยพบว่า การเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนที่จัดขึ้นนี้ช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถในการใช้คำ การแต่งประโยค การเขียนบรรยายภาพ บรรยายความรู้สึกนึกคิดโดยใช้ความคิดจินตนาการเขียนเป็นข้อความ และเรื่องราวสั้น ๆ ได้ เป็นการช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนให้กับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ กรรณิการ์ พวงเกษม (2534 : 29) ที่ว่าการเขียนในลักษณะสร้างสรรค์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สามารถทำได้โดยฝึกให้นักเรียนรู้จักเขียนประโยคสั้น ๆ เขียนจากรูปภาพ เขียนตามความนึกคิด เขียนข้อความบรรยายง่าย ๆ เขียนบรรยายภาพที่ตนเองวาด และบันทึก พฤษะวัน (2535 : 49-55) กล่าวว่า การส่งเสริมการแสดงออกทางการเขียนอย่างสร้างสรรค์ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สามารถทำได้โดย 1) ส่งเสริมการเขียนบอกชื่อภาพ อธิบายภาพ 2) ส่งเสริมการเขียนเล่าประสบการณ์และนิทานที่ฟัง 3) ส่งเสริมการเขียนเพื่อแสดงความต้องการของตน 4) ส่งเสริมการเขียนแสดงความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างอิสระ

จากการเรียนการสอนในลักษณะนี้ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภาษาผ่านทางกิจกรรมต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นชุดการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน และทำให้ครูผู้สอนได้รู้จักนักเรียน แต่ละคนเป็นอย่างดี เพราะเป็นงานเขียนที่นักเรียนแต่ละคนได้แสดงความรู้สึก ความคิด จากมวลประสบการณ์ และพื้นฐานแห่งจิตใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจต่อการเขียน รู้สึกมีความสุขในการเขียน กล้าที่จะสร้างจินตนาการและความคิดริเริ่มแปลก ๆ ใหม่ ใส่งานเขียนของตน เมื่อนักเรียนมีความสนใจ มีความสุขในการเรียน ครูผู้สอนก็จะประสบความสำเร็จในการสอน และได้ชื่นชมผลงานของนักเรียน ซึ่งเกิดจากศักยภาพของแต่ละคน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิเคราะห์ผลทำให้ทราบว่าชุดการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนที่สร้างขึ้นมานี้มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้สอนในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี ทั้งการสอนโดยตรงในกลุ่มวิชาทักษะภาษาไทย การสอนซ่อมเสริมทักษะการเขียนการสอนสอดแทรกใน

กิจกรรมประเทืองปัญญาเพื่อสร้างเสริมศักยภาพด้านภาษาในการคิด และการเขียนให้กับนักเรียน เพราะกิจกรรมต่าง ๆ ในชุดการสอน เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจต่อการเขียน มีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการสร้างสรรค์ ผลงานการเขียนของตน ในการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนนั้น สิ่งสำคัญที่ครู ผู้สอนจะต้องกระทำ คือ จะต้องสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับการพัฒนาความคิด สร้างสรรค์ กล่าวคือ ควรเป็นบรรยากาศแห่งความไว้วางใจ และการสนับสนุนซึ่งกันและกันโดย ครูควรทำให้นักเรียนรู้สึกไว้วางใจในตัวครู กล้าที่จะแสดงออกและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน สิ่งสำคัญที่ไม่ควรมองข้ามในขณะดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน คือ ครูผู้สอนจะต้อง กระตุ้นให้ผู้เรียนมีสมาธิและพร้อมที่จะเรียนก่อนคือ ใช้เกม เพลง ปริศนาคำทาย การแสดงท่าทาง ประกอบจังหวะง่าย ๆ เพื่อฝึกสมาธิ และเร้าใจให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น และต้องการที่จะเรียน หลังจากนั้นขณะปฏิบัติกิจกรรม ครูจะต้องพูดให้ชัดเจน เน้นน้ำหนัก และย้ำถึงประเด็น ปัญหาที่ต้องการให้คิด ข้อควรระวังในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประกอบชุดการสอนเพื่อ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน ครูผู้สอนจะต้องจัดเตรียม สื่อ วัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม ในการสอนแต่ละครั้ง และขณะดำเนินการสอน ครูควรคำนึงถึง “ความสนใจของนักเรียน” เป็น หลักสำคัญอย่างเร่งรัด และใจร้อน ถ้ามีนักเรียนบางคนไม่ยอมเขียน เนื่องจากไม่มีอารมณ์อยากเขียน ไม่อยากคิด ครูไม่ควรคาดหวังให้เขียนในขณะนั้น อาจฝากให้ไปคิดในเวลาว่าง หรือเป็นการบ้าน เพราะการคาดหวังให้นักเรียนเขียนอาจส่งผลในทางลบ เกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อการเขียน และนักเรียน ในระดับชั้นประถมต้นมักมีปัญหาในการเขียนสะกดคำ ครูไม่ควรคำนึงถึงรูปแบบ กฎเกณฑ์ ความ ถูกต้องในเชิงหลักภาษามากนัก เพราะสิ่งสำคัญในการจัดกิจกรรมนี้ คือ ความคิดสร้างสรรค์ในการ เขียน นักเรียนจะเขียนได้จะต้องมีความคิดที่จะสื่อให้ผู้อื่นเข้าใจ ดังนั้นในการประเมินผล การเขียนนักเรียนที่ค่อนข้างอ่อน ถ้าเขาไม่สามารถเขียนได้ตามที่เขาคิดครูอาจจะให้โอกาสนักเรียน ใช้การพูดสื่อความแทน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยสร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนใน ระดับชั้นอื่น ๆ

2.2 ควรจะได้ศึกษาว่ามีตัวแปรใดบ้างที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนของ นักเรียน เช่น วิธีการสอนของครู ระดับสติปัญญาของนักเรียน การอบรมเลี้ยงดูจากทางบ้าน บุคลิก ภาพของนักเรียน ฯลฯ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การศึกหัตถครู, กรม. รายงานการวิจัยเรื่อง ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทยในระดับอนุบาล-ประถม
ศึกษาปีที่ 4. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์, 2521.
- กรรณิการ์ พวงเกษม. การสอนเขียนเรื่องโดยใช้จินตนาการทางสร้างสรรค์ในระดับประถมศึกษา.
พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2534.
- กาญจนา พลายอยู่วงศ์. ผลของกิจกรรมทางภาษา ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
อค์สำเนา.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. “การศึกษานีโอฮิวแมนนิสต์ และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก,”
ครูศาสตร์. 14 : 26 - 45 ; มกราคม - มีนาคม 2529.
- _____. สอนให้เด็กเป็นอัจฉริยะ ตามแนวนีโอฮิวแมนนิส. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :
ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2534.
- จันทร์ศรี นิตยฤกษ์. การเขียนสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
วิทยาลัยครุชนบุรี, 2525.
- จิรัฐา ชิตประสงค์. การหาประสิทธิภาพแบบฝึกการเขียน แบบสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2538. อค์สำเนา.
- ชม ภูมิภาค. เทคโนโลยีทางการสอนและการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประสานมิตร,
2524.
- ชัยงค์ พรหมวงศ์ สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และสุดา สิ้นสกุล. ระบบสื่อการสอน. โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.
- ชัยงค์ พรหมวงศ์. “ชุดการสอนในระดับประถมศึกษา,” เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอน
ในระดับประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.

ฉรงค์ฤทธิ์ ศักดาฉรงค์, “การเขียน,” วารสารวิทยาจารย์, 92 : 57 - 58 ; สิงหาคม 2537.

ดวงเดือน วังสินธุ์. รวมบทความทางวิชาการการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก. สำนักงาน

ประถมศึกษาอำเภอมหาชนะชัย ยโสธร, 2534.

คารารัตน์ สุรพันธ์พิทักษ์. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง “พาราโบลา” โดยใช้สื่อประสมกับการสอนปกติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนราชภัฏวชิรวิทยาดงหลวง จังหวัดนครราชสีมา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.

ดิลก ดิลกานนท์. “แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถ ในการคิดสร้างสรรค์,” วารสารวัดผลการศึกษา. 12 : 1 - 2 ; พฤษภาคม - สิงหาคม 2533.

_____. การฝึกทักษะการคิดเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ค.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

ครุณี สาริการิน. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างกลุ่มที่เรียน โดยใช้ภาพการ์ตูนที่มีฉากประกอบ กับกลุ่มที่เรียนโดยใช้ภาพการ์ตูนที่ไม่มีฉากประกอบ โรงเรียนชุมชนบ้านคำน้ำแซบ จังหวัดเลย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

ทดสอบทางการศึกษา, สำนัก. การประเมินผลกลุ่มทักษะภาษาไทยระดับประถมศึกษา.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2529.

ทวีศักดิ์ นุ่มฤทธิ์. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ที่เกิดจากการเล่านิทานที่มีรูปแบบต่าง ๆ กัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

นิพนธ์ สุขปรีดี. นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา. ชลบุรี : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา.

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2519.

- บันลือ พุกกะวัน. พัฒนาทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2535.
- _____. พจนานุกรมภาพสำหรับเด็ก. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2535.
- บุญเกื้อ คอรวาเวช. นวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- ประชุมพร ธนทอง. การใช้การ์ตูนสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527. อุดลำนนา.
- ประคิษฐ์ ฮวบเจริญ. เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2520.
- ประมวญ ดิลกสิน. จิตวิทยาคลินิกสมองมนุษย์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
- _____. เมื่อลูกรักได้ครูดี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ, 2539.
- ประหยัด จิระวรพงศ์. เทคโนโลยีทางการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. พิษณุโลก : 2531.
- ประสาธ อิศรปริดา. “ทำไมฝรั่งจึงช่างคิดประคิษฐ์,” รวมบทความการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- _____. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ด้วยกระบวนการฝึก. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์, 2532.
- ปรียา ตรีศาสตร์. การสร้างชุดการสอนวิชาภาษาไทย (ท 402) เพื่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตทพวงมหาวิทยาลัยของรัฐ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อุดลำนนา.
- เปื้อง กุมุท. ชุดการสอน. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517.
- พรรณี เกษกมล. “การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์,” วารสารพัฒนาหลักสูตร. 11 : 75 - 82 ; ตุลาคม - พฤศจิกายน 2534.

ยุพา วีระไวทยะ. “สมองซีกซ้ายและขวากับการพัฒนาความคิด,” เอกสารการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ 541. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530.

โรจน์ กิมสูงเนิน. การสร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา.

วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2537. อัดสำเนา.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2538.

วรรณ แก้วแพรง. “การสอนและการวัดผลการเขียนข้อความสั้น ๆ,” วารสารพัฒนาหลักสูตร. 56 : 65 ; กุมภาพันธ์ 2526.

วรรณ โสมประยูร. การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2537.

วสันต์ อติศักดิ์. นวัตกรรมการศึกษา. สงขลา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 2535.

วาสนา ชาวหา. เทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรการพิมพ์, 2522.

วิบูลย์ ลีสุวรรณ. สนุกกับการประดิษฐ์. กรุงเทพฯ : ปาณยา, 2527.

วิชาการ, กอง. รายงานการประเมินความสามารถ ในการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้น ป.1-6 สังกัด สปช. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2536.

วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพฯ : ครูสภา, 2526.

_____. ความคิดสร้างสรรค์ หลักการ ทฤษฎี การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2535.

- ศึกษาธิการ, กระทรวง. คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : อรุณสา ลาดพร้าว, 2534.
- _____. คู่มือหลักสูตร ประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : การศาสนา, 2534 ค.
- ศิริวรรณ โพธิ์สุวรรณ. การศึกษาประสิทธิภาพของชุดการเรียนการสอน เพื่อสอนซ่อมเสริมการวิเคราะห์การบวกและการลบ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- วุฒิ วัฒนสิน. “ความคิดสร้างสรรค์กับศิลปศึกษา,” วารสารศึกษาศาสตร์. 11 : 59 - 66 ; มกราคม - มิถุนายน 2539.
- ศึกษานิเทศก์, หน่วย. การวิจัยเรื่องความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2522.
- สมหญิง เจริญจิตรกรรม. เทคโนโลยีการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2525.
- สมศักดิ์ ภู่วิภาดาพรรณ. เทคนิคการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2535.
- สถิล ศิริมงคล. “วิธีในการสอนเด็กให้เขียนเรื่องเป็น,” วารสารวิทยจารย์. 91 : 18 - 20 ; ธันวาคม 2536.
- สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรรษ์. วิธีสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- สุนทรีย์ สราญชาติ. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นองค์ประกอบพื้นฐาน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533. อัดสำเนา.
- สุพรรณวรรณ ดันติผลาผล. “สื่อประสม,” วารสารศึกษาศาสตร์. 8 : 14 - 19 ; ตุลาคม 2526 - มกราคม 2527.

เสาวณีษ์ สิกขาบัณฑิต. เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาครุศาสตร์เทคโนโลยี.

คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
พระนครเหนือ, 2528.

อรพรรณ ต้นบรรจง และสาโรจน์ แผงยัง. “การสร้าง และประเมินประสิทธิภาพของชุด
การสอนแบบมาตรฐาน เพื่อพัฒนาสมรรถวิสัยของครูคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น,” วารสารเกษตรศาสตร์. 9 : 112 ; กรกฎาคม - ธันวาคม 2531.

อัญรา ชีวพันธ์. กิจกรรมการเขียนสร้างสรรค์ในชั้นประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช, 2535.

อารี รังสินันท์. “การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์,” วารสารการศึกษากรุงเทพมหานคร.
9 : 29 - 31 ; มีนาคม 2528.

_____. ความคิดสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง, 2529.

_____. รวมบทความการพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก. กรุงเทพฯ : ธนาคารพิมพ์,
2527.

_____. ความคิดสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ : ธนาคารพิมพ์, 2527.

_____. ความคิดสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2530. อัดสำเนา.

อุทัยวรรณ ปิ่นประชาสรร. การศึกษาเปรียบเทียบความพร้อม ทางการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และ
ความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการฝึกทักษะ โดยวิธี
การเล่นพื้นบ้านของไทย กับวิธีการฝึกทักษะ ตามคู่มือครู ของกระทรวงศึกษาธิการ ใน
โรงเรียนประถมสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

Anderson, R. D. and others. Developing Children's Thinking Through Science . New Jersey
: Prentice-Hall Inc., 1970.

- Cropley, A.J. Creativity and Intelligence. The British Journal of Education Psychology.
36 : 259-264 ; November, 1966.
- Frazier, Jenice Gregory. "Effect of Systematic Inservice Training Model on Teaching Performance and Skill of a Group of First Grade Teacher," Dissertation Abstract International. 36 (5) : 2589-A ; 1975.
- Good, C.V. Dictionary of Education. New York : Mc Graw-Hill, 1973.
- Guilford, J.P. Personality. New York : McGraw - Hill, 1959.
- _____. The Nature of Human Intelligence. New York : McGraw-Hill, 1967.
- Hillgard E.R. and R.C Atkinson. Introduction to Psychology. New York : Harcourt Brace and World Inc., 1967.
- Houston, W. Robert and others. Development Instructional Modules ; A Modular System for Writing Modules. Houston, College of Education University of Houston, 1972.
- Kearns, P. Keesey. "The Effect of Relaxation and Guided Imagery on the Creative Thinking and Writing of Fourth, Fifth, and Sixth Grade Students Identified as Gifted," Dissertation Abstracts. 40 : 83-A ; July, 1979.
- Keeney, M. Louise. "An Investigation of What Intermediate Grade Children Say about the Writing of Stories," Dissertation Abstracts International. 36 : 5802-A ; March, 1976.
- Jersild, Arthur T. "Creative Expression," Children Go Forth. 1 : 153-158 ; 1972.
- Maccoleman, James Wistey. "Relationship Between the Use of Instruction Media Package ; Group Activities and the Preference of Student toward the School Study Course," Dissertation Abstracts. 36 (1) : 109-A ; July, 1975.

- Olson, Jahannes. I. "The Effect of Learning Packages on the Continuous Progress Education Pilot Program in the Wanawha country West Virginia School," Dissertation Abstracts International. 35(2) : 949-A ; August, 1975.
- St. Romain, Madeleine Duvic. "A Study of Differences in Creative Writing of Children under Varying Stimuli," Dissertation Abstracts. 36 : 244 ; July, 1975.
- Torrance, Paul. E. Education and The Creative Potential. Minnerpolis : The University of Minnesota Press, 1963.
- _____. Guiding Creative Talent. Englewood Cliffs. N.J. Princeton Hall. 1962.
- Wallach, M.A. and N Kogan. Modes of Thinking in Young Children : A Study of the Creativity - Intelligence Distinction. New york : Holt, Rinehart & Winston, 1965.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- **คะแนนความคิดคล้องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม
และความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการทดลอง**
- **คะแนนจากแบบทดสอบความสามารถในการเขียนก่อนและหลังการเรียนรู้
ในแต่ละชุดการสอน**

ตาราง 6 คะแนนความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดสร้างสรรค์
ก่อนและหลังการทดลอง (จากการทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนจำนวน 6
ฉบับ ใช้เวลาทำฉบับละ 10 นาที รวมเวลา 60 นาที)

ลำดับ ที่	ความคิดคล่องแคล่ว		ความคิดยืดหยุ่น		ความคิดริเริ่ม		ความคิดสร้างสรรค์	
	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง
1	40	51	12	18	10	12	62	81
2	44	73	14	21	6	9	64	103
3	43	61	10	20	9	12	62	93
4	31	65	10	15	4	13	45	93
5	49	60	13	14	5	10	67	84
6	47	48	11	14	6	8	64	70
7	46	64	10	19	8	18	64	101
8	35	57	10	19	12	18	57	94
9	54	68	12	14	7	13	73	95
10	37	74	11	21	14	25	62	120
11	52	50	18	15	11	21	81	86
12	35	73	11	17	6	18	52	108
13	34	53	10	18	9	11	53	82
14	38	63	12	23	6	12	56	98
15	57	71	18	23	18	15	93	109
16	35	47	11	14	2	9	48	70
17	54	85	14	18	8	5	76	108
18	47	65	14	15	13	17	74	97
19	52	65	16	16	10	8	78	88
20	42	69	13	16	6	15	61	100
21	70	77	15	21	8	6	93	104
22	50	74	13	23	9	12	72	109
23	42	50	13	18	5	5	60	73
24	68	82	12	18	8	10	88	110
25	34	38	12	12	4	6	50	56
26	54	96	15	18	10	4	79	118
27	33	59	10	16	8	10	51	85

ตาราง 6 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ความคิดคล่องแคล่ว		ความคิดยืดหยุ่น		ความคิดริเริ่ม		ความคิดสร้างสรรค์	
	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง
28	69	97	12	20	21	29	102	146
29	71	103	13	21	12	20	96	144
30	44	99	14	26	9	26	67	151
ค่าเฉลี่ย	46.90	67.90	12.63	18.10	8.80	13.23	68.33	99.20

ตาราง 7 คะแนนจากแบบทดสอบความสามารถในการเขียนจากการทดสอบก่อนเรียน -
หลังเรียนในแต่ละชุดการสอน

ลำดับ ที่	ชุดการสอนที่ 1 การเขียนคำ		ชุดการสอนที่ 2 การเขียนประโยค		ชุดการสอนที่ 3 การเขียนข้อความ		ชุดการสอนที่ 4 การเขียนเรื่อง	
	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง
1	24	29	5	8	4	6	7	8
2	20	33	10	15	5	6	4	6
3	27	44	14	15	5	6	6	8
4	22	27	8	14	6	7	5	7
5	26	35	5	11	4	5	7	9
6	13	22	3	5	5	5	5	8
7	18	25	7	8	5	7	6	8
8	22	29	5	7	5	7	5	6
9	22	26	4	7	5	7	8	9
10	15	25	10	13	5	7	4	7
11	28	30	10	14	4	6	4	6
12	34	45	7	10	6	7	6	9
13	25	35	1	7	5	7	5	7
14	24	30	2	7	7	7	6	9
15	28	32	5	6	7	8	6	6
16	25	28	4	4	5	8	5	8
17	34	44	5	6	5	8	4	7
18	25	38	6	7	5	8	6	8
19	28	31	7	12	6	8	6	8
20	28	35	7	11	7	9	7	8
21	31	36	5	9	3	5	6	9

ตาราง 7 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชุดการสอนที่ 1 การเขียนคำ		ชุดการสอนที่ 2 การเขียนประโยค		ชุดการสอนที่ 3 การเขียนข้อความ		ชุดการสอนที่ 4 การเขียนเรื่อง	
	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง	ก่อนการ ทดลอง	หลังการ ทดลอง
22	21	32	5	7	8	10	9	9
23	28	41	5	7	5	10	8	9
24	28	31	5	9	8	9	5	7
25	26	29	5	7	4	6	8	8
26	37	53	6	7	6	8	8	8
27	10	20	5	6	4	5	4	7
28	35	45	6	7	7	8	8	10
29	42	53	7	7	8	10	8	9
30	49	62	8	12	7	8	7	9
ค่าเฉลี่ย	26.50	34.83	6.07	8.83	5.53	7.27	6.10	7.93

ภาคผนวก ข
แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีทั้งหมด 6 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่	1	ความคล่องในการใช้คำ
ฉบับที่	2	ประโยชน์ของสิ่งของ
ฉบับที่	3	คำที่มีความหมายคล้ายกัน
ฉบับที่	4	การสร้างคำจากอักษรในคำที่กำหนดให้
ฉบับที่	5	ผลที่ตามมา
ฉบับที่	6	ภาพสื่อความหมาย

2. แบบทดสอบแต่ละชุดให้เวลาทำชุดละ 10 นาที
3. นักเรียนต้องทำข้อทดสอบทุกข้อในแต่ละชุด
4. นักเรียนต้องเขียนข้อทดสอบแต่ละข้อให้ได้มากที่สุด

ฉบับที่ 1

“ความคล่องในการใช้คำ”

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....โรงเรียน.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนคำจากพยัญชนะที่กำหนดให้ และ
ต้องเป็นคำที่มีความหมายพยายามเขียนให้ได้มากที่สุด
ภายในเวลาที่กำหนดให้

ตัวอย่าง ให้นักเรียนเขียนคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ “น”
มาให้มากที่สุด

คำตอบ นก นาย นาง น้ำ นักเรียน นิ่ม นั่ง .....

1. ให้นักเรียนหาคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะ “ส” มาให้มากที่สุด

คำตอบ .....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ให้นักเรียนเขียนคำที่ลงท้ายด้วยพยัญชนะ “ด” มาให้มากที่สุด

คำตอบ .....

.....

.....

.....

.....

.....

ฉบับที่ 2

“ประโยชน์ของสิ่งของ”

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....โรงเรียน.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนบอกประโยชน์ของสิ่งของที่กำหนดให้มาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ภายในเวลาที่กำหนดให้

ตัวอย่าง “กระป๋อง” ใช้ทำอะไรได้บ้าง ?

คำตอบ ใช้ตักน้ำ, ใช้ใส่ขยะ, ใช้ใส่ข้าวสาร, ใช้ปลูกต้นไม้ .....

1. “เศษกระดาษ” ใช้ทำอะไรได้บ้าง ?

คำตอบ .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. “ไม้ผุ” ใช้ทำอะไรได้บ้าง ?

คำตอบ .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ฉบับที่ 3

“คำที่มีความหมายคล้ายกัน”

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....โรงเรียน.....

คำชี้แจง กำหนดให้นักเรียนหาคำที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน หรือใกล้เคียงกันมาให้มากที่สุด ภายในเวลาที่กำหนด

ตัวอย่าง คำที่มีความหมายคล้ายกับ “โกรธ” คือ

คำตอบ โมโห ชุ่นเคื่อง แค่นั ไม่ชอบ

1. คำที่มีความหมายคล้ายกับ “มาก” คือ

คำตอบ .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. คำที่มีความหมายคล้ายกับ “สวย” คือ

คำตอบ

ฉบับที่ 4

“การสร้างคำจากอักษรในคำที่กำหนดให้”

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....โรงเรียน.....

คำชี้แจง กำหนดคำให้ 1 คำ ให้นักเรียนใช้อักษรจากคำที่กำหนด
ให้มาสลับที่กันสร้างคำขึ้นใหม่ และคำที่สร้างขึ้นใหม่นี้
จะต้องเป็นคำที่มีความหมาย

ตัวอย่าง คำว่า “สวยงาม”

คำตอบ ยวง สม งม ขม .....

1. คำว่า “อันตราย”

คำตอบ .....

.....

.....

.....

.....

.....

2. คำว่า “หลอกลวง”

คำตอบ .....

.....

.....

.....

.....

.....

ฉบับที่ 5

“ผลที่ตามมา”

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....โรงเรียน.....

คำชี้แจง ในแต่ละข้อจะมีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งที่แปลกไปจากปกติธรรมดา ให้นักเรียนคิดว่าจะมีผลอะไรตามมา บอกมาให้มากที่สุด在规定时间内

ตัวอย่าง “ถ้าคนบินได้เหมือนนก” จะมีอะไรเกิดขึ้น

คำตอบ ไม่มีเครื่องบิน

ต้องมีตำรวจจราจรทางอากาศ

ไม่ต้องสร้างถนน

ไม่ต้องซื้อรถยนต์ ฯลฯ

1. “ถ้าคนเราสามารถเนรมิตสิ่งต่าง ๆ ได้” จะมีอะไรเกิดขึ้น

คำตอบ .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. “ถ้าสัตว์พูดได้” จะมีอะไรเกิดขึ้น

คำตอบ

ฉบับที่ 6
“ภาพสื่อความหมาย”

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....โรงเรียน.....

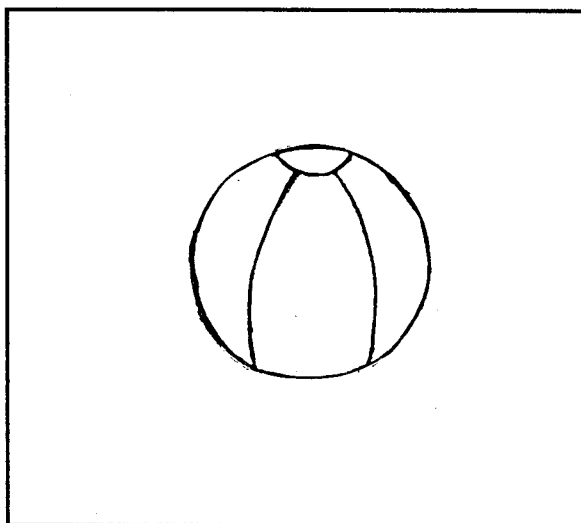
คำชี้แจง จากภาพที่กำหนดให้ ให้นักเรียนพิจารณาว่าภาพนั้นสื่อ
ความหมายถึงอะไรบ้าง บอกมาให้มากที่สุด

ตัวอย่าง

คำตอบ งานเลี้ยง วันเกิด เด็กๆ
กลิ่นหอม ความอบอุ่น ฯลฯ

1.

คำตอบ

.....

.....

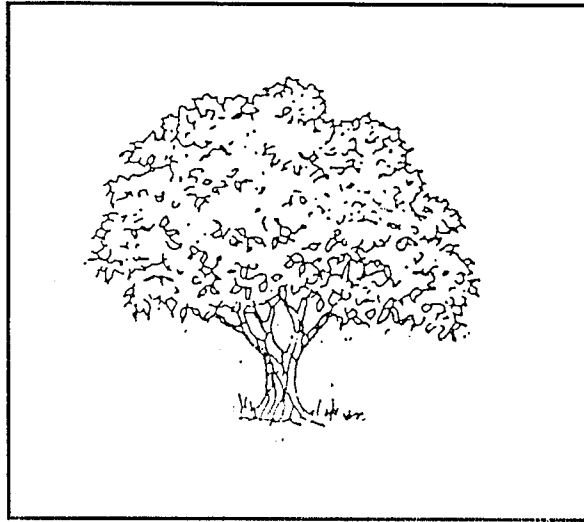
.....

.....

.....

.....

2.

คำตอบ .....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

คู่มือการใช้ชุดการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
ในการเขียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

คู่มือชุดการสอนวิชาภาษาไทย

เพื่อ

พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

คู่มือการใช้ชุดการสอนวิชาภาษาไทย

เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

1. คำชี้แจงเกี่ยวกับชุดการสอน

ชุดการสอนนี้เป็นชุดการสอนสำหรับครู เพื่อให้ครูใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งในแต่ละชุดจะประกอบไปด้วย เนื้อหาและกิจกรรมที่นักเรียนจะต้องปฏิบัติเหมือนกัน ทั้งชั้นอาจจะเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล โดยเน้นให้นักเรียนได้ใช้จินตนาการในการแสดงความรู้สึกนึกคิดอย่างอิสระ โดยใช้สื่อที่จูงใจผู้เรียน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานเขียน ตลอดจนจัดลำดับขั้นตอนการพัฒนาทักษะการเขียน จากง่ายไปสู่ยาก จากรูปธรรมไปสู่นามธรรมทำให้ผู้เรียนเรียนเกิดความรักในการเขียน อันจะนำไปสู่ผลสำเร็จในการเขียนของนักเรียน

2. องค์ประกอบของชุดการสอน

ชุดการสอนนี้ประกอบไปด้วยส่วนที่สำคัญดังนี้

1. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน จำนวน 6 ฉบับ ใช้ทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน

2. ชุดการสอนจำนวน 4 ชุด ซึ่งเรียกแต่ละชุดว่า “ หน่วยการเรียนรู้ ” ใช้เวลาสอนทั้งหมด 30 คาบ โดยดำเนินการสอนสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 2 คาบ คาบละ 20 นาที มีดังนี้

- หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การเขียนคำ
- หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การเขียนประโยค
- หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การเขียนข้อความ
- หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การเขียนเรื่อง

3. ลักษณะการเรียนการสอน

ชุดการสอนในหน่วยการเรียนรู้หนึ่ง ๆ จะประกอบไปด้วยสื่อประสมซึ่งมีกิจกรรม 3 ประเภท คือ

1. กิจกรรมที่ครูเป็นผู้ดำเนินการเป็นขั้นตอนให้ความรู้ หลักการและกฎเกณฑ์แก่นักเรียน
2. กิจกรรมที่นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย เพื่อฝึกทักษะในการสังเกต การระดมพลังสมอง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากการทำงานร่วมกันเป็นทีม ดังนั้นกิจกรรมจึงมีลักษณะเป็นเกมและใช้กระบวนการกลุ่ม
3. กิจกรรมที่นักเรียนเรียนรู้เป็นรายบุคคล เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ได้ใช้จินตนาการทางความคิด เพื่อถ่ายทอดสู่งานเขียนของตนเอง ลักษณะของกิจกรรมจึงเป็นรายบุคคล และนักเรียนมีอิสระในการปฏิบัติกิจกรรมตามความสามารถของแต่ละบุคคล

4. การใช้ชุดการสอน

1. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้
2. เตรียมสื่อในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ให้พร้อม และจัดกิจกรรมตามที่แผนการสอนในแต่ละหน่วยกำหนดตามลำดับขั้นตอน ครูคอยสังเกตและให้คำแนะนำถ้าเป็นการปฏิบัติงานกลุ่มหรือรายบุคคลหากนักเรียนมีข้อสงสัย
3. ตรวจสอบให้คะแนนนักเรียนระหว่างปฏิบัติกิจกรรมจากแบบฝึก แบบทดสอบหรือกิจกรรมปฏิบัติในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินผลชุดการสอน

5. ข้อเสนอแนะการใช้ชุดการสอน

1. ก่อนดำเนินการสอนทุกครั้งครูผู้สอน ควรศึกษาชุดการสอนทุกขั้นตอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจ
2. เตรียมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมซึ่งได้จัดไว้ในชุดการสอน
3. พฤติกรรมการสอนของครู ควรปฏิบัติดังนี้

- 3.1 เปิดใจกว้างอย่าใจร้อน ให้โอกาสแก่นักเรียนแสดงความคิดเห็นและเหตุผลของตนเองโดยทั่วหน้า ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันทำให้คิดได้กว้างไกลหลายแง่มุม
- 3.2 มีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะ เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และควรแจ้งให้ผู้เรียนได้ทราบจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละชุดการสอน
- 3.3 ขณะที่นักเรียนทุกคน หรือทุกกลุ่มปฏิบัติกิจกรรม ครูไม่ควรพูดเสียงดัง หากมีอะไรต้องพูดเป็นรายบุคคลต้องไม่รบกวนผู้อื่น
- 3.4 ขณะที่นักเรียนทำกิจกรรม ครูควรเดินดูการทำงานของนักเรียน โดยทั่วถึงและใกล้ชิด หากนักเรียนคนใดมีปัญหาหรือกลุ่มนักเรียนใดมีปัญหาก็จะช่วยแก้ปัญหาได้ทันที
- 3.5 การเสริมแรงควรใช้เสริมแรงทางบวกให้มากกว่าทางลบ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมด้วยความสุขเป็นกันเอง
- 3.6 ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้
- 3.7 การสรุปบทเรียนควรเป็นกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน มิใช่ครูเป็นผู้สรุปเพียงฝ่ายเดียว

การตรวจให้คะแนนกิจกรรมในชุดการสอนและแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

การตรวจให้คะแนนกิจกรรมในชุดการสอนและแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนถือเกณฑ์การพิจารณาคำตอบที่อยู่ในลักษณะที่เป็นการคิดออกนอกนัย (Divergent Thinking) แนวคิดของกิลฟอร์ด (Guilford. 1967) และครอฟเลย์ (Cropley. 1966) ดังนี้

1. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) พิจารณาจากการนับจำนวนคำตอบที่ไม่ซ้ำกัน ให้คำตอบละ 1 คะแนน โดยไม่ต้องคำนึงว่าคำตอบเหล่านี้จะซ้ำกับคำตอบของคนอื่นหรือไม่ ถ้านักเรียนตอบได้ 5 คำตอบ ก็จะได้คะแนน 5 คะแนน ตอบได้ 10 คำตอบก็ได้ 10 คะแนน เป็นต้น

2. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) พิจารณาจากจำนวนกลุ่มหรือจำนวนทิศทางของคำตอบ โดยการนำคำตอบทั้งหมดที่ให้คะแนนความคิดคล่องแคล่วไปแล้วมาจัดกลุ่มหรือทิศทางใหม่แล้วนำคำตอบที่เป็นทิศทางหรือความหมายเดียวกันมารวมกัน นับจำนวนกลุ่มแล้วให้คะแนนกลุ่มละ 1 คะแนน ในการพิจารณาจัดกลุ่มนั้น ต้องจัดกลุ่มคำตอบของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วให้คะแนนตามเกณฑ์ดังกล่าว

3. ความคิดริเริ่ม (Originality) ให้คะแนนตามสัดส่วนของความถี่ของคำตอบ ซึ่งดัดแปลงมาจากวิธีการของครอฟเลย์ (Cropley. 1966) คำตอบใดที่กลุ่มตัวอย่างตอบซ้ำกันมาก ๆ ก็ได้คะแนนน้อยหรือไม่ได้เลย ถ้าคำตอบยังซ้ำกับคนอื่นน้อยหรือไม่ซ้ำกับคนอื่นเลย จะได้คะแนนมากขึ้น เกณฑ์การให้คะแนนยึดหลักของครอฟเลย์ ซึ่งปรับให้เหมาะสมกับขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

คำตอบซ้ำกัน	4	คนขึ้นไป	ให้	0	คะแนน
คำตอบซ้ำกัน	2-3	คนขึ้นไป	ให้	1	คะแนน
คำตอบซ้ำกันไม่เกิน	1	คน	ให้	2	คะแนน

คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน หาได้จากผลบวกของคะแนนความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม ในการทำแบบทดสอบแต่ละฉบับ ผลรวมของคะแนนที่ได้จะเป็นคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนแต่ละคน

การตรวจให้คะแนนกิจกรรมในชุดการสอนทั้ง 15 กิจกรรม มีการให้คะแนนดังนี้

1. ให้คะแนนความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) สำหรับกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 มีอะไรในภาพ

กิจกรรมที่ 4 ชุบชีวิตใหม่

กิจกรรมที่ 6 จริง - ไม่จริง

กิจกรรมที่ 9 บอกใบ้ให้ทาย

2. ให้คะแนนความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) และความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)

สำหรับกิจกรรม

กิจกรรมที่ 2 จินตนาการไปกับเสียง

กิจกรรมที่ 8 ลองทายดูซิ

3. ให้คะแนนความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) และความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)

ความคิดริเริ่มสำหรับกิจกรรม

กิจกรรมที่ 3 แดกหน้าต่อคำ

กิจกรรมที่ 5 นักประดิษฐ์น้อย

กิจกรรมที่ 7 ขอดนักบรรยาย

ส่วนกิจกรรมการเขียนข้อความกิจกรรมที่ 10 คำอธิบาย กิจกรรมที่ 11 รู้นะ... คิดอะไรอยู่ กิจกรรมที่ 12 ใครก็ได้...ช่วยที และกิจกรรมการเขียนเรื่อง หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

	คะแนนเต็ม	10 คะแนน
1. การลำดับความคิดสอดคล้องกัน	3	คะแนน
2. การใช้ภาษาสื่อความหมายได้ชัดเจน	3	คะแนน
3. การแสดงความคิดสร้างสรรค์ในงานเขียน	4	คะแนน

แผนการสอน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องการเขียนคำ จำนวน 8 คาบ

ความคิดรวบยอด การเรียนรู้คำใหม่หลาย ๆ วิธี ช่วยเพิ่มประมวลคำเป็นปัจจัยสำคัญในการแต่งประโยคและการเขียนเรื่อง และก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

จุดประสงค์ทั่วไป

1. ให้นักเรียนรู้จักสร้างคำใหม่โดยวิธีประมวลคำหลังจากการเรียนรู้เรื่องพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์แล้ว
2. ให้นักเรียนมีความคิดในการริเริ่มสร้างคำใหม่ขึ้น
3. ให้นักเรียนรู้จักใช้ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ในการเขียนคำประเภทต่าง ๆ
4. ให้นักเรียนฝึกการใช้ความคิดอเนกนัยทั้งด้านความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม

เรื่องการเขียนคำนี้แบ่งการสอนออกเป็น 4 ครั้ง คือ

ครั้งที่	1	มีอะไรในภาพ
ครั้งที่	2	จินตนาการไปกับเสียง
ครั้งที่	3	แตกหน่อต่อคำ
ครั้งที่	4	หุบชีวิตใหม่

แบบทดสอบก่อน – หลัง การใช้ชุดการสอน หน่วยการเรียนรู้ 1
เรื่อง “การเขียนคำ”

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....โรงเรียน.....

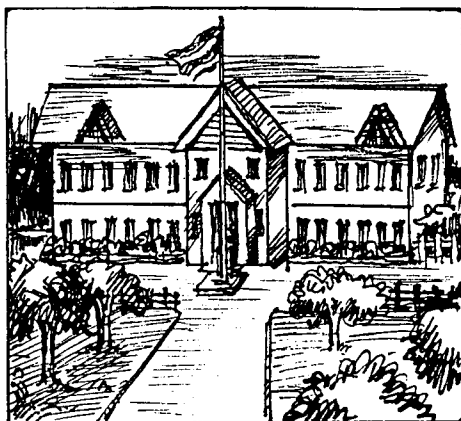
1. คำชี้แจง เมื่อนักเรียนดูภาพที่กำหนดให้แล้ว นักเรียนคิดถึง
อะไรบ้างขอให้เขียนสิ่งที่นักเรียนคิดนั้นให้ได้มาก
ที่สุด (เวลา 10 นาที)

ตัวอย่าง

สิ่งที่นักเรียนคิด พระสงฆ์ พระพุทธรูป
โบสถ์ ระฆัง
เด็กวัด บทสวด
แม่ชี อาหาร
การทำบุญ ฝั ำลฯ

1. โรงเรียน

สิ่งที่นักเรียนคิด.....

.....

.....

.....

.....

2. ตลาด

สิ่งที่นักเรียนคิด.....

.....

.....

.....

.....

2. ให้นักเรียนเติมคำเปรียบเทียบกับคำที่กำหนดมาให้ได้มากที่สุด (10 นาที)
ตัวอย่าง กลม เหมือนกับ ลูกหิน ลูกแก้ว ส้ม มะนาว ลูกบอล

1. เร็ว เหมือนกับ .....

.....

.....

2 . อ้วน เหมือนกับ .....

.....

.....

3 . แดง เหมือนกับ .....

.....

.....

4 . เย็น เหมือนกับ .....

.....

.....

5 . หวาน เหมือนกับ .....

.....

.....

แผนการสอนภาษาไทย

ชุดการสอนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การเขียนคำ

กิจกรรมที่ 1 มีอะไรในภาพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

แนวคิด

กิจกรรม “ มีอะไรในภาพ ” เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ ฝึกให้นักเรียนรู้จักสังเกตเก็บรายละเอียดในการมองสามารถเขียนคำต่างๆ จากภาพที่กำหนดให้ได้อย่างรวดเร็วและครบถ้วน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถเขียนคำต่าง ๆ จากภาพได้อย่างรวดเร็ว
2. เพื่อให้นักเรียนสนุกสนานเพลิดเพลินในการค้นหาคำต่าง ๆ นำมาเขียน

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูนำรูปภาพมาให้ให้นักเรียนดูและถามนักเรียนว่าในภาพมีอะไรบ้าง (นักเรียนตอบ) นักเรียนตอบได้หลายอย่าง บางคนอาจจะตอบในส่วนที่เพื่อนมองไม่เห็น เพราะมีความละเอียด ช่างสังเกตในการมองมากกว่า

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

1. ครูแจกภาพให้นักเรียนทุกคน และกระดาษคำตอบคนละ 1 แผ่น
2. ให้นักเรียนดูภาพและเขียนคำจากรายละเอียดที่มีอยู่ในภาพทุกชนิดลงในกระดาษคำตอบให้ได้มากที่สุด在规定时间内

ขั้นสรุป

1. นักเรียนที่เขียนคำได้มากที่สุด ออกมาอ่านให้เพื่อนฟัง และตรวจสอบสิ่งที่เพื่อนอ่านนั้นมีในภาพหรือไม่
2. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปถึงวิธีการมองอย่างละเอียด ทำให้นักเรียนได้มองเห็นสิ่งต่างๆ จากภาพได้มากหรือครบทุกอย่างในภาพ

สื่อการเรียนการสอน

1. รูปภาพ จำนวน 30 ภาพ
2. กระดาษคำตอบ 30 แผ่น
3. รูปภาพตัวอย่าง

ขั้นประเมินผล

1. ตรวจสอบความถูกต้องของกระดาษคำตอบของนักเรียน
2. สังเกตจากพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ 1 “มีอะไรในภาพ”

คำชี้แจง จงเขียนคำจากภาพให้ได้มากที่สุด

กิจกรรมที่ 1 มีอะไรในภาพ

ชื่อ ..... เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนดูภาพและเขียนคำ จากรายละเอียดที่มีอยู่ในภาพ
พยายามเขียนให้ได้มากที่สุด

1.	16. ....
2.	17. ....
3.	18. ....
4.	19. ....
5.	20. ....
6.	21. ....
7.	22. ....
8.	23. ....
9.	24. ....
10.	25. ....
11.	26. ....
12.	27. ....
13.	28. ....
14.	29. ....
15.	30. ....

แผนการสอนภาษาไทย

ชุดการสอน การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การเขียนคำ

กิจกรรมที่ 2 จินตนาการไปกับเสียง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

แนวคิด

กิจกรรม “ จินตนาการไปกับเสียง ” เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ฝึกให้นักเรียนสร้างจินตนาการโดย การเขียนคำต่าง ๆ ขึ้นมาจากการฟังเสียงที่กำหนดให้

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เพื่อให้ นักเรียนถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตนเองสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ โดยสร้างจินตนาการการเขียนคำต่าง ๆ ขึ้นมาจากเอกลักษณ์ของเสียงตามที่ผู้สอนกำหนดให้

เนื้อหา

การเขียนคำโดยจินตนาการจากการฟังเสียงที่กำหนดให้

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูเปิดแถบบันทึกเสียงดนตรีที่ตื่นเต้นเร้าความสนใจ ให้นักเรียนฟังและถามนักเรียนเมื่อได้ยินเสียงนี้แล้วนักเรียนคิดถึงอะไร (นักเรียนตอบ.....) นักเรียนสามารถคิดให้แปลกแตกต่างกันออกไปได้

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

1. ครูแจกกระดาษแบบฝึกปฏิบัติแก่นักเรียนคนละ 1 แผ่น
2. ครูเปิดแถบบันทึกเสียง ที่มีทั้งหมด 4 เสียง (เสียงคลื่นซัดชายฝั่ง , เสียงนกหวีด , เสียงพายุฟ้าคะนอง , เสียงแตรรถยนต์) ให้นักเรียนฟังแต่ละเสียงประมาณ 2 นาที และให้นักเรียนเขียนสิ่งที่คำนึงถึงให้มากที่สุดภายในเวลา 3 นาที
3. ขณะเปิดแถบบันทึกเสียง นักเรียนควรใช้สมาธิในการฟัง

ขั้นสรุป

1. ครูให้นักเรียนคนที่คิดได้มากที่สุดออกมาอ่าน การคิดคำนึงของนักเรียนต่อเสียงต่างๆ และอภิปรายแสดงความคิดเห็น
2. นักเรียนที่คิดได้มาก แสดงว่านักเรียนมีความคิดคล่องในการคิด ซึ่งเป็นองค์ประกอบประการหนึ่งของความคิดสร้างสรรค์ที่จะส่งผลต่อการใช้จินตนาการในการเขียน

สื่อการเรียนการสอน

1. วิทยุเทป 1 เครื่อง
2. แถบบันทึกเสียง 1 ตลับ (เสียงคลื่นซัดชายฝั่ง , เสียงนกหวีด , เสียงแตรรถยนต์ , เสียงพายุฟ้าคะนอง)
3. กระดาษคำตอบ 30 แผ่น

ขั้นประเมินผล

1. ตรวจสอบผลงานการเขียนของนักเรียน
2. สังเกตความตั้งใจสนใจขณะปฏิบัติกิจกรรม

กิจกรรมที่ 2 จินตนาการไปกับเสียง

ชื่อ ..... เลขที่.....

เสียงที่ 1

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เสียงที่ 2

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เสียงที่ 3

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เสียงที่ 4

.....

.....

.....

.....

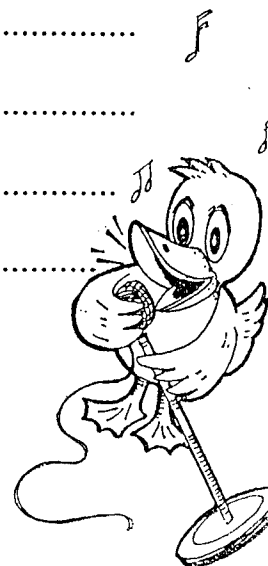
.....

.....

.....

.....

.....

แผนการสอนภาษาไทย

ชุดการสอน การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การเขียนคำ

กิจกรรมที่ 3 แยกหน้าต่อคำ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

แนวคิด

กิจกรรม “ แยกหน้าต่อคำ ” เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยให้นักเรียนช่วยกันเติมพยางค์หลังของคำที่กำหนดให้เป็นคำใหม่ที่มีความหมาย ซึ่งจะเป็นการช่วยเพิ่มประมวลคำให้กับผู้เรียน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. นักเรียน สามารถสร้างคำใหม่เองได้
2. นักเรียน สามารถประสานงาน และทำงานร่วมกับเพื่อนได้

เนื้อหา

การเติมพยางค์หลังของคำที่กำหนดให้เกิดคำใหม่ที่มีความหมายแตกต่างกัน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ครูกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ด้วยการทายปริศนาคำทาย 5 ข้อ
  - 1.1 อะไรเอ่ย สีส้มวิ่งเร็วปรืออยู่บนถนน (รถยนต์)
  - 1.2 แม่ใครหนอ มีทั้งเวทมนตร์ อิทธิฤทธิ์ แต่ชื่อนิดเดียว (แม่มด)
  - 1.3 รูปร่างกลม ๆ มีลมข้างใน เด็ก ๆ ชอบใจ ชื้อไปถือเล่น (ลูกโป่ง)

1.4 นกอะไรไม่มีปีก ตัวนิต ๆ แต่กรีดเสียงดัง (นกหวีด)

1.5 น้ำอะไร ยามเราร้องให้จึงไหลออกมา (น้ำตา)

2. ครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจถึงประโยชน์ของการคิดคำที่สามารถช่วยให้นักเรียนได้รู้จักคำใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น และสามารถนำมาใช้ในการพูดหรือการเขียนเรื่องราวที่น่าสนใจและเหมาะสมกับข้อความ

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

1. แบ่งนักเรียนออกเป็น 10 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน
2. แจกบัตรคำให้กลุ่มละ 1 ชุด ชุดละ 5 บัตร กระจายเขียนตอบ 1 แผ่น
3. เมื่อนักเรียนได้ยินสัญญาณ ให้ดูบัตรคำที่ได้รับ เช่น คำว่า รถ ลูก ฯลฯ ให้ในกลุ่มช่วยกันคิดต่อให้เป็นคำที่มีความหมาย เช่น รถยนต์ รถเมล์ รถม้า จะต่อข้างหน้าหรือข้างหลังก็ได้ให้ครบทุกคำ ตามเวลาที่กำหนดเขียนลงในกระดาษคำตอบ เช่น รถยนต์ รถเมล์ รถม้า
4. เมื่อครบเวลา 20 นาที ครูให้สัญญาณหยุด

ขั้นสรุป

1. ให้ตัวแทนของกลุ่มออกมาอ่านคำที่คิดได้ให้เพื่อนฟังทีละกลุ่ม กลุ่มใดเขียนได้มากที่สุด และถูกต้องมากที่สุด เป็นกลุ่มที่ชนะ
2. ถ้าใดที่นักเรียนต่อแล้วไม่มีความหมายหรือไม่ถูกต้อง ครูช่วยอธิบาย

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรคำ 10 ชุด ชุด 5 บัตร

ตัวอย่าง

รถ	ลูก	ทำ	แม่	ขาว

2. กระจายคำตอบ 10 แผ่น

ขั้นประเมินผล

1. ตรวจสอบความถูกต้อง
2. สังเกตจากพฤติกรรม ในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน

กิจกรรมที่ 3 แยกหน่อต่อคำ

ชื่อ.....เลขที่.....

คำชี้แจง

ให้นักเรียนต่อเติมคำที่กำหนดให้ได้เป็นคำใหม่หลาย ๆ ความหมาย

1. รถ .....
.....
.....
2. ลูก .....
.....
.....
3. ทำ .....
.....
.....
4. แม่ .....
.....
.....
5. ชาว .....
.....
.....

แผนการสอนภาษาไทย

ชุดการสอน การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 การเขียนคำ

กิจกรรมที่ 4 ชูบชีวิตใหม่

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

แนวคิด

กิจกรรม “ชูบชีวิตใหม่” เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ทำให้นักเรียนรู้จักใช้ความคิดคล่องและความคิดยืดหยุ่นในการสร้างคำใหม่ โดยใช้พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์จากคำที่กำหนดให้ได้

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เพื่อให้ นักเรียน สามารถสร้างคำใหม่โดยใช้พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ จากคำที่กำหนดให้ได้
2. เพื่อให้นักเรียนเขียนคำศัพท์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และมีความแม่นยำในการสะกด

เนื้อหา

การสร้างคำใหม่ โดยใช้พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ จากคำที่กำหนดให้

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ครูติดภาพ หน้ากาก และบัตรคำ หน้ากาก
2. ให้นักเรียนช่วยกันแยกคำ "หน้ากาก" ว่ามีพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์อะไรบ้าง
3. ให้นักเรียนช่วยกันสร้างคำใหม่จากคำที่มีอยู่เดิม

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

ให้นักเรียนทำในเอกสาร แบบฝึก "ชูบชีวิตใหม่" พร้อมทั้งระบายสีให้สวยงาม

ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปคำที่สร้างขึ้นใหม่ว่ามีค่าอะไรบ้าง
2. ครูสรุปเพิ่มเติม

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรคำ
2. สี
3. ภาพ
4. เอกสารแบบฝึก "ซูปชีวิตใหม่"

ขั้นประเมินผล

1. สังเกตจากพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. ตรวจสอบความถูกต้องของผลจากผลงานเอกสารแบบฝึก "ซูปชีวิตใหม่" ของนักเรียน

กิจกรรมที่ 4 “ซุบชีวิตใหม่”

ชื่อ.....เลขที่.....

คำชี้แจง สร้างคำใหม่จากตัวอักษรในคำที่กำหนดให้ให้ได้
คำมากที่สุด

ตัวอย่าง

หม้อดิน

พยัญชนะ

ห ม อ ด น

สระ

อ

วรรณยุกต์

ข

คำใหม่

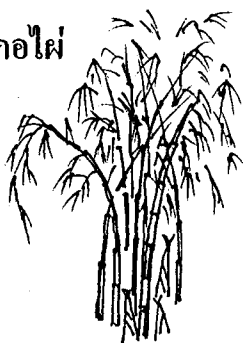
คือ

หอ หมอ มอ อด มด

นม หน นอน มอด

มิด หิน อิน ดิ้น ด้น อ้น

กอไผ่

พญานาคราช _____

สระ _____

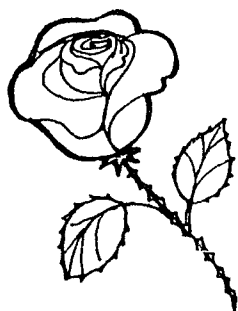
วรรณยุกต์ _____

คำใหม่ คือ _____

_____

_____

กุหลาบ

พญานาคราช _____

สระ _____

วรรณยุกต์ _____

คำใหม่ คือ _____

_____

_____

แสงเทียน

พญานาคราช _____

สระ _____

วรรณยุกต์ _____

คำใหม่ คือ _____

_____

_____

แผนการสอน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องการเขียนประโยค จำนวน 8 คาบ

ความคิดรวบยอด ความช่างสังเกตและช่างจำ การฝึกคิดจากจุดเริ่มต้นหนึ่งไปหลาย ๆ แนว และการรู้จักคัดแปลงประโยชน์ของสิ่งต่าง ๆ เป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

จุดประสงค์ทั่วไป

1. ฝึกการเขียนสื่อความหมายเป็นประโยค
2. ฝึกการคิดจากจุดเริ่มต้นไปหลาย ๆ แนวทาง เพื่อให้ได้ประโยคที่สื่อความหมายชัดเจน
3. ฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ออกมาในรูปของประโยค
4. ฝึกความคิดแบบอเนกนัย ทั้งด้านความคล่องในการคิด ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม

เรื่องการเขียนประโยคนี้นแบ่งการสอนออกเป็น 4 ครั้ง คือ

ครั้งที่	5	นักประดิษฐ์น้อย
ครั้งที่	6	จริง - ไม่จริง
ครั้งที่	7	ยอดนักบรรยาย
ครั้งที่	8	ลองทายดูซิ

แบบทดสอบ ก่อน-หลัง การใช้ชุดการสอน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

เรื่อง การเขียนประโยค

ชื่อ .....ชั้น.....เลขที่.....โรงเรียน.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่งประโยคให้ตรงกับภาพด้านซ้ายมือให้มากที่สุด
(เวลา 20 นาที)

ตัวอย่าง

ประโยค

- ตา ถี๋ มิด
- ตา ถี๋ มิดเล่มใหญ่
- ตา ถี๋ มิดเล่มใหญ่ ถางหญ้า
- ตา นั้ง กลางแจ้ง ถางหญ้า
- ตา ใช้ผ้าโพกหัว กันแดด

1.

ประโยค

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.

ประโยค

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการสอนภาษาไทย

ชุดการสอน การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การเขียนประโยค

กิจกรรมที่ 5 “นักประดิษฐ์น้อย”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

แนวคิด

กิจกรรม “นักประดิษฐ์น้อย” เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการคิดหาประโยชน์ของสิ่งของให้แปลกและมากที่สุด

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. นักเรียนสามารถคิดสร้างสรรค์ในการเขียนบรรยายจากของจริง
2. นักเรียนสามารถบอกประโยชน์ของสิ่งของได้

เนื้อหา

การบอกประโยชน์ของสิ่งของต่าง ๆ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ครูแจกกระดาษที่มีเกมต่อจุดให้นักเรียน คนละ 1 แผ่น ให้นักเรียนลองลากเส้นต่อจุดตามลำดับจนครบและดูว่าเป็นภาพอะไร
2. ครูถามนักเรียนว่า เราใช้แก้วน้ำสำหรับทำอะไร (นักเรียนตอบ) ครูถามอีกว่า นอกจากเราใช้แก้วน้ำสำหรับดื่มน้ำแล้ว เรายังใช้แก้วน้ำทำอะไรได้อีกบ้าง ให้นักเรียนลองคิด ตัดแปลง ประโยชน์ของแก้วน้ำพยายามคิดมาให้มากที่สุด (นักเรียนตอบ)

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 10 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน
2. ครูนำผ้าเช็ดหน้า หนังสือพิมพ์ ใบตอง หนัวยาง มาวางไว้หน้าชั้น
3. ครูแจกแบบฝึกปฏิบัติให้นักเรียน กลุ่มละ 1 แผ่นให้นักเรียนเขียนประโยชน์ของสิ่งของที่วางอยู่หน้าชั้นให้ได้มากที่สุด
4. ครูกระตุ้นให้นักเรียนพยายามใช้ความคิด จินตนาการ ประสบการณ์ และการคิดค้นแปลง เพื่อใช้ประโยชน์จากสิ่งของที่นักเรียนเห็นให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ขั้นสรุป

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงผลงาน โดยคัดเลือกผลงานของกลุ่มที่สร้างสรรค์ได้มากที่สุด ออกมาอ่านให้เพื่อน ๆ ฟัง และถ้าผู้ใดมีความคิดที่แตกต่างออกไปก็ให้เสนอเพิ่มเติมได้

สื่อการเรียนการสอน

1. ของจริง ใบตอง 1 ทาง, ผ้าเช็ดหน้า 1 ผืน, หนังสือพิมพ์ 1 ฉบับ, หนัวยาง 1 ถุง
2. แบบฝึกปฏิบัติ

ขั้นประเมินผล

1. ตรวจสอบความถูกต้องจากผลงานของนักเรียน
2. สังเกตความสนใจของนักเรียนขณะร่วมกิจกรรม

“เกมต่อจุด”

คำชี้แจง ให้นักเรียนลากเส้นต่อจุดจากตัวเลข 1 - 26 ตามลำดับ

ตัวอะไรเอ๋ย ? ขอบออกมาตอนมืด ๆ เพราะไม่ชอบแสงสว่าง

กิจกรรมที่ 5 “นักประดิษฐ์น้อย”

ชื่อ ..... กลุ่มที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนประโยชน์ของสิ่งของต่อไปนี้มาให้มากที่สุด

ผ้าเช็ดหน้า

[illegible]

หนังสือพิมพ์

This image shows a full page of white paper with ten horizontal rows of small black dots, designed for handwriting practice. The dots are evenly spaced and extend across the entire width of the page.

ใบทอง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

หนังยาง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการสอนภาษาไทย

ชุดการสอน การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การเขียนประโยค

กิจกรรมที่ 6 “จริง - ไม่จริง”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

แนวคิด

กิจกรรม “จริง - ไม่จริง” เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความฉับไวในการคิด โดยให้นักเรียนสร้างสรรค์ข้อความต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับคำสั่ง “จริง” “ไม่จริง”

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เพื่อให้นักเรียนสามารถเขียนประโยคต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับคำสั่งตามสภาพความเป็นจริง

เนื้อหา

การเขียนประโยคให้สอดคล้องกับคำสั่ง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ครูนำเรื่องแปลกแต่จริงมาเล่าให้นักเรียนฟัง
2. ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ “จริง” “ไม่จริง” เช่น นกบินได้, เป็ดออกลูกเป็นตัว, งูมีขา, ไก่ขันตอนเช้า เป็นต้น

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

1. แบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน จำนวน 10 กลุ่ม
2. ครูแนะนำการเล่นโดยครูจะชูบัตรคำ “จริง” “ไม่จริง” ให้นักเรียนคู่สลับกัน นักเรียนจะต้องเขียนประโยคที่สอดคล้องกับบัตรคำนั้น ตัวอย่างถ้าครูชูบัตรคำ “จริง” นักเรียนต้องแต่งประโยคที่เป็นจริงสอดคล้องกับบัตรคำ เช่น ปลาอยู่ในน้ำ, ผึ้งชอบดุน้ำหวาน เป็นต้น .

3. ครูแจกแบบฝึกปฏิบัติและปฏิบัติกิจกรรมโดยใช้เวลาครั้งละ 1 นาที

ขั้นสรุป

1. ให้แต่ละกลุ่มออกมาอ่านผลงานให้เพื่อนฟัง
2. ครูสรุปให้นักเรียนฟังว่ากิจกรรมนี้จะช่วยฝึกความคล่องในการคิดสร้างสรรค์

ข้อความให้สอดคล้องกับบัตรคำ

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรคำ “จริง” “ไม่จริง”
2. เรื่องแปลกแต่จริง 1 เรื่อง
3. แบบฝึกปฏิบัติ 10 ชุด

ขั้นประเมินผล

ประเมินผลจากการทำงานกลุ่ม กลุ่มใดเขียนข้อความได้สอดคล้องกับบัตรคำก็จะได้คะแนนในข้อความนั้น

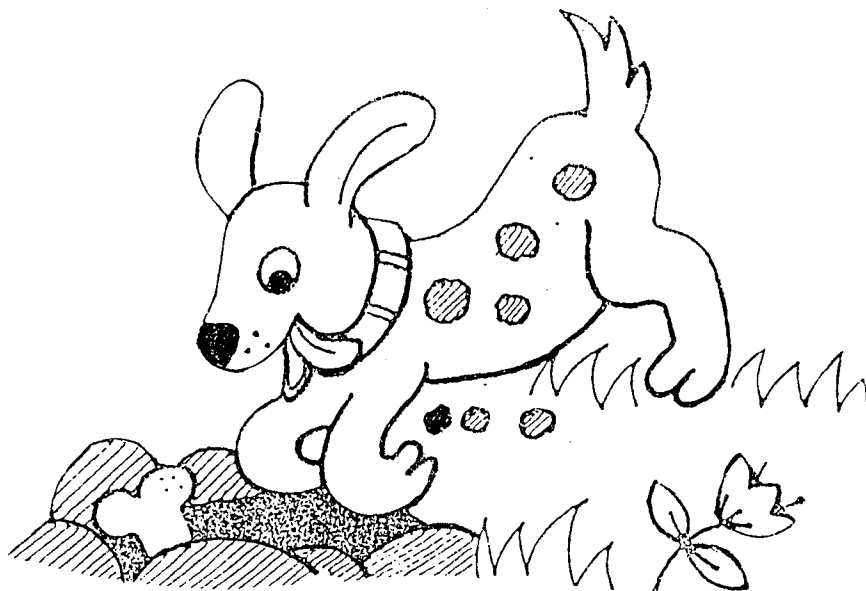
กิจกรรมที่ 6 “จริง – ไม่จริง”

ภัตตาหารสำหรับสุนัข

นักการค้าหิวไสชาวอเมริกัน เห็นว่า เพื่อนที่ดีที่สุดของมนุษย์ก็คือ สุนัข ซึ่งสุนัขก็มี
กระเพาะอันสุนทร น่าจะมีภัตตาหารดี ๆ เสนอขายอาหารสุนัขโดยเฉพาะ เพื่อไม่ให้สุนัขหน้าคน
เขาคั่งซื้อว่านว่า เคอะ ค็อก เบเกอร์ ให้สุนัขมีสิทธิเลือกอาหารหมาตามใจชอบ แถม
ขนมเค็กล้างปากอีกหลายชนิด มีขายแม้กระทั่งขนมเป็นรูปบุรุษไปรษณีย์ พร้อมทั้งเนื้อแกะและ
ของหวาน

ผู้ประดิษฐ์คิดค้นคือ เดนได และมาร์ค เบ็คลอฟ แห่งมิสซูรี เขาเปิดขายในสหรัฐ
อเมริกาถึง 7 แห่ง และอีกแห่งหนึ่งในลอนดอน และเขาวางแผนว่าจะเปิดขายอีก 20 แห่งทั่วโลก

ลาวัลย์ สุขประพจน์ “ภัตตาหารสำหรับสุนัข” วารสารแปลก 1124 (กันยายน 2540)

กิจกรรมที่ 6 “จริง - ไม่จริง”

ชื่อ ..... กลุ่มที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนประโยคที่สอดคล้องกับบัตรคำสั่ง “จริง”
“ไม่จริง” ที่ครูกำหนดให้

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....
9. ....
10. ....

แผนการสอนภาษาไทย

ชุดการสอน การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การเขียนประโยค

กิจกรรมที่ 7 “ยอดนักบรรยาย”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

แนวคิด

กิจกรรม “ยอดนักบรรยาย” เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน โดยให้นักเรียนสื่อภาษาจากสิ่งที่เห็นออกมาเป็นคำ และนำคำเหล่านั้นมาแต่งเป็นประโยคที่เกี่ยวข้องกัน

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เพื่อฝึกความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนบรรยายจากของจริง
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน รักการเขียน
3. เพื่อให้นักเรียนได้สร้างสรรค์คำและประโยคที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่มองเห็นได้ โดยบรรยายให้ผู้อ่านเกิดภาพพจน์ได้อย่างชัดเจน

เนื้อหา

การเขียนคำและประโยคที่เกี่ยวข้องกับของจริง

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ครูนำดอกกุหลาบมาให้นักเรียนสังเกตและให้นักเรียนคิดคำที่เกี่ยวข้องกับของจริงที่ได้เห็นมาให้มากที่สุด เช่น นักเรียนตอบ หอม สีแดง หนาม ก้าน ใบ กิ่ง เป็นต้น และให้นักเรียนช่วยกันแต่งประโยคจากคำที่คิดขึ้นนั้น เช่น กุหลาบสีแดง, กุหลาบมีหนามแหลม, กุหลาบหอม เป็นต้น

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

1. ครูนำของจริง ดินสอ รองเท้า ผ้าใบสีขาว มาวางไว้หน้าชั้น
2. ครูแจกแบบฝึกปฏิบัติให้นักเรียน คนละ 1 ชุด และให้นักเรียนสังเกตของจริงที่วางอยู่หน้าชั้น เขียนคำที่เกี่ยวข้องกับของจริงให้ได้มากที่สุด และแต่งประโยคจากคำที่คิดขึ้น

ขั้นสรุป

นักเรียนที่เขียนคำและประโยคได้มากที่สุดออกมาอ่านให้เพื่อนฟัง

สื่อการเรียนการสอน

1. ของจริง ดินสอ, รองเท้าผ้าใบสีขาว
2. แบบฝึกปฏิบัติ 30 ชุด

ขั้นประเมินผล

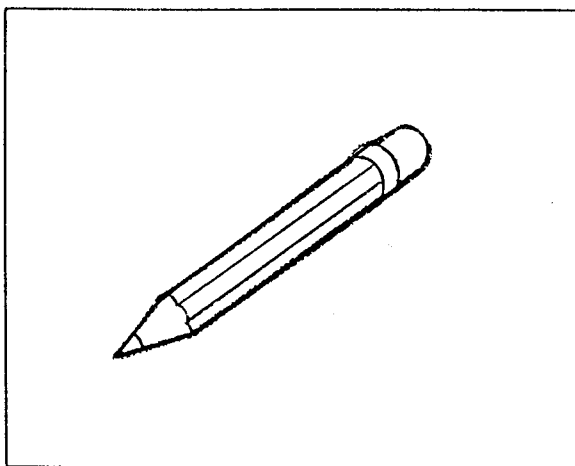
1. ประเมินจากผลงานการเขียนคำและแต่งประโยคของนักเรียน
2. ความสนใจขณะปฏิบัติกิจกรรม

กิจกรรมที่ 7 “ยอดนักบรรยาย”

ชื่อ ..... กลุ่มที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนคำที่เกี่ยวข้องกับของจริง และนำคำเหล่านั้น
มาแต่งประโยคให้ได้มากที่สุด

1.

คำ .....

.....

.....

.....

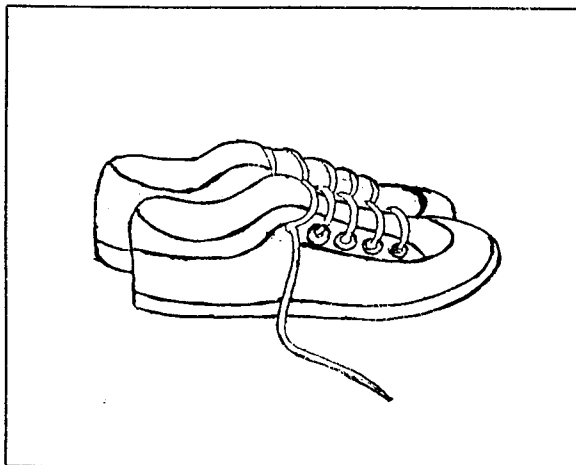
ประโยค .....

.....

.....

.....

2.

คำ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประโยค

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการสอนภาษาไทย

ชุดการสอน การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การเขียนประโยค

กิจกรรมที่ 8 “ลองทายดูซิ”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

แนวคิด

กิจกรรม “ลองทายดูซิ” เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนโดยให้นักเรียนคาดการณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ว่าจะเกิดเหตุการณ์ใดขึ้น และมีผลเป็นอย่างไรจากการกระทำของตัวละครในเหตุการณ์นั้น

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถสื่อภาษาโดยใช้ภาพประกอบได้อย่างสร้างสรรค์
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานและรักการเรียนรู้

เนื้อหา

การคาดการณ์เหตุการณ์และผลที่จะเกิดตามมา

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียน โดยสมมุติเหตุการณ์เกิดขึ้นว่าถ้ามีกระเป๋าตังค์ตกอยู่ข้างทาง มีนักเรียนคนหนึ่งเป็นผู้เห็น ถ้าเราหยุดเหตุการณ์นั้นได้ นักเรียนคิดว่าจะเกิดอะไรขึ้น (นักเรียนตอบ ....) และสิ่งที่เกิดตามมาก็คืออะไร (นักเรียนตอบ) คำตอบของนักเรียนจะมีมากมายซึ่งอาจเป็นไปได้หรือเป็นไปได้ เพราะนักเรียนไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์นั้นจริง ๆ เป็นแต่เพียงการคาดการณ์และเสนอความคิดเห็นเท่านั้น

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 10 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน
2. ครูแจกภาพเหตุการณ์ กลุ่มละ 1 ภาพ
3. ให้นักเรียนภายในกลุ่มดูภาพและช่วยกันคิดว่ากำลังเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น และเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นตามมาคืออะไร เขียนลงในกระดาษคำตอบ (สามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ขั้นสรุป

ครูสรุปให้นักเรียนฟังว่า ภาพเหตุการณ์เพียงภาพเดียวสามารถคิดได้อย่างมากมาย ซึ่งจากการช่วยกันระดมความคิดภายในกลุ่มจะทำให้เกิดความคิดที่หลากหลาย แล้วให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอผลงาน

สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพเหตุการณ์ 1 ภาพ จำนวน 10 ภาพ
2. กระดาษคำตอบ จำนวน 10 แผ่น

ขั้นประเมินผล

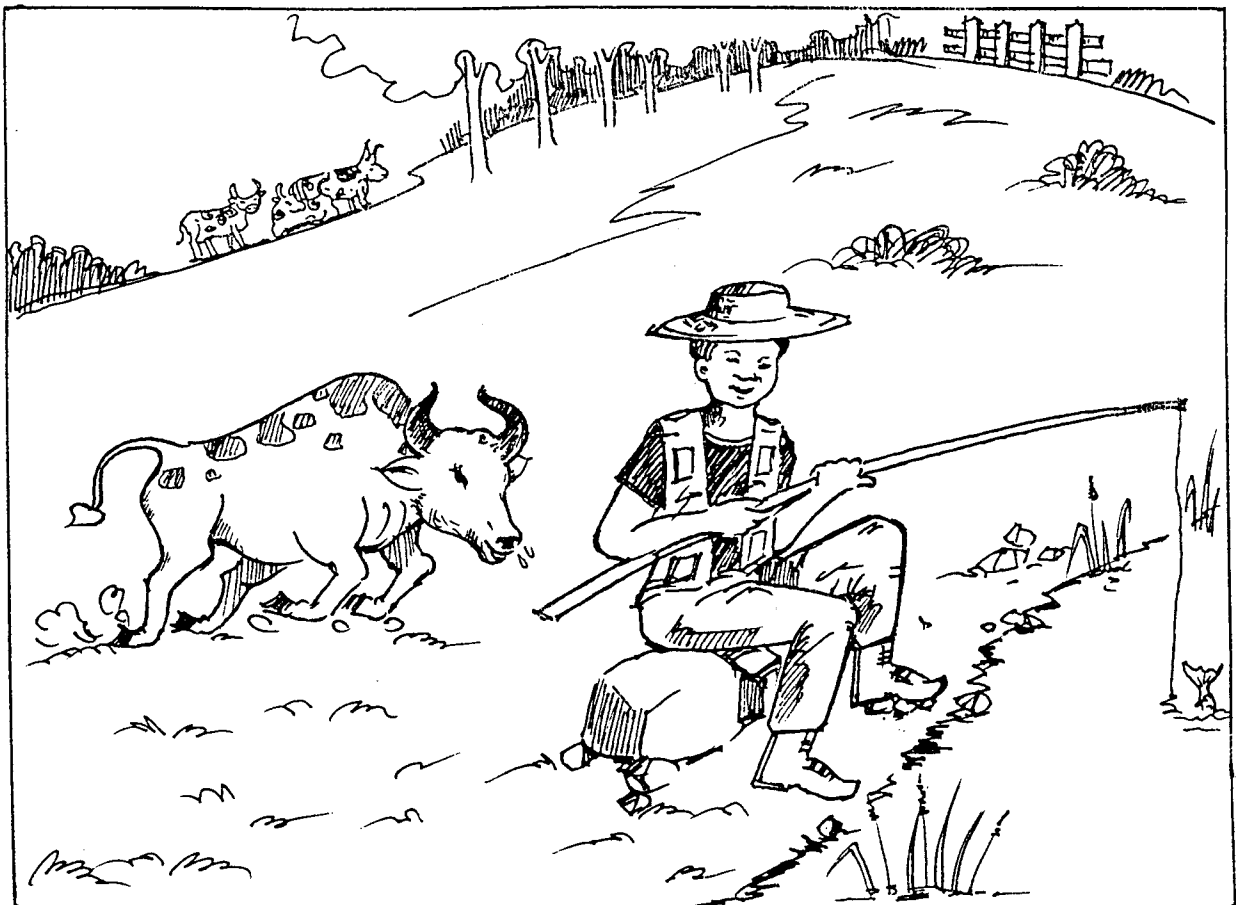
1. ตรวจสอบความถูกต้องจากผลงานของนักเรียน
2. สังเกตความตั้งใจ สนใจขณะปฏิบัติกิจกรรม

กิจกรรมที่ 8 “ลองทายดูซิ”

ชื่อ.....

กลุ่มที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนดูภาพและคิดว่า เกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น และเหตุการณ์
ที่จะเกิดขึ้นตามมา โดยพยายามคิดให้ได้มากที่สุด

กิจกรรมที่ 8 “ลองทายดูซิ”

เกิดเหตุการณ์อะไร

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

This image shows a vertical rectangular sheet of white paper designed for handwriting practice. It features ten evenly spaced, horizontal dotted lines running from the left edge to the right edge. The lines are thin and black, providing a guide for letter height and placement. There are no margins, text, or other markings on the page.[illegible]

แผนการสอน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 เรื่องการเขียนข้อความ จำนวน 8 คาบ

ความคิดรวบยอด การตีความหมายจากสิ่งต่าง ๆ ออกมาเป็นหลายแนวความคิด การรู้จัก
ประยุกต์ให้เกิดสิ่งแปลกใหม่ การรู้จักจินตนาการให้เป็นเรื่องราวต่าง ๆ เป็น
กระบวนการที่ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

จุดประสงค์ทั่วไป

1. ฝึกให้รู้จักนำความรู้เดิมมาประยุกต์ใช้ในแนวใหม่ โดยใช้ความคิดจินตนาการ ตีความหมาย
จากภาพออกมาเป็นข้อความได้
2. ใช้ความคิดจินตนาการ ตีความหมายจากภาพออกมาเป็นหลายแนวความคิด
3. ใช้ความคิดจินตนาการเขียนแสดงความรู้สึกรักของตนเอง

เรื่องการเขียนข้อความนี้แบ่งการสอนออกเป็น 4 ครั้ง คือ

ครั้งที่	9	บอกใบ้ให้ทาย
ครั้งที่	10	คำอธิษฐาน
ครั้งที่	11	รู้นะ...คิดอะไรอยู่
ครั้งที่	12	ใครก็ได้...ช่วยที

แบบทดสอบก่อน – หลัง การใช้ชุดการสอน หน่วยการเรียนรู้ 3
เรื่อง “การเขียนข้อความ”

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....โรงเรียน.....

คำชี้แจง นักเรียนดูภาพข้างล่างนี้แล้วเขียนข้อความสั้น ๆ ตามความรู้สึกของนักเรียน (เวลา 20 นาที)

1.

(5 คะแนน)

.....

.....

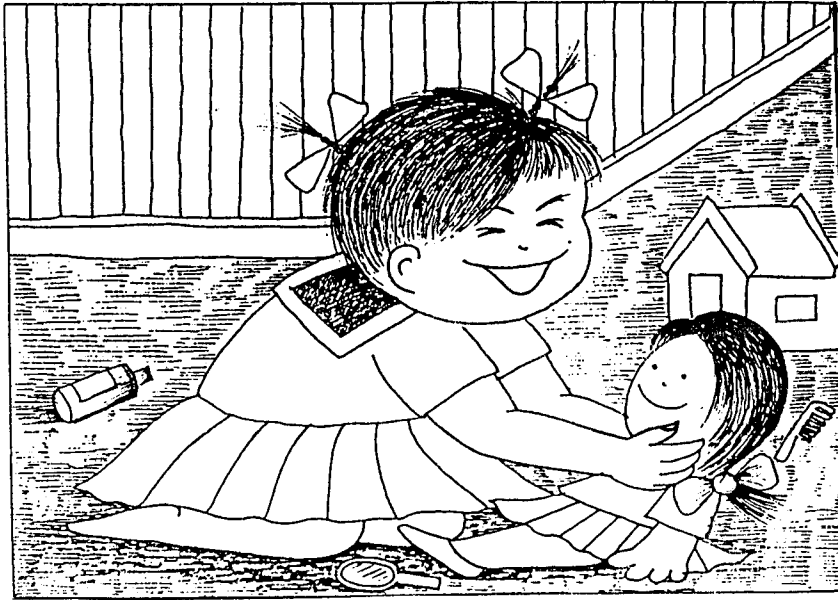
.....

.....

.....

.....

2.

(5 คะแนน)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการสอนภาษาไทย

ชุดการสอน การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การเขียนข้อความ

กิจกรรมที่ 9 “บอกไปให้ทาย”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

แนวคิด

กิจกรรม “บอกไปให้ทาย” เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน โดยให้นักเรียนเขียนข้อความบอกไปคำต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำ ได้ลึกซึ้งขึ้น

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถเขียนคำประเภทต่าง ๆ จากคำบอกไป
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถเขียนข้อความบอกไปคำต่าง ๆ ได้

เนื้อหา

การเขียนคำจากคำบอกไปและการเขียนข้อความบอกไปคำต่าง ๆ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

ครูอ่านข้อความบอกไปคำต่าง ๆ ให้นักเรียนตอบ

ตัวอย่าง

1. สัตว์ที่ร้องเจี๊ยก ๆ (ลิง)
2. สัตว์ที่มี 2 ขา ค่อยเขี้ยวหาอาหารกิน ร้องกระด้าง (ไก่)
3. รูปร่างกลม ๆ มีลมข้างใน เด็ก ๆ ชอบใจ ซื้อมาไปถือเล่น (ลูกโป่ง)
4. ลูกของปู่ คู่ของแม่ (พ่อ)
5. สัตว์ที่มีฉายาว่า “เจ้าป่า” (สิงห์โต)

ครูแนะนำให้นักเรียนสังเกตวิธีการบอกใบ้ว่าเราจะพูดในลักษณะเด่น เพื่อชี้แนะให้ผู้
ตอบเกิดความเข้าใจง่ายขึ้น

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

1. ครูยกตัวอย่างภาพสุนัข และให้นักเรียนลองพูดข้อความบอกใบ้ เช่น “สัตว์ที่เลี้ยง
ไว้เฝ้าบ้าน” “สัตว์ที่เห่าโฮ้ง โฮ้ง” “สัตว์ที่เป็นศัตรูกับแมว” เป็นต้น
2. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน
3. ครูแจกแบบฝึกปฏิบัติให้นักเรียน กลุ่มละ 1 ชุด

ขั้นสรุป

สุ่มตัวแทนกลุ่มประมาณ 3-4 กลุ่ม ออกมาอ่านข้อความที่เขียนบอกใบ้ ครูเสนอแนะว่า
การที่นักเรียนฝึกเขียนข้อความบอกใบ้แบบนี้ จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำต่าง ๆ ได้
ดียิ่งขึ้น และทำให้นักเรียนคิดได้ว่องไวขึ้น

สื่อการเรียนการสอน

แบบฝึกปฏิบัติ จำนวน 10 ชุด

ขั้นประเมินผล

1. ประเมินผลจากผลงานที่ได้
2. ความสนใจร่วมกิจกรรม

กิจกรรมที่ 9 “บอกใบ้ให้ทาย”

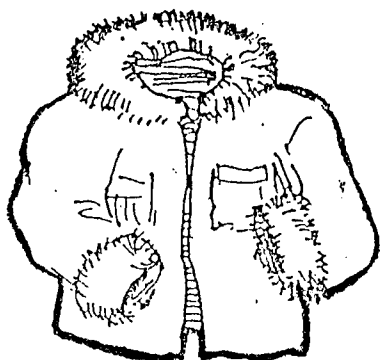
ชื่อ ..... กลุ่มที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนคำศัพท์จากคำบอกใบ้

<u>คำบอกใบ้</u>	<u>คำศัพท์</u>
1. สัตว์ที่มีรูปร่างคล้ายม้า ลำตัวมีลายดำขาว	.....
2. สัตว์ที่มีเขาขอร้อง เบ๊าะ ๆ	.....
3. สัตว์ที่มีก้าม อาศัยอยู่ในรู	.....
4. ผลไม้มีเปลือกสีแดงเป็นขน ๆ เนื้อในสีขาว	.....
5. สิ่งที่ทำเป็นซี่ถี่ ๆ ใช้สาวผม	.....
6. สิ่งที่ทำเป็นชั้น ๆ สำหรับก้าวขึ้นลง	.....
7. เครื่องใช้สำหรับรับประทานอาหารทำด้วยไม้เป็นคู่ ๆ	.....
8. ดอกไม้ที่อยู่ในน้ำคนนิยมนำมาบูชาพระ	.....
9. เครื่องใช้ชำระล้างและฟอกให้สะอาด	.....
10. ภาชนะใส่ของกินซ้อนเป็นชั้น ๆ	.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนคำบอกใบ้จากภาพที่กำหนดให้

1.

คำบอกใบ้

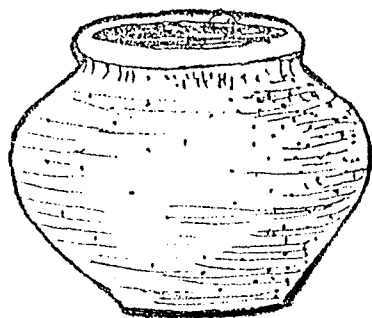
.....

.....

.....

.....

2.

คำบอกใบ้

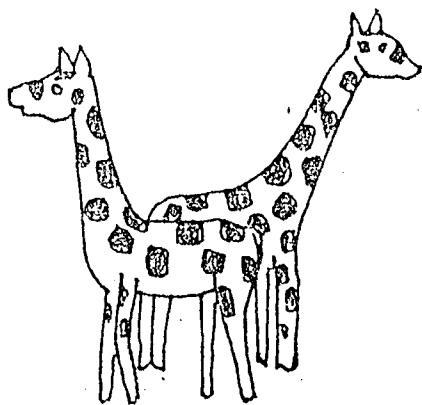
.....

.....

.....

.....

3.

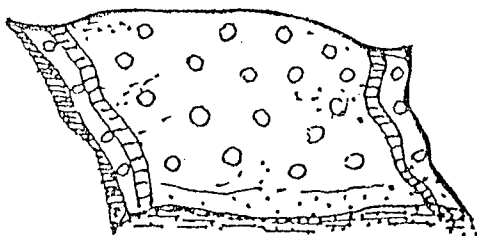
คำบอกใบ้

.....

.....

.....

4.

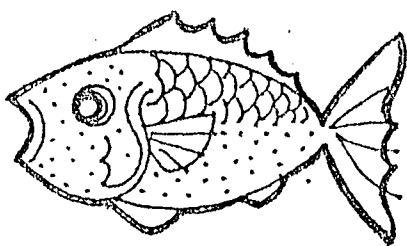
คำบอกใบ้

.....

.....

.....

5.

คำบอกใบ้

.....

.....

.....

แผนการสอนภาษาไทย

ชุดการสอน การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การเขียนข้อความ

กิจกรรมที่ 10 “คำอธิบาย”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

แนวคิด

กิจกรรม “คำอธิบาย” เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนโดยให้นักเรียนได้เขียนแสดงความต้องการของตนเอง

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถเขียนแสดงความต้องการของตนเองได้
2. เพื่อให้นักเรียนมีความสนุกสนานเพลิดเพลิน รักในการสร้างสรรค์ผลงาน
การเขียน

เนื้อหา

การเขียนแสดงความต้องการของตนเอง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

1. ครูเล่านิทานเรื่อง “เด็กขายไม้ขีดไฟ” ให้นักเรียนฟัง
2. ครูถามถึงจินตนาการของเด็กขายไม้ขีดไฟว่ามีอะไรบ้าง (นักเรียนตอบ.....) และ
เด็กขายไม้ขีดไฟได้ในสิ่งที่เธอปรารถนาหรือไม่

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

1. ครูแจกแบบฝึกปฏิบัติให้นักเรียน คนละ 1 ชุด
2. ครูให้นักเรียนลองคิดว่า ถ้านักเรียนมีสิทธิ์เลือกเป็นอะไรก็ได้ นักเรียนอยากเป็นอะไร ทำไมจึงอยากเป็น และวาดภาพประกอบสิ่งที่นักเรียนอยากเป็น

ขั้นสรุป

1. ครูติดผลงานของทุกคนบนกระดานดำเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสเห็นงานเขียนของเพื่อน ๆ
2. ครูนำผลงานที่มีแนวคิดแปลกใหม่ อ่านให้เพื่อน ๆ ฟัง

สื่อการเรียนการสอน

1. นิทานเรื่อง “เด็กขายไม้ขีดไฟ”
2. แบบฝึกปฏิบัติ จำนวน 30 ชุด

ขั้นประเมินผล

1. ประเมินจากผลงานการเขียน
2. ประเมินจากความสนใจร่วมกิจกรรม

นิทานเรื่อง “เด็กขายไม้ขีดไฟ”

เด็กหญิงยากจนคนหนึ่ง หาเลี้ยงชีพด้วยการขายไม้ขีดไฟ ท่ามกลางอากาศที่หนาวเย็น และหิมะตกหนักวันนี้เธอยังขายไม้ขีดไฟไม่ได้เลย ซ้ำร้ายเด็กน้อยยังถูกเด็กเกเรขโมยรองเท้าไปอีก เด็กหญิงเดินขายไม้ขีดไฟผ่านบ้านใหญ่หลังหนึ่ง ในบ้านนั้นกำลังจัดงานเลี้ยงฉลอง “โอ หนาว เหลือเกิน ถ้าเราได้เข้าไปในบ้านนั้นบ้าง คงจะอุ่นสบายเหมือนคนในบ้านนั้น” เธอจินตนาการ “ไม้ขีดก้านนี้จะเนรมิตอาหารเลิศรสให้แก่เรา” “ก้านนี้สำหรับต้นไม้สารพัดนึก” เด็กหญิงฝืนต่อ เธอจุดไม้ขีดก้านแล้วก้านเล่า เพื่อให้ได้สิ่งที่เธอวาดหวัง “ก้านนี้สำหรับคุณย่าที่หนูอยากพบ คุณย่าที่แสนดีของหนู”

“คุณย่าขา รับหนูไปด้วยคน” ไม้ขีดก้านสุดท้าย เด็กหญิงก็ได้อีกไปอยู่ที่ซึ่งมีแต่ความรัก ความอบอุ่นชั่ววันจันทร์

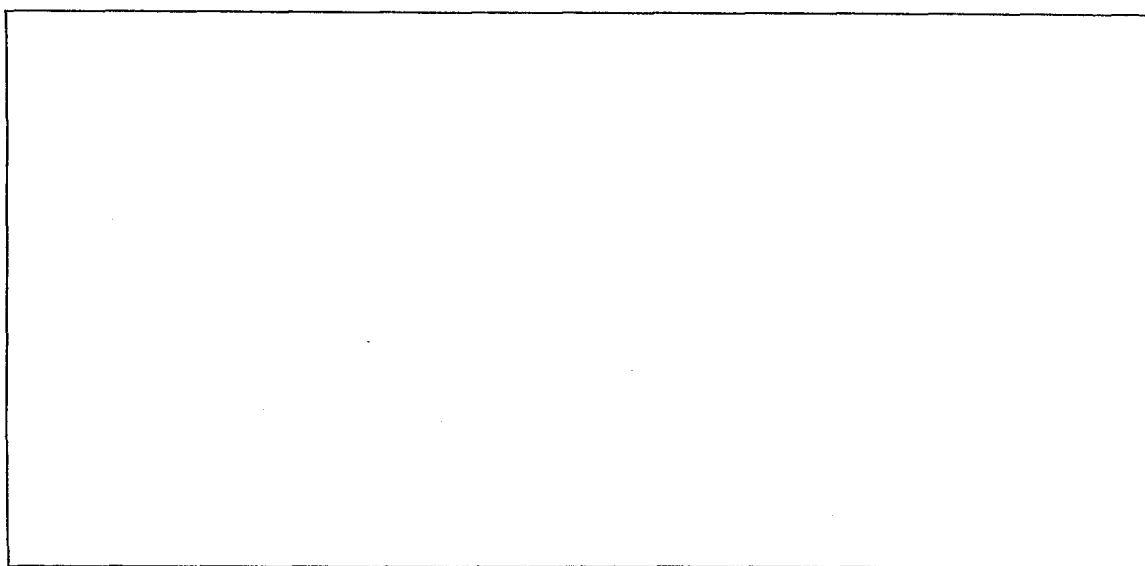
บอณ เด็กขายไม้ขีดไฟ. กรุงเทพฯ : สุริยาสาสน. 2535

กิจกรรมที่ 10 “คำอธิษฐาน”

ชื่อ ..... เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนสิ่งที่นักเรียนอยากเป็น และบอกเหตุผลว่า
ทำไมจึงอยากเป็น พร้อมทั้งวาดภาพประกอบ

ถ้าฉันเลือกได้ฉันอยากเป็น.....

เพราะ.....

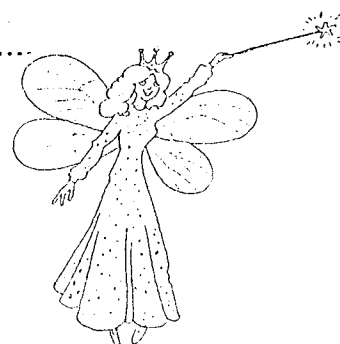
.....

.....

.....

.....

.....

แผนการสอนภาษาไทย

ชุดการสอน การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การเขียนข้อความ

กิจกรรมที่ 11 “รู้นะ...คิดอะไรอยู่”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

แนวคิด

กิจกรรม “รู้นะ...คิดอะไรอยู่” เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน โดยให้นักเรียนจินตนาการ คำพูดของตัวละครจากในภาพและเขียนคำบรรยายประกอบให้สอดคล้องกับภาพที่กำหนดให้

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถเขียนคำบรรยายประกอบภาพได้
2. เพื่อให้นักเรียนมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินรักในการสร้างสรรค์ผลงานการเขียน

เนื้อหา

การเขียนคำบรรยายประกอบภาพ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนว่าบางครั้งนักเรียนเห็นเพื่อนคุยกันแต่นักเรียนไม่ได้ยินเสียง นักเรียนอาจจะทราบได้ว่า ขณะที่พูดนั้นเขาพูดถึงเรื่องอะไร เรื่องทุกข์, สุข, เศร้าหรือสนุกสนาน โดยดูจากลักษณะท่าทางขณะพูด ดังนั้นในวันนี้ครูจึงจะฝึกให้นักเรียนใช้ความคิดริเริ่มจินตนาการ โดยการเขียนคำบรรยายประกอบภาพที่กำหนดให้

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

1. ครูแจกแบบฝึกปฏิบัติให้นักเรียน คนละ 1 ชุด
2. ครูให้นักเรียนดูภาพแล้วเขียนคำบรรยายแสดงความคิดคำนึงของบุคคล
ในภาพ โดยใช้จินตนาการจากภาพที่กำหนด นักเรียนเขียนได้อย่างเสรี

ขั้นสรุป

1. นำผลงานของนักเรียนทุกคนแสดงหน้าห้องเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสได้
เห็นผลงานของเพื่อน ๆ
2. ครูแนะนำให้นักเรียนดูเรื่องราวที่แปลกแตกต่างจากบุคคลอื่น และชี้ให้เห็นว่าคำ
บรรยายที่แปลกและเหมาะสมกับภาพแสดงถึงความเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

สื่อการเรียนการสอน

แบบฝึกปฏิบัติ มีจำนวน 30 ชุด

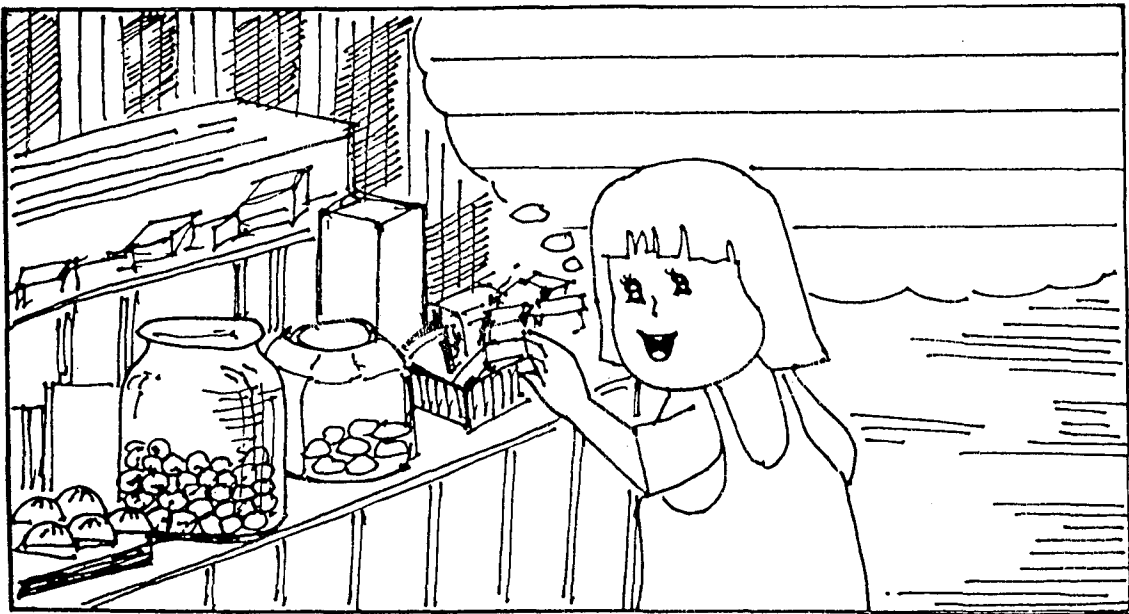
ขั้นประเมินผล

1. ประเมินผลจากผลงานของนักเรียน โดยดูจากความเหมาะสมของคำบรรยายกับ
ภาพ
2. ความสนใจขณะปฏิบัติกิจกรรม

กิจกรรมที่ 11 “รู้นะ...คิดอะไรอยู่”

ชื่อ.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนช่วยเขียนบรรยายความคิดคำนึงของ
บุคคลในภาพซิ่ว เขากำลังคิดอะไรอยู่

แผนการสอนภาษาไทย

ชุดการสอน การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การเขียนข้อความ

กิจกรรมที่ 12 “ใครก็ได้...ช่วยที”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

แนวคิด

กิจกรรม “ใครก็ได้ ... ช่วยที” เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยให้นักเรียนเขียนข้อความใจถึงโฆษณาชวนเชื่อที่มีเหตุผล

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถเขียนข้อความเชิญชวนใจให้ผู้อ่านแก้ไขในสิ่งผิดได้
  2. เพื่อให้นักเรียนมีความสนุกสนานเพลิดเพลิน รักในการสร้างสรรค์ผลงาน
- การเขียน

เนื้อหา

การเขียนข้อความเชิญชวนให้สร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

ครูนำภาพเก้าอี้ที่ชำรุดให้นักเรียนดู และถามว่าถ้าสมมติว่าสิ่งของต่าง ๆ พุดได้ มันจะพูดอย่างไรบ้าง เพื่อให้ผู้รู้รู้จักถนอมรักษาสິงของ ไม่ทำลาย ให้นักเรียนลองสร้างจินตนาการจากประสบการณ์ของนักเรียนเอง ครูแนะนำให้นักเรียนใช้คำพุดในลักษณะเชิญชวนไม่แสดงการบีบบังคับ

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

1. ครูแจกแบบฝึกปฏิบัติให้นักเรียนคนละ 1 ชุด โดยในแบบฝึกนั้นมีภาพมาให้
นักเรียน 2 ภาพ

2. ให้นักเรียนเติมคำพูดให้แก่สิ่งของต่าง ๆ ในภาพโดยใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
ใช้จินตนาการถ่ายทอดออกมาเป็นข้อความที่ดึงดูดใจผู้อ่านสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามและแก้ไขในสิ่งผิด

ขั้นสรุป

ครูนำผลงานของนักเรียนทุกคนแสดงหน้าห้องเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสเห็นผลงาน
ของเพื่อน ๆ และชี้ให้นักเรียนดูข้อความที่แปลกและเหมาะสมกับภาพว่าเป็นคำพูดที่มีความคิดริเริ่ม

สื่อการเรียนการสอน

1. แบบฝึกปฏิบัติ จำนวน 30 ชุด
2. แผ่นภาพตัวอย่างภาพเก้าอี้ที่ชำรุด

ขั้นประเมินผล

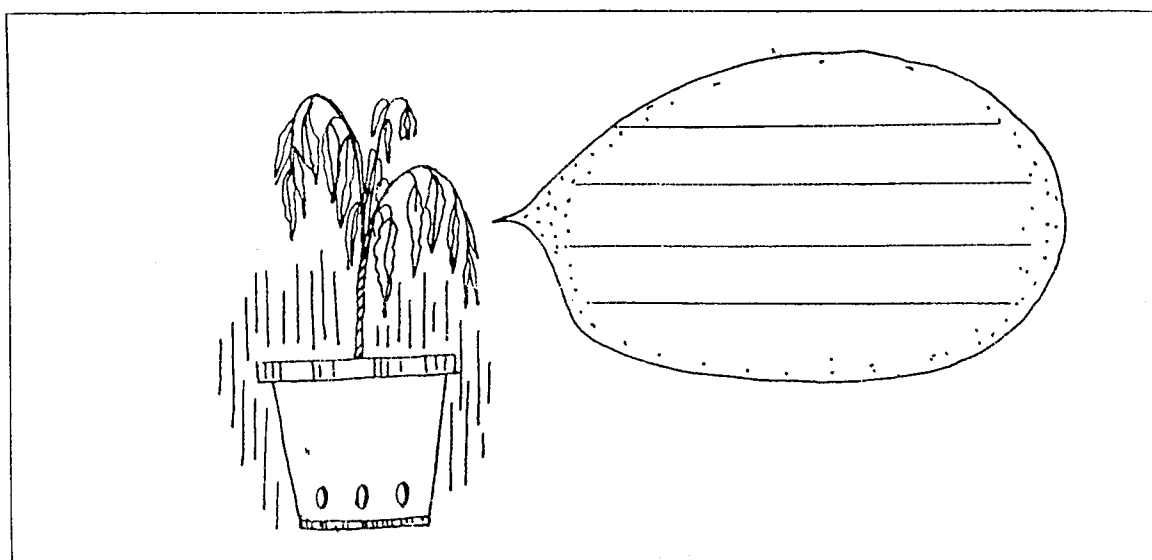
ประเมินผลจากผลงานของนักเรียน โดยดูจากความเหมาะสมของข้อความกับภาพและ
คำบรรยายที่มีความคิดริเริ่มแปลกใหม่

กิจกรรมที่ 12 “ใครก็ได้...ช่วยที”

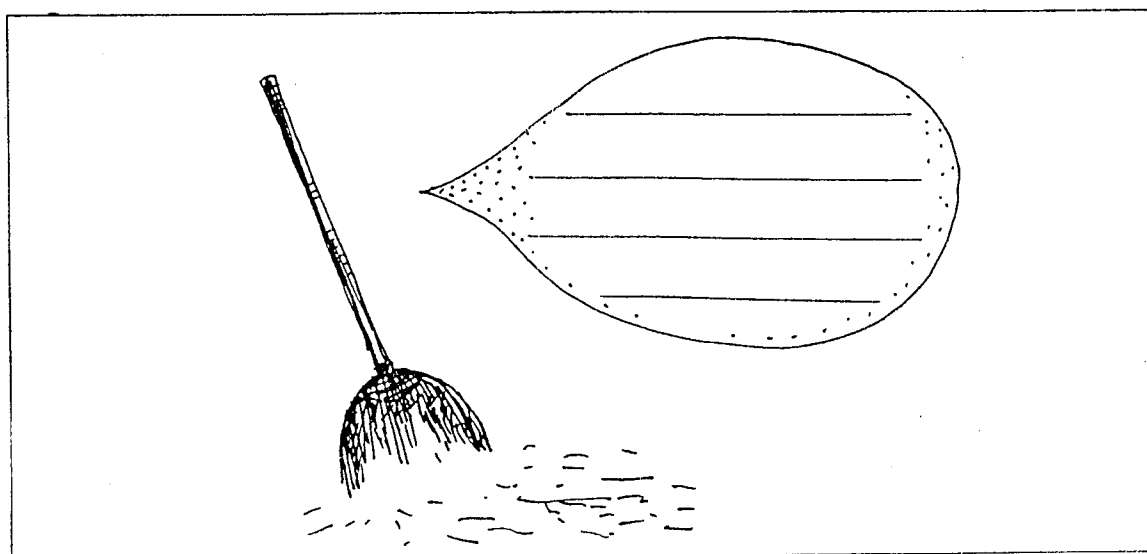
ชื่อ.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมคำพูดที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของต่างๆ
ในภาพ

1.

2.

แผนการสอน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องการเขียนเรื่อง จำนวน 6 คาบ

ความคิดรวบยอด การเขียนเรื่องราวจากประสบการณ์โดยแสดงออกถึงความรู้สึกของผู้เขียนอย่างอิสระ และการเขียนจากจินตนาการถึงเรื่องที่แปลกไปจากเดิมช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

จุดประสงค์ทั่วไป

1. เพื่อฝึกการเขียนเรื่องราวจากจินตนาการด้วยความคิดที่แปลกใหม่
2. ฝึกการใช้ความคิดแบบอเนกนัย
3. ฝึกการเขียนอย่างสร้างสรรค์ในลักษณะที่เป็นเรื่องราว
4. ฝึกการเขียนเรื่องราวจากประสบการณ์ชีวิตจริง

เรื่องการเขียนเรื่องนี้แบ่งการสอนออกเป็น 3 ครั้ง คือ

ครั้งที่	13	ต่อเติมเสริมแต่ง
ครั้งที่	14	นักเขียนน้อย
ครั้งที่	15	เรียงถ้อยร้อยคำ

แบบทดสอบก่อน-หลัง การใช้ชุดการสอน หน่วยการเรียนรู้ 4

เรื่อง การเขียนเรื่อง

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....โรงเรียน.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนบรรยายภาพที่กำหนดให้ด้วยความยาว
ไม่น้อยกว่า 5 บรรทัด พร้อมทั้งตั้งชื่อเรื่องด้วย
(เวลา 20 นาที) คะแนนเต็ม 10 คะแนน

1509 .....

[illegible]

แผนการสอนภาษาไทย

ชุดการสอน การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การเขียนเรื่อง

กิจกรรมที่ 13 “ต่อเติมเสริมแต่ง”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

แนวคิด

กิจกรรม “ต่อเติมเสริมแต่ง” เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนเรื่องโดยให้นักเรียนได้ใช้จินตนาการในการแต่งเติมวาดภาพและเขียนเรื่องราวจากเหตุการณ์ที่นักเรียนสร้างขึ้น

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถเขียนเล่าเรื่องได้อย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถสื่อภาษาโดยใช้ภาพประกอบได้อย่างสร้างสรรค์

เนื้อหา

การต่อเติมภาพแล้วเขียนเรื่อง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

ครูให้นักเรียนดูภาพ และให้นักเรียนช่วยกันเล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพที่ให้อู

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

1. ครูแจกแบบฝึกปฏิบัติ “ต่อเติมเสริมแต่ง”
2. ให้นักเรียนต่อเติมภาพให้สมบูรณ์ตามจินตนาการของนักเรียนและเขียนเรื่องสั้น ๆ

ประกอบ ภายในเวลา 20 นาที โดยตั้งชื่อเรื่องให้เหมาะสม

ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเรื่องที่เป็นจินตนาการว่าการจินตนาการเป็นความคิดของแต่ละบุคคล

สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพตัวอย่าง
2. แบบฝึกปฏิบัติ จำนวน 30 ชุด

ขั้นประเมินผล

1. สังเกตจากพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. ประเมินจากผลงานแบบฝึก "ต่อเติมเสริมแต่ง"

กิจกรรมที่ 13 “ต่อเติมเสริมแต่ง”

ชื่อ.....เลขที่.....

คำชี้แจง   ให้นักเรียนต่อเติมภาพแล้วเขียนเรื่องประกอบ

เรื่อง .....

This image shows a full page of white paper with horizontal dotted lines, typical of primary school writing paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

แผนการสอนภาษาไทย

ชุดการสอน การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การเขียนเรื่อง

กิจกรรมที่ 14 “นักเขียนน้อย”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

แนวคิด

กิจกรรม “นักเขียนน้อย” เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน โดยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการเขียนเรื่องราวสั้น ๆ จากภาพชุด

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เพื่อให้ นักเรียนสามารถใช้จินตนาการสร้างสรรค์เรื่องราวโดยการเขียนบรรยายจากภาพชุดได้
2. เพื่อให้ นักเรียนสามารถเขียนข้อความได้อย่างต่อเนื่องและได้สาระ

เนื้อหา

การเขียนเรื่องจากภาพหลาย ๆ ภาพ

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

1. ให้นักเรียนดูภาพชุด และช่วยกันเล่าเรื่องประกอบภาพว่าเป็นภาพอะไร กำลังทำอะไร อย่างไร โดยครูแนะนำให้นักเรียนเรียบเรียงลำดับเหตุการณ์เป็นเรื่องราวสั้น ๆ

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

1. นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 10 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน
2. ครูแจกเอกสารแบบฝึกที่ประกอบด้วยภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ
3. ให้นักเรียนเรียงลำดับเหตุการณ์เขียนเป็นเรื่องราวสั้น ๆ

ขั้นสรุป

คู่ตัวแทนประมาณ 2-3 กลุ่ม ออกมาอ่านเรื่องที่นักเรียนช่วยกันแต่งและร่วมกัน

อภิปราย

สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพชุด
2. เอกสารแบบฝึก จำนวน 10 ชุด

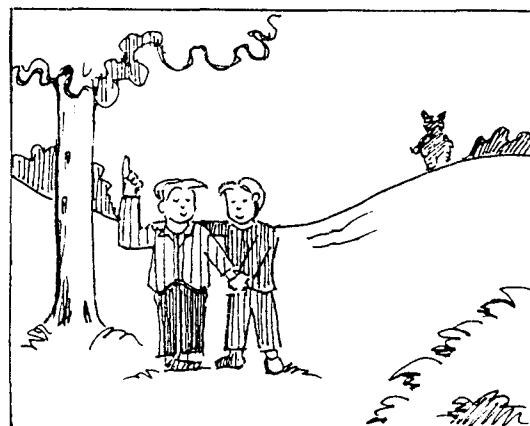
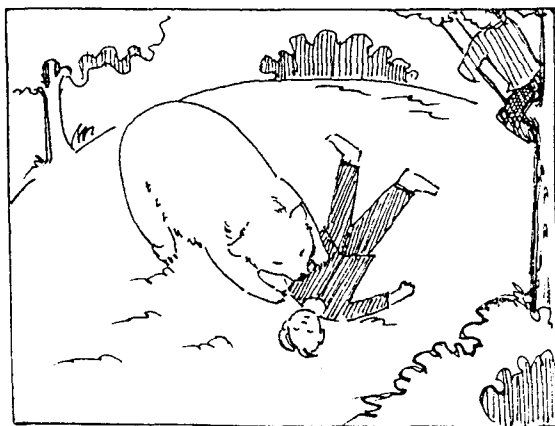
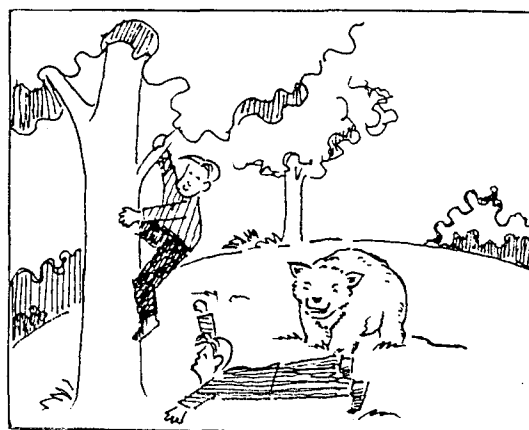
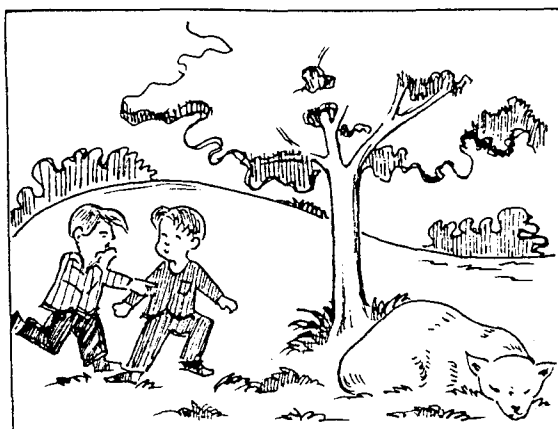
ขั้นประเมินผล

1. ประเมินจากความสมบูรณ์ของเนื้อเรื่อง
2. ประเมินจากเนื้อเรื่องที่แตกต่างจากกลุ่มอื่น

กิจกรรมที่ 14 “นักเขียนน้อย”

ชื่อ.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนเรื่องราวสั้น ๆ จากภาพที่กำหนดให้

เรื่อง .....

This image shows a single sheet of white paper with ten evenly spaced horizontal dotted lines, typical of primary school writing paper. The lines are black and extend across the full width of the page. There is no handwriting or other markings on the paper.

แผนการสอนภาษาไทย

ชุดการสอน การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การเขียนเรื่อง

กิจกรรมที่ 15 “เรียงถ้อยร้อยคำ”

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

เวลา 2 คาบ

แนวคิด

กิจกรรม “เรียงถ้อยร้อยคำ” เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน โดยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการเขียนเรื่องจากกลุ่มคำ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เพื่อให้ นักเรียนสามารถใช้จินตนาการสร้างสรรค์เรื่องราวจากกลุ่มคำที่กำหนดให้ได้
2. เพื่อให้ นักเรียนสามารถเขียนเรื่องราวได้อย่างต่อเนื่อง

เนื้อหา

การเขียนเรื่องราวจากกลุ่มคำที่กำหนดให้

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

ครูนำภาพมาให้ นักเรียนดู 1 ภาพ ให้นักเรียนหาคำในภาพประมาณ 4-5 คำ แต่งเป็น เรื่องสั้น ๆ ให้ได้ใจความ ซึ่งนักเรียนจะสามารถหาคำจากในภาพมาผูกเป็นเนื้อเรื่องได้อย่างง่าย ๆ เพราะนักเรียนได้ดูจากภาพ ทำให้สามารถผูกเป็นเนื้อเรื่องได้ง่ายกว่า

ขั้นปฏิบัติกิจกรรม

1. นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 10 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน

2. ครูให้กลุ่มคำต่อไปนี้

หมวก	หนาว	อากาศ	น้องหนู	ของฝาก
มะขาม	เพื่อน	ตลาด	ลูกสุนัข	ตะกร้า

3. ให้นักเรียนภายในกลุ่มช่วยกันนำกลุ่มคำที่ครูกำหนดมาโยงสัมพันธ์ให้เป็นเรื่องราว และตั้งชื่อเรื่อง

4. ขณะนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมควรแสดงความคิดเห็นกันอย่างเต็มที่และช่วยกันคัดเลือกความคิดที่ดีที่สุดเขียนเป็นความเรียงโดยมีกลุ่มคำที่กำหนดให้ โดยไม่จำเป็นต้องเรียงกลุ่มคำตามที่กำหนดแต่ต้องมีครบทุกกลุ่มคำ

ขั้นสรุป

ตัวแทนกลุ่มประมาณ 2-3 กลุ่ม มาอ่านเนื้อเรื่องที่นักเรียนช่วยกันแต่งและร่วมกันอภิปรายและสรุปจากเรื่องที่เพื่อนอ่าน มีความแตกต่างและคล้ายคลึงกันอย่างไร

สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรกลุ่มคำ จำนวน 10 บัตร
2. กระดาษเปล่าสำหรับเขียนเรื่อง 10 แผ่น

ขั้นประเมินผล

1. ประเมินจากความสมบูรณ์ของเนื้อเรื่อง
2. ประเมินจากเนื้อเรื่องที่แตกต่างจากกลุ่มอื่น

ภาคผนวก ง
รายนามอาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามอาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิ

1. นางพงษ์จันทร์ อยู่เป็นสุข ศึกษาพิเศษ 7 ฝ่ายพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มทักษะภาษา
หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. นายกีฬี วรรณจิตต์ อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนนาหลวง เขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร
และเป็นอาจารย์พิเศษ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จ
เจ้าพระยา ฯลฯ
3. นางจิรฐา ชิตประสงค์ อาจารย์โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางอรรทัย สุนทรกิจวิทยา
 เกิดวันที่ 21 เดือน ตุลาคม พุทธศักราช 2509
 สถานที่เกิด อำเภอเมือง จังหวัดตราด
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน 45/374 ซอยเพชรเกษม 81 แขวงหนองค้างพลู เขตหนองแขม
 กรุงเทพมหานคร
 ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน อาจารย์ 2 ระดับ 6
 สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนพระยามนธสุริยราชศรีพิจิตร เขตบางบอน
 กรุงเทพมหานคร 10150

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2520	ประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสตรีมารดา อำเภอเมือง จังหวัดตราด
พ.ศ. 2526	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสตรีประเสริฐศิลป์ จังหวัดตราด
พ.ศ. 2530	ศศ.บ. (คณะสังคมศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน
พ.ศ. 2541	กศ.ม. (การประถมศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

**การหาประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
ในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2**

บทคัดย่อ

ของ

อรรถัย สุนทรกิจวิทยา

**เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา
มีนาคม 2542**

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2541 ของ โรงเรียนพระยามนธราชนครศรีพิจิตร เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธี สุ่มอย่างง่าย ระยะเวลาในการทดลอง 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 2 คาบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ชุดการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ในการเขียน แบบทดสอบความสามารถในการเขียนที่ใช้ทดสอบก่อนหลังการเรียนในแต่ละชุด การสอน แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ในการเขียน จำนวน 6 ฉบับ

วิธีดำเนินการทดลอง ครั้งที่ 1 เป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพของชุดการสอนกับ นักเรียน 1 คน ครั้งที่ 2 เป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพของชุดการสอนกับนักเรียน จำนวน 10 คน ครั้งที่ 3 เป็นการทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ t -test แบบ Dependent Sample

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังการทดลองนักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่า ชุดการสอนวิชา ภาษาไทย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในการเขียนมีประสิทธิภาพสูงเชื่อถือได้

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังการเรียนในแต่ละชุดการสอนนักเรียนมีความ สามารถในการเขียนคำ การเขียนประโยค การเขียนข้อความ และการเขียนเรื่องสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงว่าชุดการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาความคิด สร้างสรรค์ในการเขียนมีประสิทธิภาพสูงเชื่อถือได้

**AN ASSESSMENT OF THE EFFECTIVENESS OF THE THAI
INSTRUCTIONAL PACKAGE TO DEVELOP CREATIVE
WRITING FOR STUDENTS IN PRATHOM SUKSA II**

**AN ABSTRACT
BY
ORATHAI SOONTRONKITWITAYA**

**Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master
of Education degree in Primary Education
at Srinakharinwirot University
March 1999**

The purposes of this study were to create Thai Language Subject Instructional Package Developing Creative Thinking in Writing for Prathom Suksa 2 students, and to examine the efficiency of the package.

The samples were 30 Prathom Saksu students in the 1st semester, academic year 1998 (B.E.2541). They were selected by a simple random sampling method from Prathom Suksa 2 students in Phrayamanadhatrajsripijit School, Bangbon District, Bangkok. The experimental was 3 weeks; 5 days for one week ; 2 periods for each day.

The instrument used in this study consisted of a set of Thai Language Subject Instructional Packages Developing Creative Thinking in Writing, writing ability tests to be implemented before and after learning a package, and a set of 4 creative thinking in writing tests.

The experiment was implemented as follows. The 1st phase was conducted with 1 student in order to examine the efficiency of the package; the 2nd phase was conducted with 10 students in order to reexamine the efficiency of the package; and the 3rd phase, was the actual experiment, which conducted with 30 samples.

The statistics used in the data analysis were t-test dependent sample.

The findings were as follows.

1. After exposing to the experiment the Prathom Suksa 2 students gained higher creative thinking in writing than before the experiment at .001 level of significance. This indicates that every Thai Language Subject Instructional Package Developing Creative Thinking in Writing was highly reliable efficiency level.
2. After learning using each of the instructional package, the students gained higher ability in writing words, sentences, and essays than before learning at .001 level of significance. This indicates that every Thai Language Subject Instructional Package Developing Creative Thinking in Writing was highly reliable efficiency level.